

GUIA DE L'ARXIU MUNICIPAL D'ALZIRA



Aureliano J. Lairón Plá
Salvador Vercher Lletí

GUIA DE L'ARXIU MUNICIPAL D'ALZIRA

**Aureliano J. Lairón Plá
Salvador Vercher Lletí**

**ALZIRA
1998**

© Els autors:

PORTADA: David Pau Antich

FOTOGRAFIES I

IL·LUSTRACIONS: J.A. Pascual Sastre

A. Rovira Marín

D. Pau Antich

J. E. Hernández Sanchis

I.S.B.N.: 84-921921-3-5

DÈPOSIT LEGAL: V-111-1998

SEGONA EDICIÓ: 400 exemplars

IMPRIMEIX: Impremta Reyes, S.L.

FOTOCOMPOSICIÓ, MAQUETACIÓ I

FOTOMECÀNICA: Proyegraf, S.L.

PRESENTACIÓ

L'Arxiu Municipal d'Alzira, un dels més importants de la Comunitat Valenciana, conserva als seus armaris un valuós llegat documental arreplegat al llarg dels anys i que ha estat guardant-se des del segle XIII fins als nostres dies, aconseguint fer d'Alzira un punt de referència necessari per a l'estudi de la història valenciana.

L'any 1996, es va produir una important reforma que va permetre ampliar i separar el fons administratiu de l'històric, possibilitant així la creació d'una biblioteca d'arxiu seguint un projecte renovador i ambiciós del seu titular i responsable del departament, Aurelià J. Lairón, encaminat a dignificar l'espai cultural més emblemàtic de la nostra ciutat.

Ara, continuant amb el projecte de millorar el servei als ciutadans, hem volgut posar a l'abast dels investigadors i estudiosos una guia que arreplega l'abundant documentació conservada a l'arxiu d'Alzira. Aquesta publicació, més aviat modesta, ve a donar una idea bastant aproximada del fons documental (històric i administratiu) que conté, amb la pretensió d'oferir una síntesi el més completa possible que done resposta a l'important demanda existent.

Aquesta guia, encara que condensada, queda completada amb una selecta il·lustració fotogràfica dels documents més significatius amb la seguretat que facilitaran al lector la comprensió de la riquesa de l'arxiu, i podrà ser utilitzada com un instrument viu i apropiat pels interessats.

Amb aquesta obra, la Regidoria de Cultura desitja superar la mancança d'informació documental que en una durada tan llarga d'anys s'havia acumulat, corregint d'alguna forma les serioses llacunes que fins ara s'han produït en el procés de la investigació local.

Josep-Lluís Andrés
Regidor de Cultura

PRÒLEG

Encara a les fronteres de l'any 2000 el món dels arxius i del patrimoni documental continua estant poc valorat. Per a uns, l'univers dels documents sols compet els investigadors del passat iniciats en els llenguatges de la Història; per a altres, els productors dels documents de hui, conscients de la necessitat d'una bona gestió documental per al funcionament de l'administració moderna, però fascinats per les noves tecnologies i els anomenats arxius sense papers, sovint condemnen a alguna cosa més que a l'oblit els arxius, una volta acabada la vigència administrativa de la documentació; per a la gran part de la societat i les pròpies institucions públiques, amb una cultura sols vinculada a l'atracció visual del patrimoni artístic i dels anomenats espectacles de masses, l'arxiu queda reduït a una illa, necessitat puntual de les relacions dels ciutadans amb l'administració o al laboratori-taller de l'historiador, en un moment de forta consciència històrica, però també d'una certa crisi de les humanitats. En aquest context, una de les prioritats del món dels arxius es fer-se presents, donar a conèixer el seu contingut i la seua importància mitjançant els instruments de descripció, anomenats també de recuperació de la informació. L'any 1889, fa més de cent anys, es publicava per part de mossén Roc Chabàs, com a resultat de l'ordenació de l'arxiu, un índex i primer catàleg de l'Arxiu Municipal d'Alzira. Ja a la present centúria i a la dècada dels seixanta l'ajuntament de la capital de la Ribera publicava tres volums de l'arxiver municipal mossén José María Parra, dos, part d'un apurat catàleg dirigit als historiadors i investigadors, i un tercer, amb l'edició i reproducció dels privilegis reials, sèrie més significativa de l'arxiu.

La present guia, tal com expressen els autors, es presenta com una necessitat per tal d'actualitzar la descripció somera dels seus fons, d'informar sobre la història, possibilitats i serveis de l'arxiu municipal, però també per tal d'acostar el passat. Arxivers i historiadors assenyalen la importància de mostrar l'arxiu a la societat, tasca que ha estat definida com la funció cultural de l'arxiu. Des d'aquesta òptica l'arxiu no és ja un *thesaurum*, hui reservat als historiadors o tan sols un mecanisme més de la gestió municipal, guardó d'uns drets i deures dels ciutadans. És la memòria d'una societat i la seua pròpia història que tothom ha de conèixer i valorar.

Res millor que la publicació de la guia de l'Arxiu Municipal d'Alzira per tal d'aproximar el seu important patrimoni documental.

Malgrat successives inundacions i altres vicissituds, l'arxiu/arxius d'Alzira es conserva com un dels més importants arxius valencians, tant pel que fa a la riquesa i continuïtat dels seus fons com per l'antiguitat d'aquests. La consideració de la vila dins del Regne, fonamentalment en el context comarcal del voltant, fa dels seus papers memòria històrica comuna per a tots els pobles de la Ribera, especialment per als que com Carcaixent, Algemesí i Guadassuar depengueren totalment i directament d'Alzira fins al Segle XVI. Si els treballs de Chabàs, Parra i Pelufo, eclesiàstics i arxivers insignes, contribuïren a la seua conservació ordenada i a una primera difusió entre els especialistes, l'actual guia pretén, seguint els models europeus definits pels informes RAMP de la UNESCO¹ aproximar l'arxiu històric d'Alzira a més dels historiadors, al conjunt de la societat d'Alzira, de la Ribera i la Comunitat Valenciana².

Ja l'any 1889, el canonge-arxiver de la Seu de València, mossén Roc Chabàs (1884-1912), després de concloure les tasques d'ordenació i descripció de l'arxiu municipal, encarregades per l'ajuntament de la ciutat, assenyalava en la memòria prèvia a l'inventari tres aspectes encara hui vigents: el que poques poblacions compten amb un arxiu històric tan complet i amb documentació des del segle XIII, la importància de l'ordenació de l'arxiu per al bon govern del municipi, i el fet que l'interés per la seua conservació i organització evidenciava "la cultura y nobleza" del seu ajuntament. "Con el arreglo que se hará -expressava un dels pares dels historiadors valencians- el archivo tendrá vida. El tiempo nada respeta, si el hombre no ayuda con sus cuidados". Res més oportu que felicitar també ara l'Excelentíssim Ajuntament d'Alzira per la iniciativa de publicar la guia del seu arxiu. Ja abans la institució riberenca havia estat també capdavantera en altres empremtes arxivístiques i historiogràfiques: dotar l'arxiu municipal d'arxiver, d'instal·lacions pròpies, d'uns primers volums de descripció i d'uns mitjans de difusió i impuls de les investigacions locals i comarcals. L'arxiu d'Alzira s'ha convertit en els darrers 15 anys en centre fonamental d'investigació no sols per als historiadors locals i comarcals, també com a dinamitzador de la història local o rural en particular i de la historiografia valenciana en general.

¹ Cfr. HILDESHEIMER, F., *Directrices metodológicas relativas a la preparación de las guías generales de archivos nacionales, un estudio del RAMP*, Paris, UNESCO, 1983.

² Cfr. *Ruolo degli archivi nella società e nella cultura contemporanea* (Pisa, 28 ottobre 1985). Roma, de. Gela, 1985; ZANNI ROSIELLO, Y., *Archivi e memoria storica*, Bologna, Il Mulino, 1987.

Però, la guia no pot ni ha de quedar-se en un final, sinó en l'inici d'una sèrie d'actuacions i inversions per tal d'afavorir la millor conservació de la documentació, per tal de donar resposta a les necessitats i reptes dels usuaris i de l'arxiu administratiu, i per tal de convertir o completar, per què no, l'arxiu municipal d'Alzira en arxiu i centre documental comarcal, empresa en la qual la recent creada mancomunitat pot desenvolupar un paper important. Tasques d'informació arxivística, de recuperació d'arxius privats o especials i de restauració i utilització dels nous suports, són reptes per a seguir endavant. La guia no pot pretendre tampoc suplir als hui tan necessaris materials didàctics, en un moment en què l'arxiu municipal es converteix de centre minoritari a espai obert a les inquietuds i interessos culturals i administratius dels ciutadans, i en taller de les ensenyances secundàries i universitària.³

En un moment en què entrar en un arxiu pareix reservar-se a la terminologia informàtica, la guia de l'arxiu històric-municipal d'Alzira ens invita a realitzar un itinerari, confluència d'allò individual i col·lectiu, de la història i del present, imatge i memòria d'un temps i d'una identitat, però també, de la mà de l'arxiu administratiu, ens dona major garantia i testimoni dels nostres drets com a ciutadans. L'ús de les noves tècniques informàtiques pot fer, en una segona etapa, que ambdós expressions siguen també concordants.⁴

El treball arxivístic ha estat fet per dos professionals de la història i l'arxivística, Aureliano J. Lairón i Salvador Vercher. La seua formació com a historiadors i com a arxivers ens du a la necessitat de reivindicar el professional dels arxius en la gestió municipal, sens oblidar la incorporació progressiva de les noves tecnologies al servei de les funcions de l'arxiu i de l'arxiver: la custòdia i conservació, el servei als ciutadans i a les institucions, i la contribució a la tasca comuna d'acostar el passat i millorar el present. Estem segurs que aquesta guia contribuirà a aconseguir-ho.

Vicent Pons Alòs
Universitat de València

³ Cfr. BARONE, G., *et alii.*, *Didattica della Storia e archivi*, Roma 1987; ZANNI ROSIELLO, I., "Studenti in archivio. Didattica viva", en *Quaderni di Cooperazione educativa*. Nuova Serie, 10 (Firenze. La Nuova Italia, 1990), pp. 179-186; "L'attività di lavoro", 8 (Milano 1992), pp. 87-216.

⁴ Cfr. COLOMBO, F., *Gli archivi imperfetti Memoria sociale e cultura elettronica*. Milano, Vita e pensiero 1986



Casa consistorial d'Alzira, on s'ubica l'arxiu municipal.



Detall de la sala d'investigadors de l'arxiu.



Arca de les quatre claus que es trobava a la Sala de l'escrivà de l'Ajuntament.

GUIA DE L'ARXIU MUNICIPAL D'ALZIRA

Taula

I.- LA GUIA, UNA NECESSITAT.

- 1.- ELS ARXIUS LOCALS A ALZIRA.
- 2.- L'ARXIU MUNICIPAL D'ALZIRA.
- 3.- FONS INTEGRANTS DE L'ARXIU.

II.- DADES GENERALS DE L'ARXIU
I SERVEIS QUE PRESTA.

III.- QUADRE DE CLASSIFICACIÓ.

I.- LA GUIA, UNA NECESSITAT

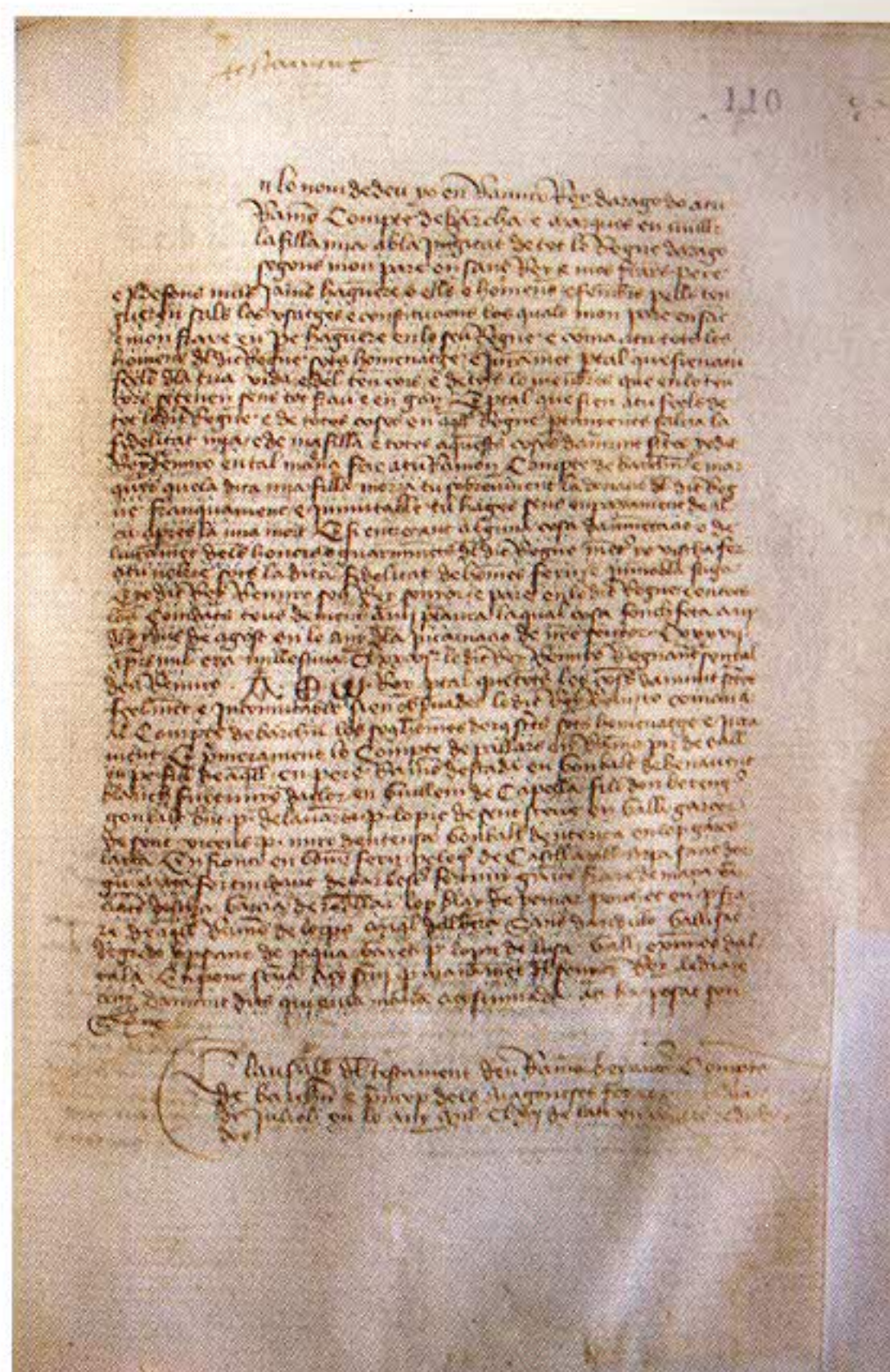
Les funcions de l'arxiver es poden agrupar fonamentalment en tres: conservar la documentació, descriure-la i servir-la a l'entitat productora de l'arxiu i/o als ciutadans i investigadors. Per a complir aquesta darrera missió necessàriament cal tenir descrits els documents per saber que és el que conté un depòsit documental o arxiu. Per a permetre l'accés a la informació dels usuaris existeixen tres tipus principals d'instruments de descripció: guies, inventaris i catàlegs.

La guia descriu seccions o agrupacions documentals procedents d'una institució o divisió administrativa important amb organització, funcions i fons coneguts.

Els inventaris són els instruments d'informació que ens donen a conèixer les sèries documentals o documents produïts per cada oficina que genera testimonis d'activitats concretes. La tipologia del document i fons i tot els assumptes o matèries són semblants i per tant es produeix una seriació de documents. Els inventaris en la seua descripció fan referència obligatòriament a les unitats d'instal·lació dins del depòsit o arxiu.

Per contra, els catàlegs descriuen les peces documentals soltes o unitats arxivístiques individualitzades, seleccionades en atenció a la tipologia o temàtica, prèviament ordenades i limitades a un període cronològic.

Una vegada aclarits determinats conceptes cal que parem l'atenció només en dues definicions que sobre guia han donat dues autores de tractats arxivístics. Per a M^a Carmen Pescador del Hoyo la guia és: "el

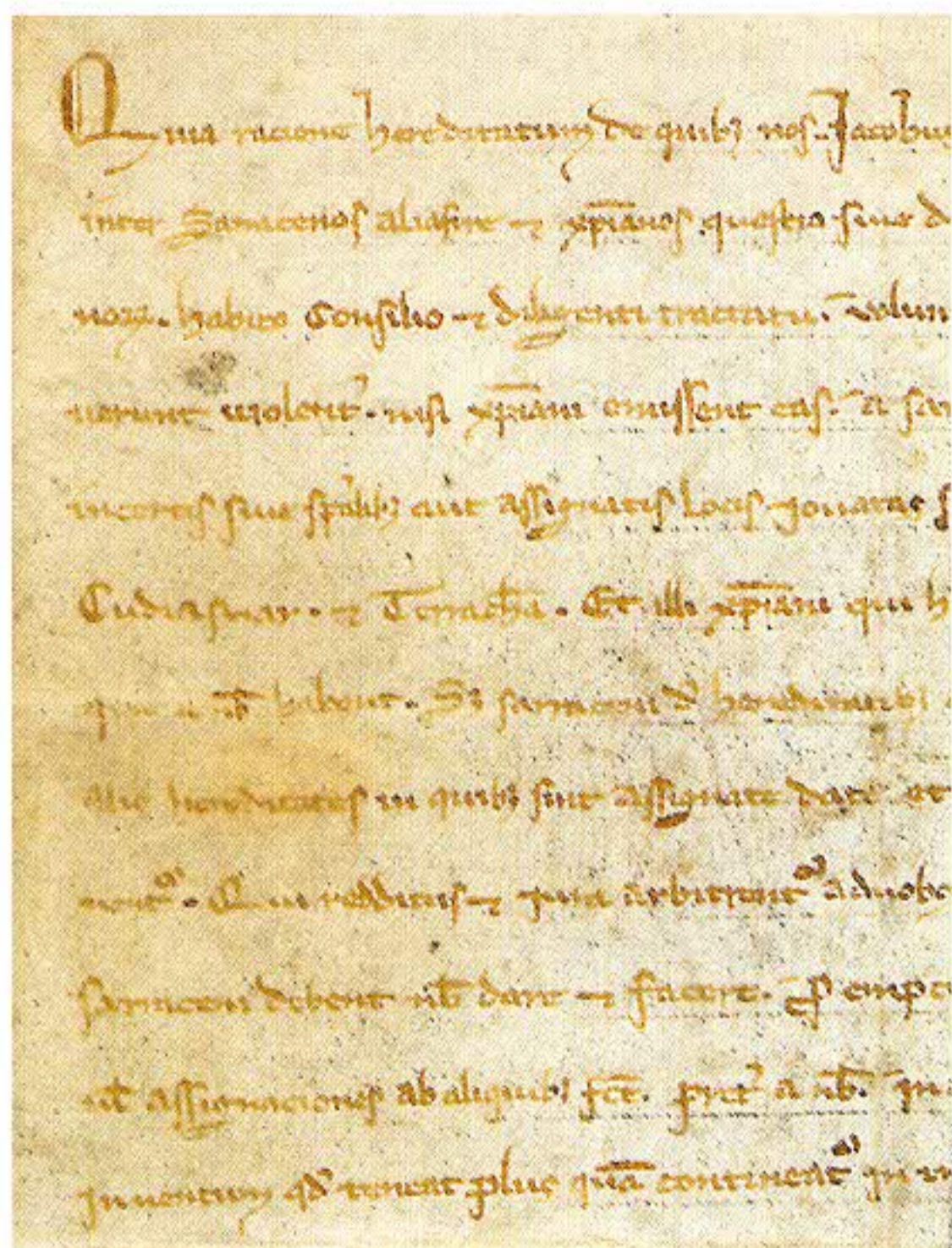


Còpia i traducció del segle XIV d'un document de 1137. Testament de Ramir II d'Aragó a favor de Ramon, comte de Barcelona i marquès de Provença, marit de Peronella. La fotografia mostra un foli d'un llibre de Privilegis del segle XIV.

Llibre-Inventari de Privilegis de la vila d'Alzira, 0.0/1, f. 110.

*instrumento de descripción de fondos que sirve para orientar al investigador en el conocimiento y exploración del contenido de todos, o parte, de los fondos, de uno o varios archivos*¹. L'altra definició correspon a A. Heredia, per a la qual és com una "visión panorámica y genérica de los fondos y grupos documentales de un conjunto de archivos bajo un denominador común, o bien de un archivo, o de una sección, o de una serie, acompañada de todo lo que pueda iluminar su valor y su sentido"².

Aquesta guia té una finalitat molt concreta. Amb ella és pretén posar en contacte el coneixement d'una sèrie de documents (arxius d'institucions desaparegudes així com el del mateix municipi, que tots plegats es conserven a l'arxiu municipal, a més de la tipologia, cronologia i unitats) amb els interessats a conèixer la dita informació. En altres paraules: és una invitació permanent que des de l'Arxiu Municipal d'Alzira es tramet a tots aquells historiadors i estudiosos perquè a través de la publicació que tenen a les mans coneguen quins fons documentals poden ser útils per a les seues investigacions. Com que l'àmbit d'aquest arxiu com més endavant el lector advertirà, desborda allò purament local, a través d'aquesta publicació es vol donar a conèixer als estudiosos de la comarca de la Ribera, així com d'altres comarques l'existència de documents referents a les seues poblacions.



Detall del pergami original més antic de l'arxiu. Data de 1246 i en ell Jaume I ordena una sèrie de normes per a pacificar desavinences entre cristians i musulmans. Cap diploma de la Cancelleria Reial ens ha pervingut amb el segell en placa de validació.

Pergamins de la Cancelleria Reial, 0.1.0.11.

¹ PESCADOR DEL HOYO, M^a C.: *El archivo. Instrumentos de trabajo*. Madrid, Norma, 1986, p. 116.

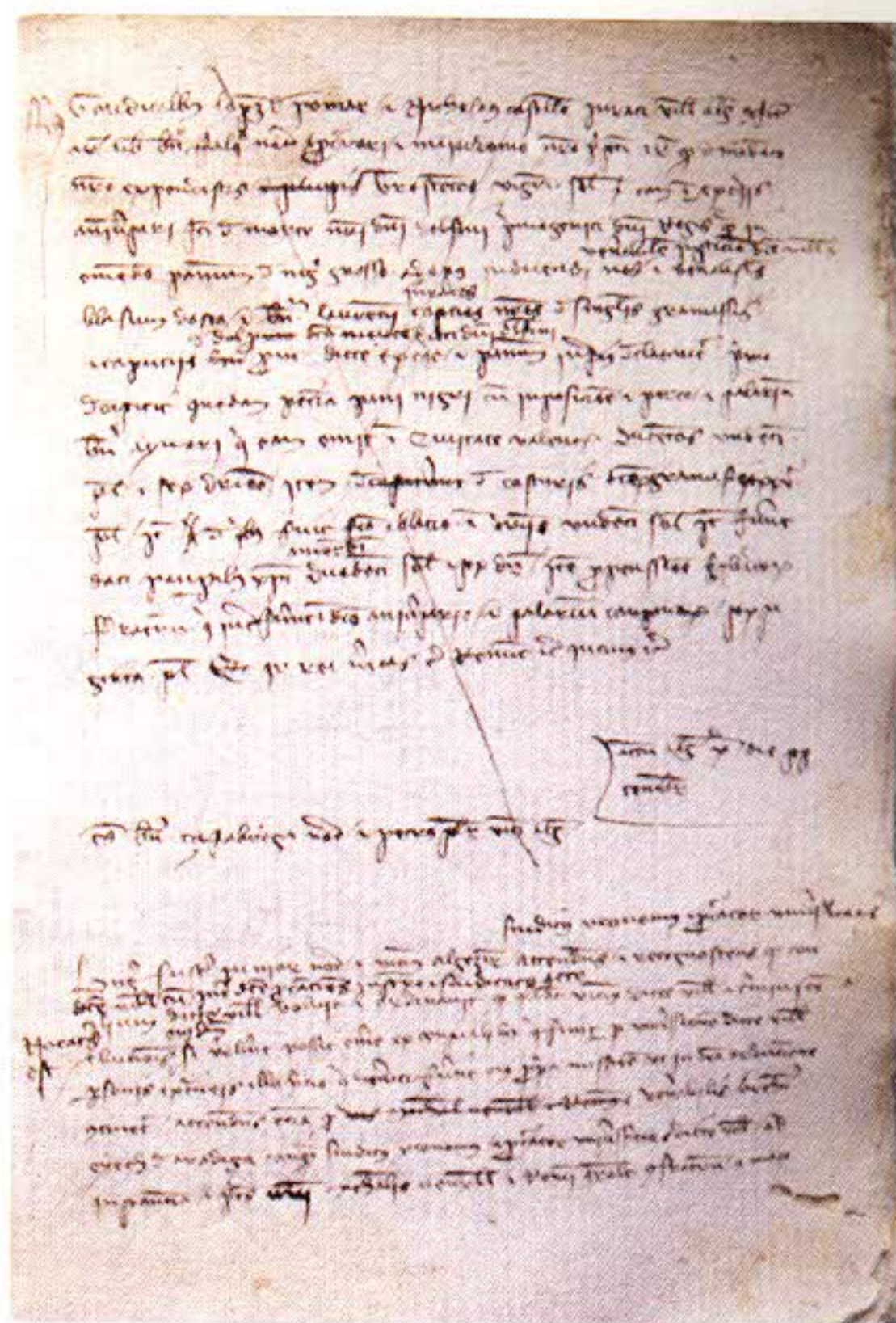
² HEREDIA HERRERA, A.: *Manual de instrumentos de descripción documental*. Sevilla, 1982, p. 25.

És evident que un historiador fa allò que les fonts li permeten, però per això les ha de conèixer, s'ha de saber on estan i què és el que hi ha en elles. Amb la guia de l'Arxiu Municipal es vol, pel que a Alzira es refereix, cobrir el buit de guies existent en la bibliografia arxivística valenciana i facilitar el treball dels investigadors i estudiosos.

1.- Els arxius locals a Alzira

La ciutat d'Alzira és el lloc on tenen la seu una sèrie d'institucions que han generat una valuosa documentació que actua com a memòria de l'activitat administrativa pròpia. El fet d'haver estat una ciutat dinàmica i important en època islàmica, i no cal dir-ho, després de la conquesta cristiana del segle XIII, ha fet des del mateix segle en què s'incorporà la vila al món occidental cristià que s'organitzara l'ample territori de l'Algezira d'aquell temps entorn de les dues institucions més importants de la població: el municipi i la parròquia o parròquies.

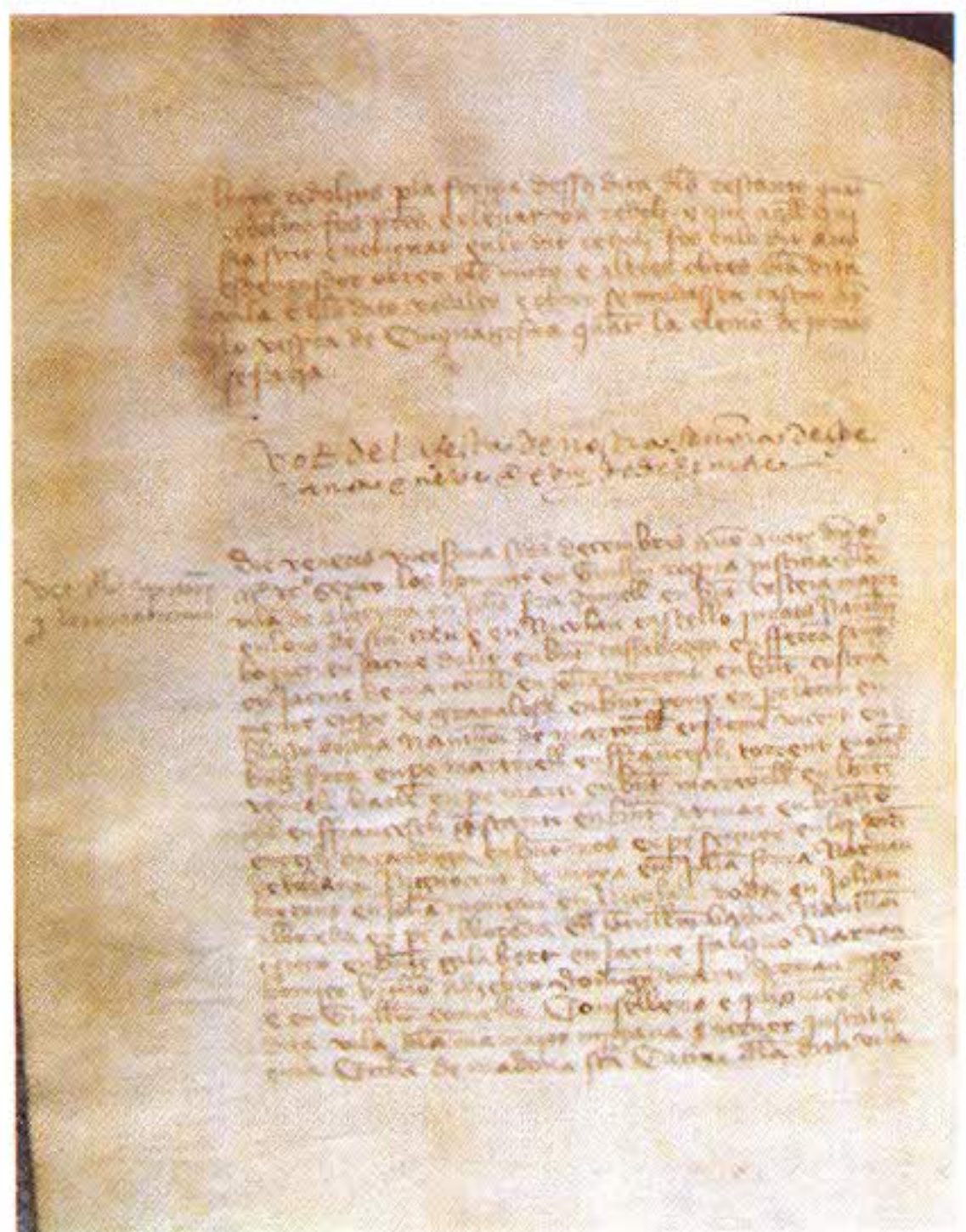
Als arxius d'aquestes dues institucions es sumaran en nombre el d'altres depòsits documentals en el mateix segle XIII i en segles posteriors una sèrie d'arxius que testimoniaran el creixement del teixit social i organitzatiu de la vila. Ens estem referint als arxius d'institucions com ara la Batlia local, l'Aljama, els arxius dels notaris, el de la Sèquia Reial d'Alzira (més tard del Xúquer), el de l'Hospital municipal, els arxius dels monestirs, el del corregidor del partit, els arxius dels diferents gremis de la vila, el jutjat municipal.



Pàgina del primer llibre de la serie d'actes dels jurats i consell d'Alzira. En els dits llibres, escrits pels escrivans de la sala i/o consell. (aleshores també notaris) no sols es registren les actes de les sessions dels jurats i prohoms sinó molts altres actes, de caràcter administratiu, relacionats amb els assumptes propis del Consell Municipal d'Alzira.

Llibre dels actes dels Jurats e Consell d'Alzira de l'any 1388-1389, 0.3/1, f. 3.

Amb l'esdevenir del temps, i ja pel que fa al segle XIX, l'estat burgés i liberal establiria a Alzira tres institucions que generarien el seu arxiu propi però d'àmbit no local sinó de districte. Ens referim al Jutjat de 1^a Instància i al Registre de la Propietat. O bé en el cas de l'Arxiu General de Protocols del Districte recolliria la documentació generada en diversos pobles de la comarca i els conservaria en un mateix depòsit. Al mateix temps la vitalitat d'una ciutat econòmicament potent farà nàixer agrupacions i associacions de diferent caràcter, professional, religiós, esportiu, lúdic, polític, sindical, empresarial, i artístic³. El gran nombre d'associacions ens mostrarà i palesarà la rica documentació que arribarà a tenir Alzira. Dissortadament gran part del ric patrimoni documental fou destruït en 1936, nombrosa documentació i llibres de l'arxiu notarial del districte i sobretot pràcticament la globalitat dels arxius eclesiàstics, a causa de l'onada destructora de tot allò lligat a la religió. Els papers i llibres de les esglésies no correran millor sort que la resta del seu patrimoni artístic. Igual destí, pel que fa a la destrucció dels seus escrits, correrien els documents dels partits i sindicats que perderen la guerra civil.



Foli escrit sobre pergami, d'un llibre de privilegis i ordenances de la vila dels segles XIV-XVI. El llibre també recull actes de l'elecció de diferents càrrecs municipals. *Còdexs especials*, 0.0.4., f. 87 v.

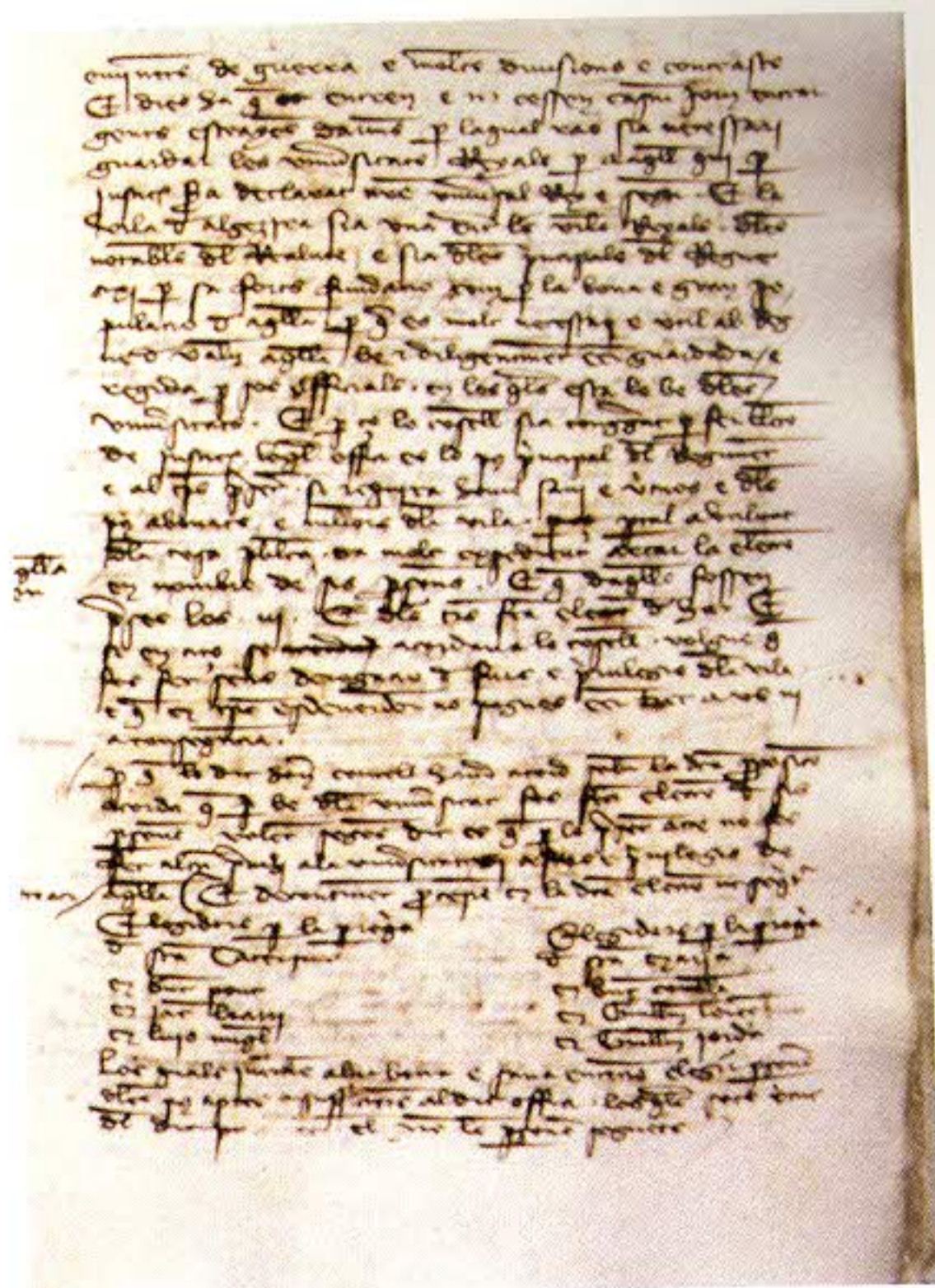
Tanmateix, si hi ha algun arxiu vertaderament important a Alzira atenent als paràmetres d'antiguitat i continuïtat de les sèries documentals i àmbit, és, sens dubte, l'objecte d'aquesta guia: l'Arxiu Municipal.

³ CAMPILLO, J.- PLA, C. *Sociabilitat i Associacionisme en Alzira. Segles XIV-XX*, Alzira, 1994 (en vies de publicació).

2.- L'Arxiu Municipal d'Alzira

Si partim de la definició de què és un arxiu donada per A. Heredia, la qual assenyala que aquest és “*el depósito donde se guardan organizada y ordenadamente los testimonios escritos, gráficos o audiovisuales producidos por cualquier institución pública o privada, conservados con el doble fin de garantizar los derechos de los administrados o de servir de fuentes para la investigación*”⁴ ens adonarem immediatament de l'importància que té per a una institució, o persona custodiar els documents que testimonien qualsevol gestió o administració.

La primera menció específica de l'existència de l'arxiu municipal data de finals del segle XIV i és a causa dels desperfectes i problemes causats pel terratrèmol de 1396, l'epicentre del qual es localitzà a la Valldigna. Efectivament, durant la sessió del 2 d'octubre de 1399 hi hagué consell general de la vila, i en ell “congregat lo dit concell, per los dits honrats jurats fon proposat que com l'archiu de la sala fos molt perillós de enderrocar per raó de la terratrèmol, en lo qual archiu havia una manganella que reebia les aygues dels obradors d'en Pere Daroqua. *Item*, en l'altre archiu de la dita sala havia dues fenestres que prenien lum sobre lo terrat del obrador d'en Pere Comella e que lo dit en Pere los havia dit que los tancassen com axí la vila hi fos tenguda ab carta per tal que'ls demanaven consell si a foragitar açò si



Acta de la sessió de 22 de desembre de 1411. En ella s'esmenta que “La vila d'Algezira sia una entre les viles reials de les notables del reialme e sia de les principals del regne, axí per sa forts fundació com per la bona e gran població de aquella”.

Llibre dels actes dels Jurats e Consell de l'any 1411-1412, 0.3./13, f. 72 v.-73 r.

⁴ HEREDIA HERRERA, A.: “Archivo histórico y archivo administrativo. Archivo de la Diputación Provincial de Sevilla”, a *Archivística. Estudios básicos*. Sevilla, Diputación Provincial, 1981, p. 170.

comprarien los dits obradors o fer com plauria a ells que y proceissen per los dits honrats justícia, jurats, consellers e prohoms concordaren que attentament que los dits obradors eren necessaris a la dita sala com no y hagués loch on poguessen tenir consell special ni loch per archiu sens obrar e que millor loch si obràs fossen comprats los dits obradors a obs de la dita vila en après ho fessen obrar per que partint d'aquí feren la compra del dit obrador d'en Comella segons damunt es escrita”⁵.

Gràcies a altres notícies referents a l'arxiu de la vila que també provenen dels llibres d'actes dels jurats i del consell de prohoms, sabem que el depòsit documental generat pel municipi era custodiat per l'escrivà major, el qual feia tasques d'arxiver, i que aquest, l'arxiu, es trobava ubicat a la casa de la vila, al carrer Major⁶. Així com que el mateix consell de jurats i prohoms s'interessava en que els llibres de les peites, una mena de registres de les contribucions locals, foren ben custodiades a l'arxiu⁷, donat que en l'època ja hi havia desaprensus que furtaven documents,



Els notaris, a més de donar fe pública de diversos actes, de vegades es convertien en improvisats “artistes”.

Era una pràctica estesa i corrent la d'enquadernar llibres amb pergamins escrits que hagueren perdut la seua “utilitat” administrativa com és el cas del fragment de pergami reproduït

Llibre dels actes dels Jurats e Consell de l'any 1487-1488, 0,3/76.

⁵ LAIRÓN PLA, A.J.: “Alzira vista des de l'arxiu”, a *Butlletí d'Informació Municipal (Alzira)*, 13, (setembre-octubre, 1983), p. 17. Vegeu també: Arxiu Municipal d'Alzira (d'ara en davant A.M.A.): *Llibres dels actes dels jurats i consell dels anys 1399-1400*, 03/6.

⁶ “Item, que lo archiu del scrivà sia obrat tro al carrer Major, faent finestra en lo dit carrer a tenir bandera e altres coses, e que sien havuts los clams, pero los jurats, a sa coneguda ne puxa fer gràcia”, Vegeu A.M.A.: *Llibre d'actes dels jurats i consell de l'any 1425-25*, sig. 03/18, fol. 21. (Citat per PARRA, J.M.: *Catálogo del Archivo Municipal de la Ciudad de Alcira*, Alzira, Ajuntament, 1961, I, p. XV)

⁷ “Item, fon conclús que los llibres de la peyta d'ací avant stiguen closos en lo archiu en poder del scrivà e que aquell los haja a mostrar al peyter que los vulla veure”, Vegeu A.M.A.: *Llibre d'actes dels jurats i consell de l'any 1440-41*, 03/32, fol. 82v. (Citat per *ibidem*)

igualment es fixa una taxa per a tot aquell que vulga consultar documentació⁸.

Tal volta el primer inventari conegut de l'arxiu siga el que tot seguit transcrivim. Gràcies a ell sabem quina mena d'organització s'emprava per tenir en ordre els documents més importants, els quals eren garantia de drets:

“Die martis XVI madii anno a Nativitate Domini M^o CCCC L XXXVI.

Inventari feyt per los magnífichs en Francés Costeia, en Pere Çaragoçà, en Bernardí Roig, en Lluch Carbonell, jurats de la vila de Algezira, de les coses que axí en la sala de la dita vila con en la casa de la Terrasana de aquella en lo principi de llur ofici havien trobat, les quals coses són les següents:

Primo, atrobaren dins lo archiu de la scrivania de la dita vila, en la primera cambra, tres caxons cascú de dos caxons en lo hun dels quals, entrant a la mà dreta, stan los privilegis de la dita vila, en lo segon, qui stà de front la porta, stan los prothocols de fets e negocis del consell de la dita vila, en lo tercer, qui stà a la mà squerra entrant,



Segell de placa de cera conservat al dors d'una carta emesa, el 17 de setembre de 1477, pel justícia, jurats i consell de la ciutat de Sogorb i dirigida als seus homònims de la vila d'Alzira.

Correspondència, anys 1425-1682, 1.5.1/A-10.

⁸ *“Item més, fonch proposat que no ignoraven com en la Sala eren los libres cappatrons de la peyta, los quals eren lo bé de la vila e que staven allí, e axí freres com capellans com notaris com altres, axí de la vila com forasters, cerquaven los dits libres per peytes de altri, axí per trobar recisos perduts com per fer ofertes en les execucions que s fan contra molts vehins de la dita vila, encara per ypotheques e comissos, de hon se segueix que dels libres se lleven cartes, e encara molts forasters se'n porten de la vila privilegis, ordinacions e altres coses que volen, e per çò és molt menester si provehis per scrivà que fos guardat e no si fesen los abusos que si feyen ... y fonch ... conclus que los libres de les peytes e altres sien tanquats e guardats en forma que dengú no'n toque, e si algú hi haurà mester res, que no ho puxen haver sinó per mans del scrivà e que l resatisfaren, exceptat que si los peytés e aclaridós deles peytes, per aclariment de les peytes e de sos libres, hauran mester los dits libres de peytes, que aquells los puxen haver e pendre e que no'ls puxen traure de la sala e que lo scrivà de la sala, qui ara és o per temps serà, sia tengut ab sagrament jurar servir la dita ordinació e deliberació”.* Vegeu A.M.A.: *Llibre d'actes dels jurats i consell de l'any 1488-89*, 03/77, fols. 112v-113. (Citat per *ibidem*)

prothocols dels feyts e negocis de la dita sala, antichs comptes.

Item, un armari en lo qual ha processos e altres actes de la jurisdicció de la dita vila.

Item, un taulell de la dita scrivania hon stan scriptures e actes que continua l'escrivà.

Item, una post de tenir llibres que té de largaria de la paret de la carrera, juncta ab lo armari, en la qual són los llibres següents:

Primo, un libre de privilegis de paper, sisternat de pergamí, ab quatre guafets.

Item, altre libre de paper, ab dos gafets, furs e privilegis.

Item, los furs del rey en Jacme, en pergamí, molt vells.

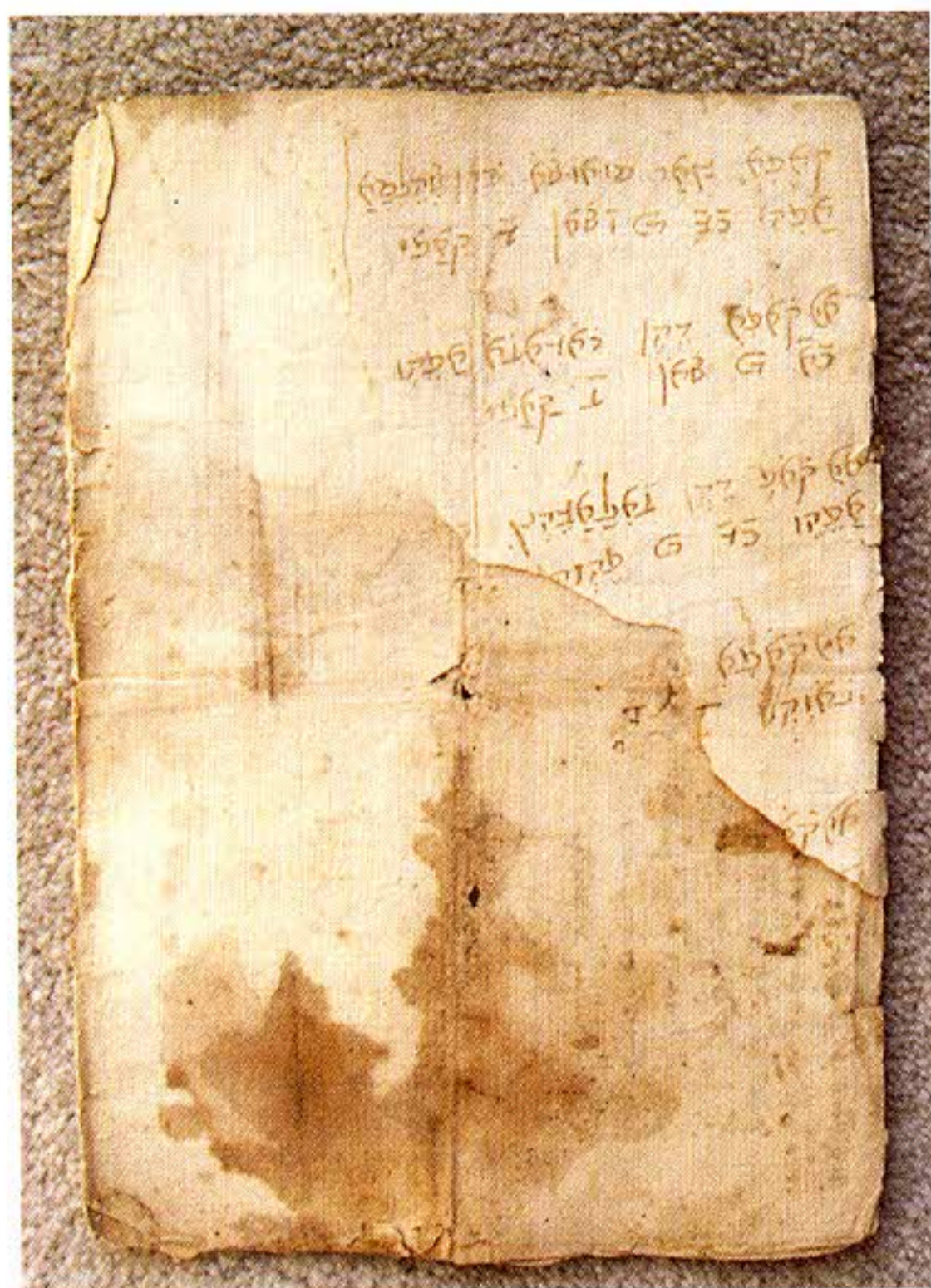
Item, altre libre de furs del rey en Martí, de paper, vells.

Item, altre libre de forma de full major, ab cubertes negres, que es privilegis, de paper, molt vell.

Item, altre libre de paper de statuts e ordinacions de la dita vila.

Item, dins lo rearchivet, que stà dins lo archiu tres caxes, una de noguer, ampla, platonada, la qual és plena de àpoques fahents per los comptes de la dita vila, l'altra caixa, larga de ciprer, en la qual ha diverses cartes de carregaments e quitaments de censals de la dita vila, e l'altra caixa, largua, en la qual axí mateix ha diverses contractes de carregaments e quitaments de censals de la dita vila.

Item, set llibres cappatrons de les peytes de la dita vila e molts altres llibres cappatrons de les peytes, molt vells.



Fragment d'un text en llengua hebrea. Es tracta de la Torà o Llibre de la llei dels jueus.

Llibre dels actes dels Jurats e Consell dels anys 1433-1434, 0.3./26, fulls solts.

Item, en altre archiu, qui stà a la mà squerra entrant en la Sala, foren trobades les coses següents:

Primo, setze ballestes de açer.

Item, quinze spingardes.

Item, una caxeta enlaudada, sotil, ab passadós.

Item, quatre caxons larchs, de fusta.

Item, quatre caxonets de tenir passadós lo un dels quals és ple de passadós.

Item, una caixa de noguer, ampla, platonada, hon stan los actes del spital.

Item, un tonell chich de tenir salmitre.

Item, huyt bordons grochs e vermells per al pali.

Item, en la sala una lança o vara de la bandera de la dita vila.

Item, fõnch atrobat en la casa de la Terraçana ...⁹

Del segle XVI sabem de l'arxiu del justícia i del consell municipal d'Alzira a través de la visita que el governador de València, Geroni de Cavanyelles feu a la vila el 1591. Així, en les provisions i ordres emanades de la inspecció¹⁰ de la curia del justícia i consell algunes d'elles es refereixen a les dependències de l'arxiu:

"III.- *Item*, per quant en la Cort del Justícia de la present vila hi ha una porta del archiu de dita cort, la qual està sens escala e molt alta de terra, a la qual no.s pot visitar sinó ab gran treball. Per çò, sa senyoria proveheix, ordena e mana que los jurats de



Pàgina miniada sobre pergami del llibre de privilegis de la vila d'Alzira, més conegut com *Aureum Opus*, dels segles XIV-XV. La miniatura representa Jaume I fent sonar l'arpa. El còdex barreja pàgines de paper i pergami.

Era costum entre les viles i ciutats reials de certa rellevància confeccionar llibres de privilegis o còdexs on es recollien les concessions que els reis els havien atorgat. Com que aquests privilegis eren molt importants per a tots els àmbits de la vida local, els llibres on es plasmaven els diplomes de la Cancelleria Reial havien de ser igualment de prestigi i entitat.

Còdexs especials. 0.0./3.

⁹A.M.A.: *Llibres d'actes dels jurats i consell de l'any 1486-87*, 03/75, fòl. 5r-v. Citat per PARRA, J.M.: *Op. cit.*

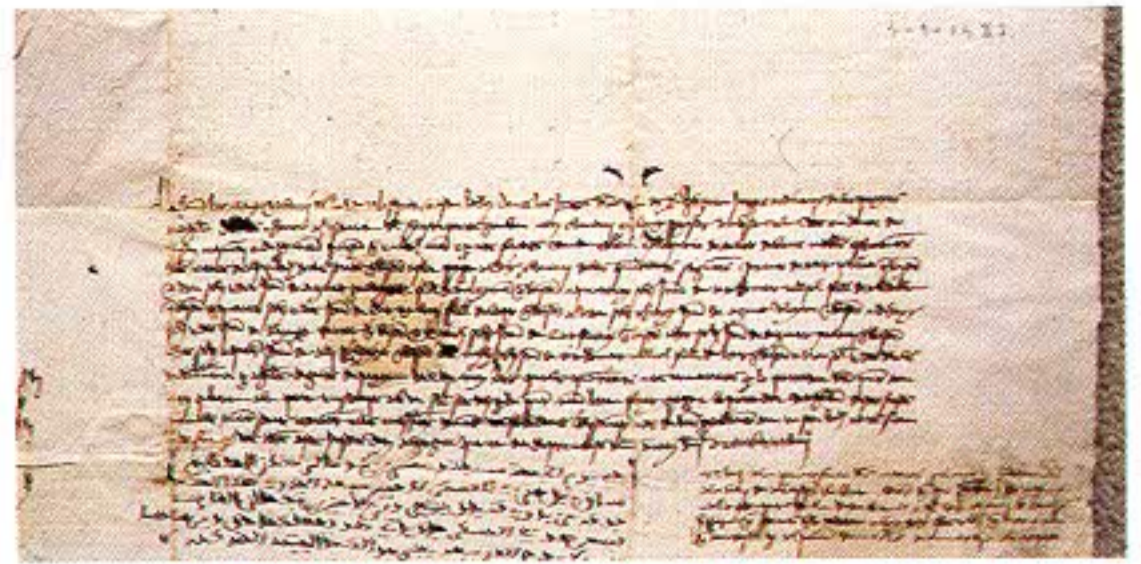
¹⁰RIBES VALIENTE, M^a. Lluïssa: "Ordinacions municipals d'Alzira del 1591", a *Al-Gezira*, 8, (1994), pp. 245-256.

la present vila, dins quinze dies, tanquen la dita porta del dit archiu y ne obren altra al recó junt a la paret, de manera que aquella se pugua muntar del banch a hon està; afeix lo escrivà de la cort y que lo armari, que està en lo endret a hon se ha de fer dita obra, secunde en lo lloch a hon se tancarà la porta que huy hi ha sots pena de X lliures aplicadores *ut supra*".

Altres fan esment de l'ordre impe- rant en l'arxiu i les mesures per preservar i custodiar amb cura els documents:

"Lo dit molt magnífich assessor e continuant la dita visita en la Cort de dit Justícia de la present vila de Alzira attés que en la dita cort hi ha alguns processos ab sentències en uns plechs sense estar cosits de manera que ab molta facilitat se poden perdre alguns processos. Per çò, provehí e personalment manà a [en blanc], notari scrivà de dita cort que sots pena de deu lliures dins quinze dies faça llibres dels dits registres, çò és un llibre dels processos de cascún any cosit ab ses cubertes de pergamí per a que estiguen millor conservats e guardats e que los altres registres pendents en los quals no hi ha sentència los tinga ben conservats e comeats en lo archiu de dita cort e los qual dix e respós que estava prompte a obstemperar a dit manament"¹¹.

"XIII.- *Item*, per quant en la dita visita del any MDLXXVIII se provehí e manà que, per quant los llibres de la sala de la present vila estaven en terra e indecentment, se fes un armari en lo tercer *aposeno* a hon dits llibres estan, lo que no se ha curat fer ans dits llibres estan ab molt gran perill. Per çò, sa senyoria proveheix e



Carta dels jurats d'Alzira escrita el 4 de setembre de 1483 i adreçada a l'alcaid i alami d'Alasquer en què demanen fer venda de béns dels moros d'Alasquer per pagar la peita.

La carta es conserva a l'arxiu municipal ja que en aquesta l'alamí escriví, en caràcters àrabs, la resposta a la missiva que donà als jurats.

Correspondència dels anys 1425 a 1682, 1.5.1/I-1, (4-IX-1483)

¹¹ A.R.V.: *Governació. Visites*, 4.245, fols.149r-v.

mana que dins dos mesos, comptadors del dia de la publicació de les presents ordinations, los jurats que huy són de la present vila e de dins de aquella fassen fer en lo dit *aposeno* un armari gran, posat dins la paret guarint dins de fusta, ab son molt bon pany y clau, però que dins aquell puguen estar tancats e guardats tots los llibres papers, scriptures de la dita vila, sots pena de XXV lliures, aplicadores *ut supra*".

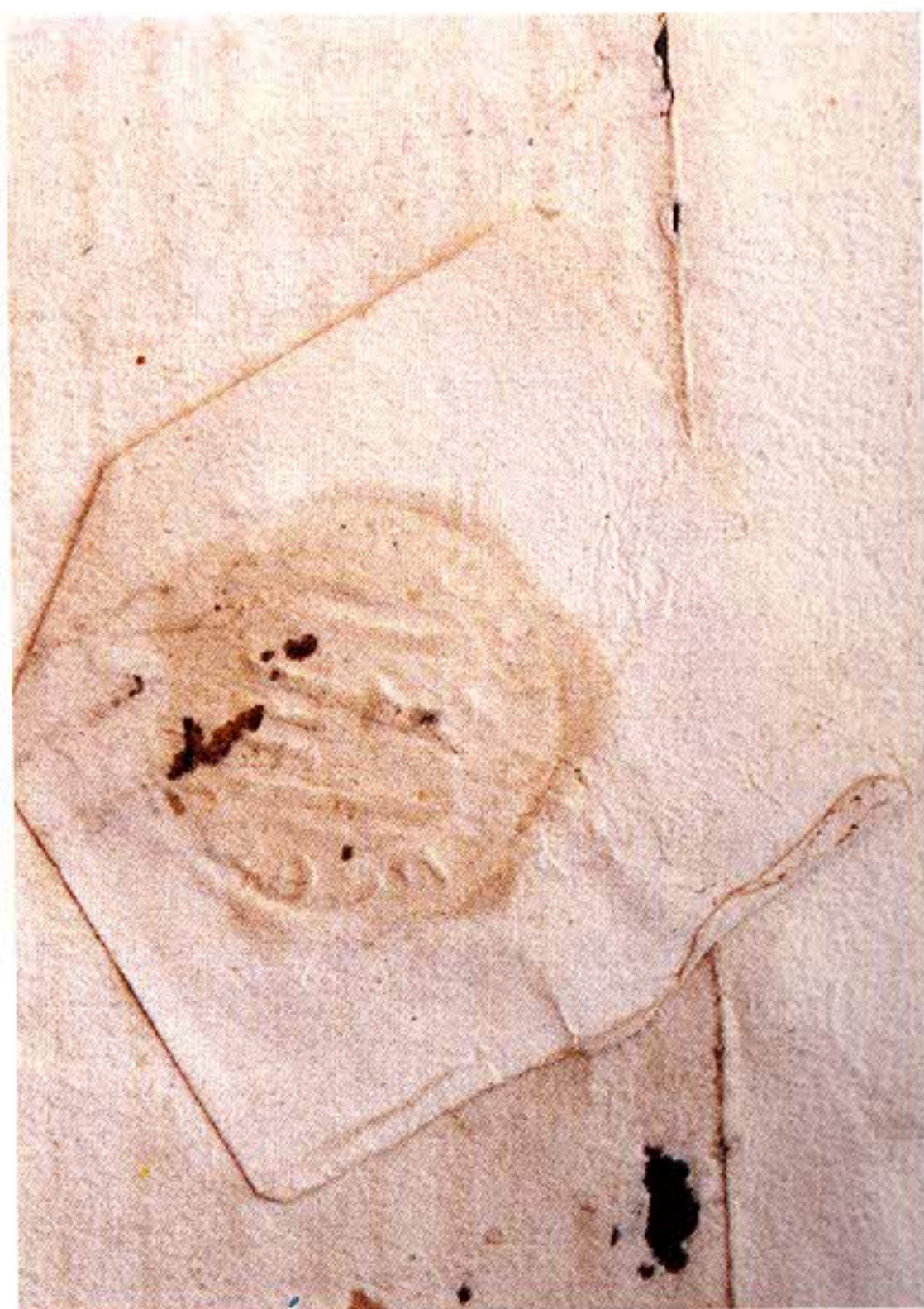
El governador també incideix en la necessitat de que l'escrivà de la sala redacte un inventari i que aquest estiga custodiat en l'arxiu.

"XVI.- *Item*, per quant convé y és necessària que tots los actes tocants a la vila estinguen ben custodits e guardats en lo archiu de aquella per a en tot cas que sia necessari los tinguen *in promptu*. Per çò, sa senyoria proveheix, ordena y mana que tots los actes tocants a la vila se hajen de rebre e reben per lo scrivà de la sala, lo qual dels dits actes tocants a la vila ne haja de fer un protocol apart lo qual protocol dit scrivà haja de dexar en lo arxiu de la sala a hon aquell estiga recondit e guardat e no en poder del dit notari."

Uns anys després, el 1618, els jurats del consell instaren a l'aleshores Racional, Pere Tamarit, a fer-se càrrec de "los actes, privilegis, ordinations, llibres, protacols, etc., que estaven tots junts y mesclats en una caixa gran y armaris" a causa que "los privilegis concedits a dita vila, y molts altres actes, tots convenients ad aquella, totalment estaven molt perduts y posats en mal ordre, de tal manera que per buscar alguna clàrcia per a fer fe en algun pleit que porta dita vila era cosa molt cansada y

Segell en placa de cera del Consell Municipal de la vila d'Alzira. El motiu representat són els pals de gules, símbol privatiu de la casa reial d'Aragó, i la clau, emblema propi de la vila.

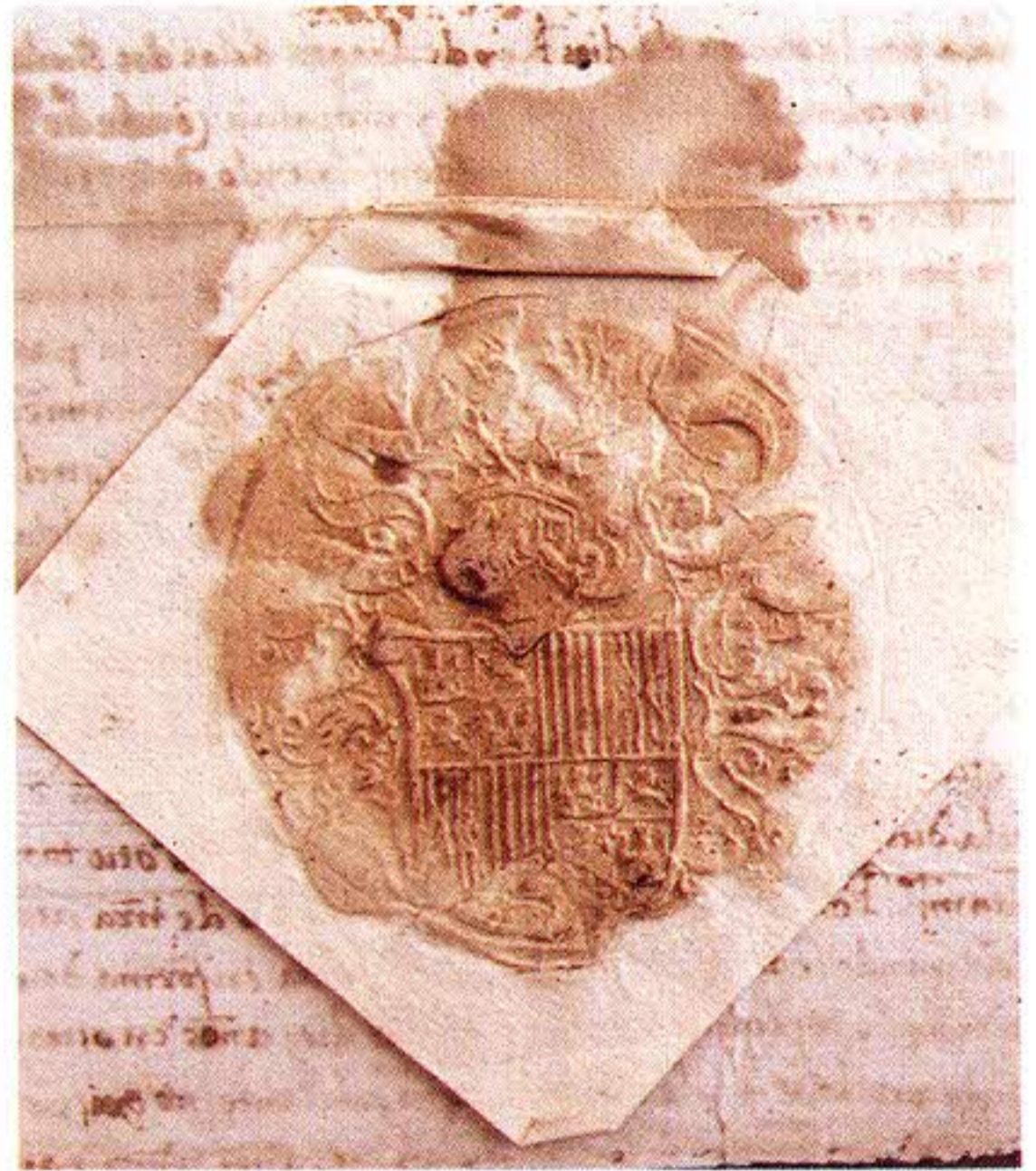
Correspondència dels anys 1425 a 1682, I.5.1./I-1, (4-IX-1483)



difícil”¹². Tamarit descrigué la documentació per ell inventariada en un llibre intitulat *Inventari Memorial Repertori*¹³, tal volta el primer instrument de descripció de tot l'arxiu del qual tenim referència.

Hui el dit inventari es troba desaparegut; mossén Roc Chabàs li assignà quan ordenà l'arxiu el número de signatura 34. Almenys tenim constància que durant el segle XVII s'ordenà l'arxiu altra vegada¹⁴.

Pel que fa a l'estat de l'arxiu al segle XVIII no manquen notícies reiterades en les que veiem a escrivans enfrascats en ordenar-lo, indexar-lo i inventariar-lo, a més a més de nomenar comissions per a la recerca de “*quantos papeles se encontrassen en la ciudad de Valencia, assí en los archivos como en cassas particulares de los abogados y procuradores que han sido de esta villa, concernientes a la conservación de los derechos de dicha villa y real acequia...*”¹⁵. Aquesta disposició unida a altres semblants pel que fa a la prohibició de traure de l'arxiu documentació important com ara, per exemple, actes capitulars, palesen si més no un interès de les autoritats municipals per concloure i trencar amb unes



Segell en placa de cera de Ferran el Catòlic. L'escut té les armes dels diferents reialmes sota domini reial. La carta reial fou donada a Valladolid el 23 de maig de 1509. *Cartes i cèdules reials*, 0.2.0.137.

¹² A.M.A.: *Llibre d'actes dels jurats i consell dels anys 1610-20 i 1621-22*, 03/134, fol. 1.032.

¹³ CHABÀS LLORENS, R.: “El Archivo Municipal de Alcira”, a *El Archivo*, II, (Dénia, 1887-88), p. 37.

¹⁴ “Miquel Plano, doctor en Drets y Blay Guimerà, notari, de la present vila, ... per lo execiu treball que han tengut per espay de molts dies en lo mes de juny propassat [1668], en regoneixer y arreglar tots los papers y llibres del argiu de la Sala de la present vila”. Vegeu A.M.A.: *Llibre d'actes dels jurats i consell dels anys 1667-70*, 03/148, fol. 421.

¹⁵ A.M.A.: *Libro capitular de la villa de Alzira. Años 1722-1728*, sig. 11301/5, fol. 205v. Citat per PARRA BALLESTER, J.M^a: *Op. cit.*, pp. XVII.

pràctiques administratives que lesionaven els drets de la vila a causa de la pèrdua de documents acreditatius.

A la meitat del segle XVIII les autoritats municipals i del corregiment s'interessaren en l'ordenació de l'arxiu de la vila; al rerefons d'açò hi havia unes finalitats molt concretes: “son dignos de este cuidado los [papeles] que tratan de asegurar los derechos del Comùn en sus intereses; los pertenecientes a redempciones de censos; pagos de sus pensiones; cartas de pago que los verifican; firmas de derecho; sentencias; titulos; privilegios y concordias”. Efectivament, la comissió que al juny de 1767 havia d'avaluar les tasques d'ordenació inspeccionà l'arxiu municipal i determinà la necessitat que “para dexarlo con el arreglo y separación necesario formando un yndice donde resulte la substancia de cada cosa necesitarà un sugeto inteligente con ayuda de un buen oficial, seis meses y su coste podrá ser como unos quatrocientos pesos”. A més a més recomanà que l'ordenació de l'arxiu fora encarregada al doctor Antonio Pérez, avaluantse el preu de les tasques arxivístiques en 300 lliures.

El volum de l'arxiu a ordenar, reconegut per l'esmentat doctor Pérez, el componien aleshores els següents llibres i documents:

“Quatrocientos treinta libros de concejos antiguos, escritos en lengua lemosina.

Sesenta libros grandes que contienen justificación de rentas de villa, sus imposiciones y demás de este assumpto.



Calendari “de los domingos y fiestas de guardar según el decreto i Constitución Apostólica del papa Urbano Octavo”. Impres a València per Silvestre Esparça l'any 1654. Diversos 6.3/1.

Ciento setenta y dos ramos de autos seguidos por esta villa que incluyen justificaciones de muchos derechos.

Trescientos setenta y nueve quaderos de distintos ynstrumentos beneficiosos a la villa.

Un armario lleno de cartas de pago.

Trescientas quarenta fojas de privilegios en un libro escrito en vitela, muy antiguo.

Veinte y nueve privilegios en otro libro.

Ciento y dos privilegios sueltos, en cartón.

Veinte y ocho sentencias; quinze firmas de derecho y diez y ocho decretos; setenta cargamientos; ciento y seis quitamientos; sesenta y dos poderes; y trescientas setenta escrituras sueltas.

Y todo esto escrito en lenguas lemosinas y latín, muy difícil de leer, tanto por su antigüedad como por la forma de letras, sin comprender los ynstrumentos que estan escritos en letra clara ni modernas”.

En l'informe Antonio Pérez assenyalava que per a “*el arreglo y separación necesario formando un yndice donde resulte la substancia de cada cosa necesitará un sugeto inteligente con ayuda de un buen oficial, seis meses y su coste podrá ser como unos quatrocientos pesos*”¹⁶.

L'importància i desenvolupament en diversos ordres: econòmic, social, polític, etc. que adquirí Alzira durant el segle XIX és deu en part al volum de població que adquirí i açò ha quedat reflectit en la documentació municipal. Alzira, per



Enquadernació del Llibre de Privilegis. Cuir repujat. Al centre l'escut de la vila. S. XVIII.
Còdexs especials, 0.0.16.

¹⁶A.M.A.: Educació. Gestió de l'arxiu. Sig. 7.0.0.5.0/I.1.

exemple, el 1857 era poblada per 14.156 habitants, la qual cosa la situava entre el huité lloc de les localitats valencianes, i per davant de 20 capitals de província¹⁷. Tot això explica que al quadre de classificació siguen significatives les sèries documentals que parteixen del segle passat.

Sembla que pel 1855 s'habilità un local *ex profeso* per a depòsit documental. Tot indica que l'arxiu, tant documents, com armaris i prestatgeries, que fins a aquest moment es custodiava a les dependències de la secretaria de la casa consistorial, es traslladà al local que hui ocupa l'arxiu històric.

L'Ajuntament d'Alzira, quasi a l'endemà de ser distingida amb el títol de ciutat (1876), tal volta influït per l'erudició de l'època, acordà el 28 d'agost de 1879 la formació d'un índex cronològic dels documents de l'arxiu. Ara l'objectiu és aquest, ja no solament per defensar-se com sempre s'havia fet fins aquest moment de la pèrdua de drets acreditats, sinó també i com a fet vertaderament nou "*para sacar del olvido los preciosos volúmenes que existan en el archivo de algun interés histórico hasta el principio del presente siglo*".¹⁸ El consistori municipal es sensibilitzava de l'importància de tenir cura dels seus papers i documents no solament per agilitzar la seua gestió administrativa sino que ara



Dibuix del "Libre de Provisions, Actes i Diffinicions tocants a la fàbrica de les parrochials de Senta Maria y Senta Caterina de la vila de Alzira". Manuscrit del s. XVII.

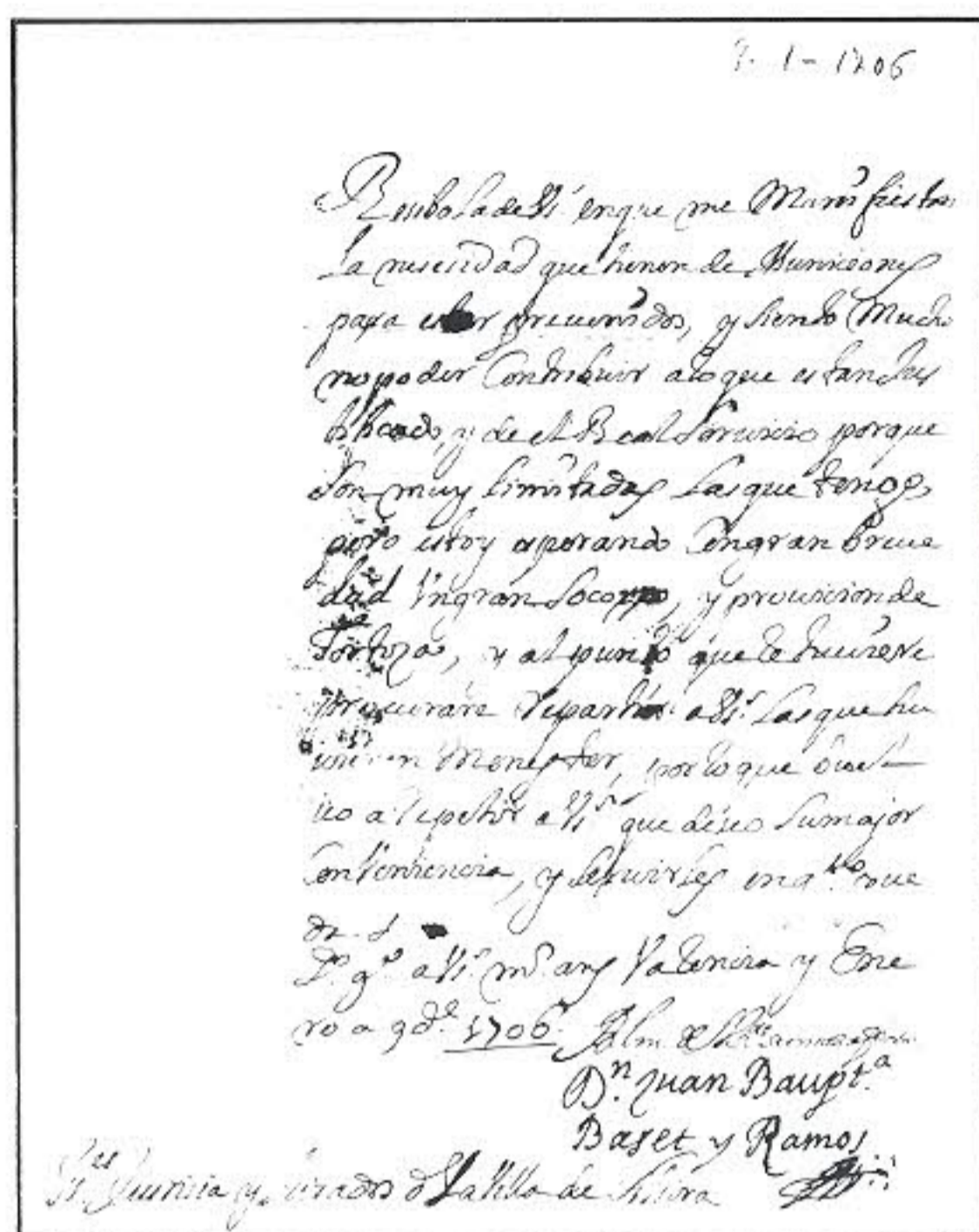
Hisenda, Administració Municipal, Intervenció, 2.4.1.2.17.

¹⁷ *Censo de la población de España según el recuento verificado en 21 de mayo de 1857 por la comisión de Estadística General del Reino*. Madrid, Imprenta Nacional, 1858. Les poblacions valencianes amb major número d'habitants són: València amb 106.435, Alacant 27.550, Oriola 25.826, Alcoi 23.315, Castelló de la Plana 19.945, Elx 19.533, Xàtiva 15.747. Alzira supera en població Girona, Zamora, Palència, Albacete, Santa Cruz de Tenerife, Logronyo, Segòvia, Osea, Lleó, Sant Sebastià, Ciudad Real, Terol, Huelva, Lugo, Conca, Orense, Pontevedra, Guadalajara, Àvila i Sòria.

¹⁸ PARRA BALLESTER, J.M^o: *Op. cit.*, p. XXVII.

conferia a l'arxiu municipal el valor històric, la memòria de la col·lectivitat que ells representaven. Res indica que es conformara un nou instrument de descripció si tenim en compte les notícies que sobre l'arxiu municipal aporta D. José M^a Parra en el seu catàleg.

El greu estat d'abandonament, desordre, amuntament i insuficient espai féu que es nomenara una comissió de concejals, al juny de 1887, perquè agilitzaren les gestions necessàries per a ordenar la documentació. Aquella comissió interessà a mossén Roc Chabás (1844-1912) en l'arxiu¹⁹. La impressió de l'arxiu municipal que tingué el canonge de la Seu Valentina aquell mateix mes de juny al visitar-lo per primera vegada era la d'un *montón de papeles sin legajar, hacinados en un ángulo del local que ahora ocupa, pero sin los estantes que después se han hecho. Desde la época en que fué arreglado el local de las oficinas (y esto databa de algunos años) no habia otro medio para buscar allí un documento, más que el de ponerse un alguacil delante de aquel rimero informe y trasegar los papeles a otro ángulo de la sala, hasta dar con lo que se buscaba, si es que no habia servido antes de combustible para alimentar la estufa*²⁰. Chabás sols descrigué la documentació existent a l'arxiu fins al 1868 i invertí en l'ordenació i confecció dels 1.133 volums enregistrats al seu *Índice y catálogo* més de 70 dies, amb l'ajuda d'un



Carta autògrafa dirigida als justícia i jurats de la vila d'Alzira pel general austracista Joan Baptista Basset i Ramos el 9 de gener de 1706.
Correspondència, I.5.11-32.

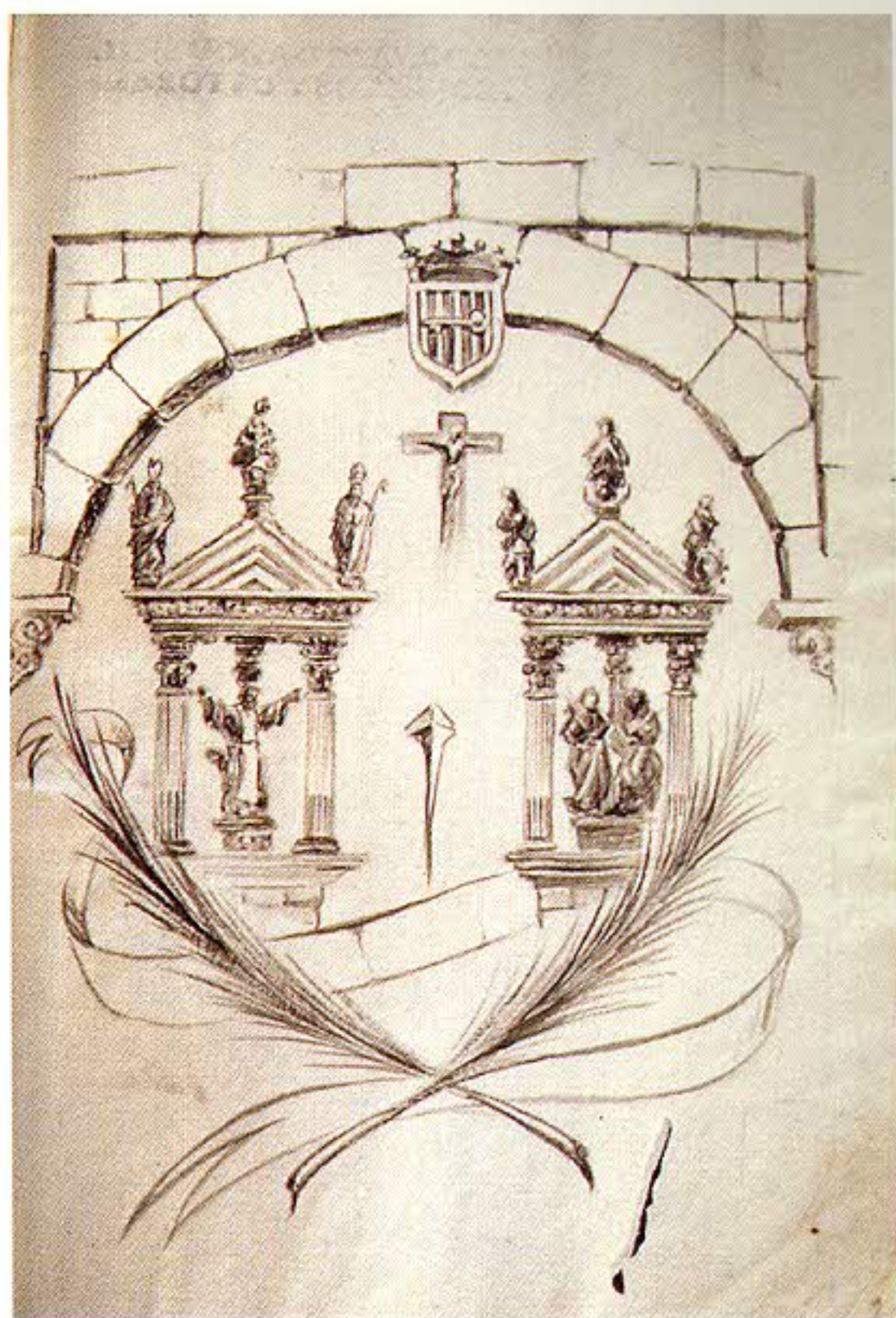
¹⁹ Sobre Chabás vegeu: BAS, Manuel - BAS, Nicolau: *Epistolario Chabás - Serrano Morales*, València, Ajuntament, 1995. FITA REVERT, Ramon: "Roc Chabás i els arxius: notes per al seu estudi" a *Aguaites. Revista d'investigació i assaig*, 11, (1995) pp. 63-80. RODRIGO LIZONDO, Mateu: "Roc Chabás, medievalista" a *Saitabi*, 46, (1996) pp. 47-66.

²⁰ CHABÁS I LORENS, Roque: *Índice y catálogo del Archivo Municipal de la ciudad de Alcira*, Alacant, 1889.

escrivent que lligava i col·locava a les prestatgeries els lligalls que formava el canonge arxiver. La signaturització donada pel canonge arxiver de la Seu de València era la de *numero currens*, destriant així les antigues indicacions d'*armario, estante, legajo y documento*, que segons ell dificultaven la recerca i l'ordenació.

Acabava la seua introducció a l'inventari, el qual publicà amb els seus diners, amb unes paraules reveladores si més no de la raó última del treball de l'arxiu i amb una esperança: *"expuesta estaba esta ciudad a perder muchos y valiosos derechos, que con este índice fácilmente se defienden. Su arreglo, además, es un título que señala su cultura y realza su nobleza. Pocas poblaciones podrán vanagloriarse, como Alcira, de tener series tan completas, arrancando de los días de la Reconquista. Este trabajo será, de seguro, un estímulo para otras ciudades más populosas y que de cultas se precian"*.

L'exemple que havia donat el consistori d'Alzira respecte dels seus fons arxivístics fou a més a més de pioner per a la seua època, rendabilitzat al màxim. Així, Teodoro Llorente va ser convidat per l'alcalde de la ciutat i pel canonge Chabàs a visitar el nou aspecte de l'arxiu, açò és amb la documentació ordenada, descrita, publicada i amb noves prestatgeries. Fruit de la seua visita, efectuada el 24 de febrer de 1889, fou un article en què escrivia l'erudit valencià les seues impressions de l'estada a l'arxiu municipal, en ell encomiava i lloava la tasca arxivística, i, també, a l'ex concejal José Moscardó *"a cuya iniciativa se debe la*



Dibuix dels casalicis dels sants patrons que es troba al llibre "Cuentas de la Mayordomía de Miguel Albentosa del año 1712 en 1713".

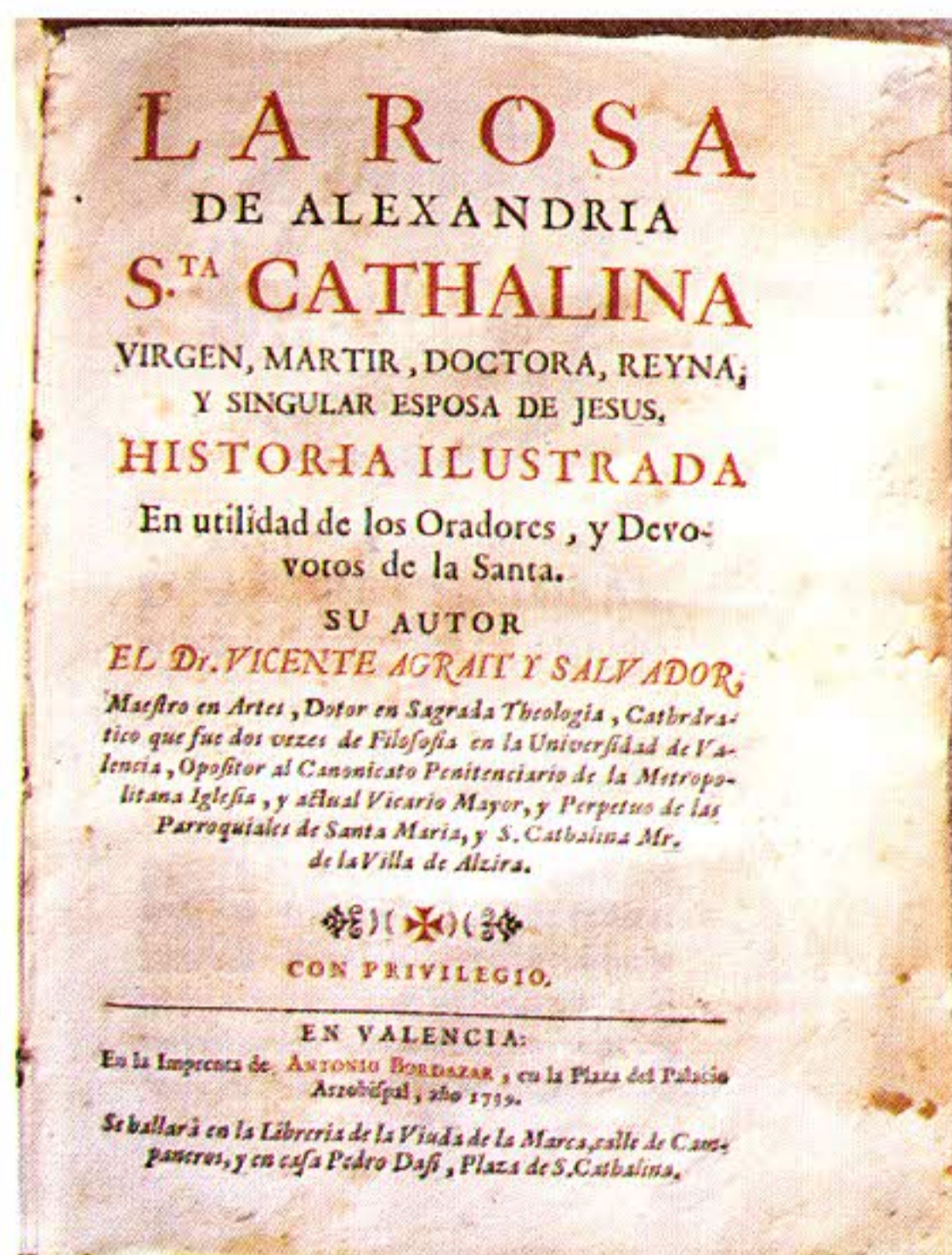
Hisenda, Administració Municipal, Depositaria, 2.4.2.1/2.

mejora”²¹. Llorente esperava i desitjava que altres consistoris valencians, especialment Xàtiva, imitàren la labor de respecte i cura al patrimoni documental propi tal i com ja ho havia fet Alzira.

Mossén Vicente Pelufo Corts (1868-1936) ocupà el càrrec d'arxiver municipal entre els anys 1928 i 1936. Sota la seua direcció s'eixamplaren les dependències de l'arxiu i es prengueren mesures de seguretat amb què salvaguardar els documents. Pelufo mantingué i treballà sobre la classificació de l'arxiu efectuada pel canonge Chabás²². Fruit de les seues inquietuts culturals és la revista *Xúcar*, i la secció anomenada *Pergaminos y documentos interesantes que se conservan en nuestro Archivo municipal*. En ella i sota el pseudònim de Màximo Fili exercia altra de les funcions d'arxiver: la de difondre fonts i documents històrics. La seua tasca cultural així mateix ajudava a crear memòria històrica a un poble.

Durant la Guerra Civil l'arxiu no sofrí danys i, afortunadament, restà intacte. No és el cas d'altres arxius locals que foren cremats, com ara els de les parròquies, el Registre de la Propietat i la major part de l'arxiu notarial del districte, com ja hem esmentat més amunt.

L'arxiver que ocupà el càrrec després de Pelufo fou D. José Maria Parra



Portada de "La Rosa de Alexandria, Santa Cathalina, Virgen, mártir, doctora, reyna y singular esposa de Jesús", obra de Vicente Agrait, Vicari Major de les parròquies de Santa Maria i Santa Caterina d'Alzira, impressa a València per Antonio Bordazar en 1739.

Biblioteca auxiliar de l'arxiu.

²¹ LLORENTE OLIVARES, Teodoro: "Los archivos municipales y el ejemplo de Alcira", a *El Archivo*, III, (Dènia, 1888-89), pp. 180-182.

²² "D. Vicente Pelufo, presbítero, quien tuvo a su cargo la conservación y marcha del mismo ... por cuanto se han encontrado después vestigios que revelan un intento de catalogación basandose en el Índice-Catálogo del Dr. Chabás". Vegeu LAIRÓN, A. J.: *Páginas de la Historia de Alzira: Vicente Pelufo, José Maria Parra*. Alzira, Falla Camí Nou, 1987, p. 16.

Ballester (1888-1978), també sacerdot, el qual, igual que aquell altre predecessor seu, fou nomenat cronista oficial de la ciutat. Mossén Parra prengué possessió del càrrec l'1 de setembre de 1939.

L'acompliment d'una circular de la Junta Provincial de Beneficiència, publicada en el Butlletí Oficial de la Província, el 19 de gener de 1950, "*relacionada con la separación de los Archivos Municipales y recogida de papel inútil e inservible a efectos históricos jurídicos o administrativos*", va fer que el ple de la corporació acordara destruir una sèrie de documentació o com deia l'acta de la sessió plenària, "*separar del Archivo Municipal por ofrecer estas condiciones:*

- a) *Matrices de cédulas personales.*
- b) *Matrices de talonarios de arbitrios del año anterior a 1939.*
- c) *Recetas de farmacia de años anteriores a 1939.*
- d) *Salvaconductos.*
- e) *Partes de la Jefatura de Policía Urbana.*
- f) *Papel de multas anteriores a 1939.*
- g) *Documentación de abastos del periodo marxista.*
- h) *Altas y bajas de abastos anteriores al año 1946.*
- i) *Papeletas de convocatorias y citaciones.*
- j) *Impresos formulísticos en desuso*".

Més tard l'alcalde de Bunyol, Enrique Silla Lambies, adreçava una carta al seu homòleg d'Alzira, el 31 de març de 1960, en els següents termes: "*Mi querido*

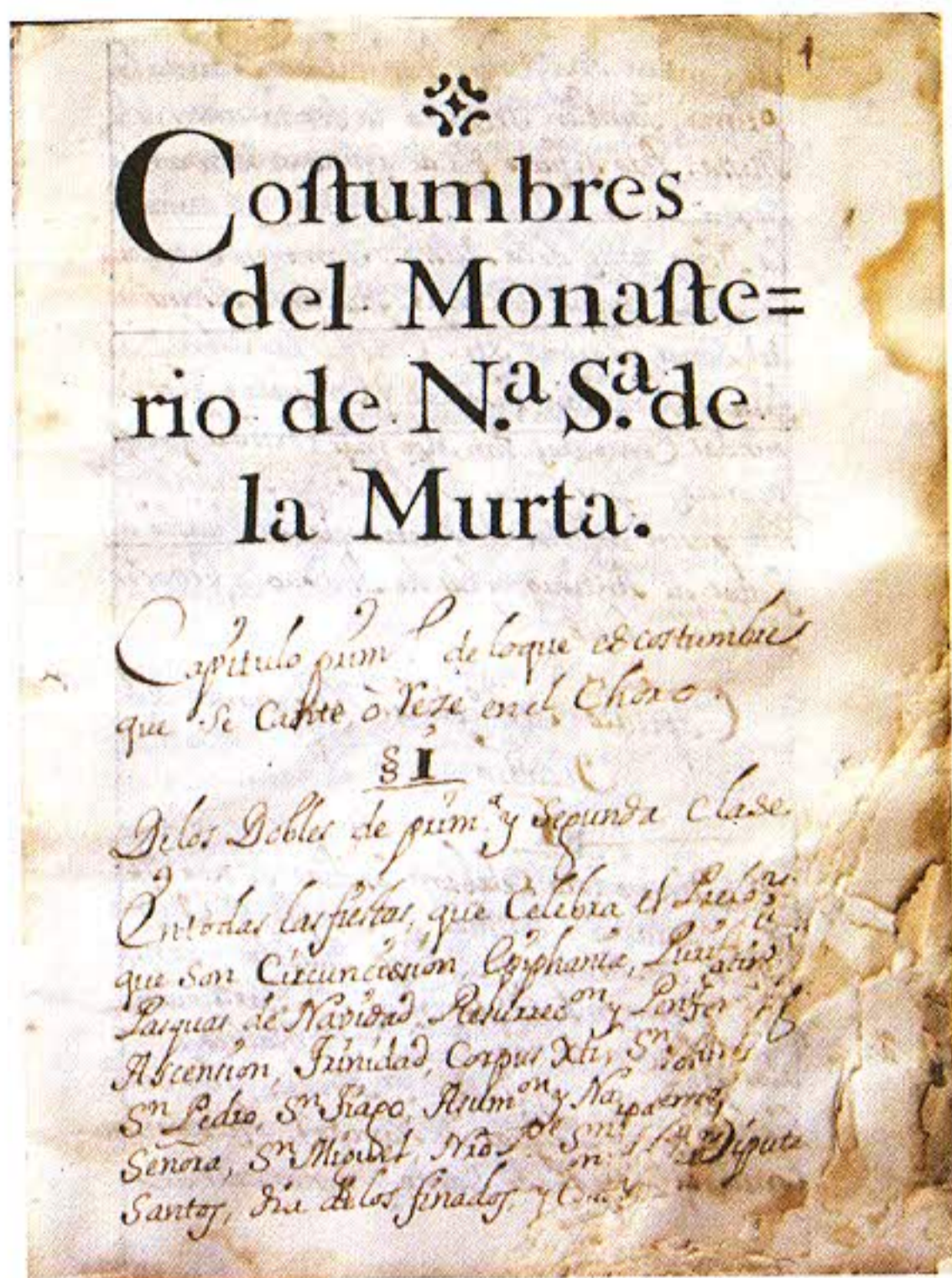


Cobertes de pergami de diversos llibres padrons de béns per al repartiment de l'equivalent, segle XVIII.
Hisenda, Padrons de Riquesa, 2.2.0./24-25.

amigo y compañero: Te formulo la presente para manifestarte que estoy interesado en la compra de archivos con destino a mi fábrica de papel. Así pues, si en ese Ayuntamiento tenéis que desprenderos del archivo viejo, boletines, periódicos, etc. te agradeceré me lo comuniqués para hacerte una visita y tratar el asunto personalmente en beneficio mutuo”²³.

Durant el ple de l’Ajuntament de l’1 d’agost de 1956, la corporació municipal aprovava per unanimitat el dictamen de la Comissió Municipal de Cultura, i prenia el següent acord: “ante la urgente necesidad de que se proceda a la confección de un Índice-catálogo suscrito por orden cronológico de los documentos, pergaminos y material bibliográfico, especialmente Códices, existentes en el Archivo Municipal, que sirva para ordenar y conocer acerca de la existencia de los mismos así como su significado como al propio tiempo pueda cumplir las veces de inventario y sirva de base para ulteriores estudios de los mismos para la realización de dichos trabajos se propone al Auxiliar Administrativo adscrito a dicha dependencia municipal, Rvdo. D. José Maria Parra Ballester, quien reúne títulos y méritos suficientes para ello. El Pleno de este Excmo. Ayuntamiento aceptando el anterior dictamen acuerda por unanimidad:

PRIMERO. Que se proceda a la formación de un Índice-catálogo de todos



Portada de les “Costumbres del monasterio de Nuestra Señora de la Murta”, manuscrit de l’any 1750, on es regula la vida monàstica de la Comunitat Jeronima alzirenya. Biblioteca auxiliar de l’arxiu.

²³A.M.A.: Educació. Gestió d’arxiu. Sig 7.0.0.5.3/A.1. Enrique Silla manifestava en l’esmentada carta “Esta idea me vino a raíz de una visita girada a algunos Ayuntamientos, como Diputado de este Distrito, al observar que estaban sacando el archivo viejo que iban a vender a un almacenista de desperdicios. Y oude comprobar que mientras al Ayuntamiento le pagaban una cantidad irrisoria por kilo, a nosotros, los fabricantes, nos cobran un precio excesivo de dicha mercancía”.

los códices, pergaminos y demás documentos obrantes en el Archivo Municipal, que posean determinado valor histórico o calificado valor intrínseco, realizado todo ello por riguroso orden cronológico.

SEGUNDO. Se designa para llevar a cabo estos trabajos al Rvdo. Don José María Parra Ballester, Auxiliar Administrativo adscrito al Archivo Municipal.

TERCERO. Considerando que la propuesta en práctica de manera eficiente la realización de esta labor requiere persona especializada e idónea, funciones que desde luego caen fuera de la competencia de un Auxiliar Administrativo, se conceda al señor Parra Ballester la gratificación anual de CINCO MIL pesetas, que se harían efectivas con cargo al capítulo correspondiente del Presupuesto en curso, por doxavas partes, a partir del día primero de septiembre del año actual [1956].

CUARTO. Se faculta y delega en la Comisión de Cultura para que vigile y controle la marcha de estos trabajos, así como que convenga con el Sr. Parra la duración de los mismos²⁴.

Com veiem, aquest és l'origen de l'important i destacat treball de descripció efectuat per mossén Parra i del qual només s'han publicat dos volums: el primer referit a matèria finida i el segon a govern. José María Parra aplicà a l'Arxiu Municipal d'Alzira els quadres de classificació proposats als manuals d'arxius diocesans, als pergamins, llibres i lligalls, el resultat

OBSEQUIOS

HECHOS POR LA VILLA DE ALCIRA
á S. M. el Señor DON FERNANDO Séptimo y
Altezas Serenísimas, al tránsito por la misma,
en el dia 5. del mes de Mayo
de 1814.

Luego que en esta Villa se esparció el vago rumor de que S. M. el Señor D. FERNANDO VII. con SS. AA. RR. los Serenísimos Señores Infantes D. Carlos y D. Antonio, libres de su cautividad, venian para España; fue tal la repentina conmocion popular, que sin preceder dato alguno positivo, ni aviso de Autoridad alguna, reunido en un solo voto todo el vecindario, levantó el grito de aclamacion, impulsado por su amor y lealtad á su adorado Monarca: *Viva FERNANDO, viva el Rey, viva nuestro Soberano*; y en la agradable confusion de este clamor general que trascendia á las estrellas, formaba la mas deliciosa armonia el vuelo de todas las campanas, las salvas, iluminaciones, fuegos artificiales, y todo regocijo público con que el corazon se derramaba por los labios y los ojos, como feliz presagio de aquella parte de gloria que le debia caber en suerte á este venturoso pueblo por tan inesperado acontecimiento. Se aumentaba el alborozo, al paso que crecia la certeza de la faustísima nueva; pero quando en el 30. de Marzo recibió de oficio la noticia de que en el 24. ha-

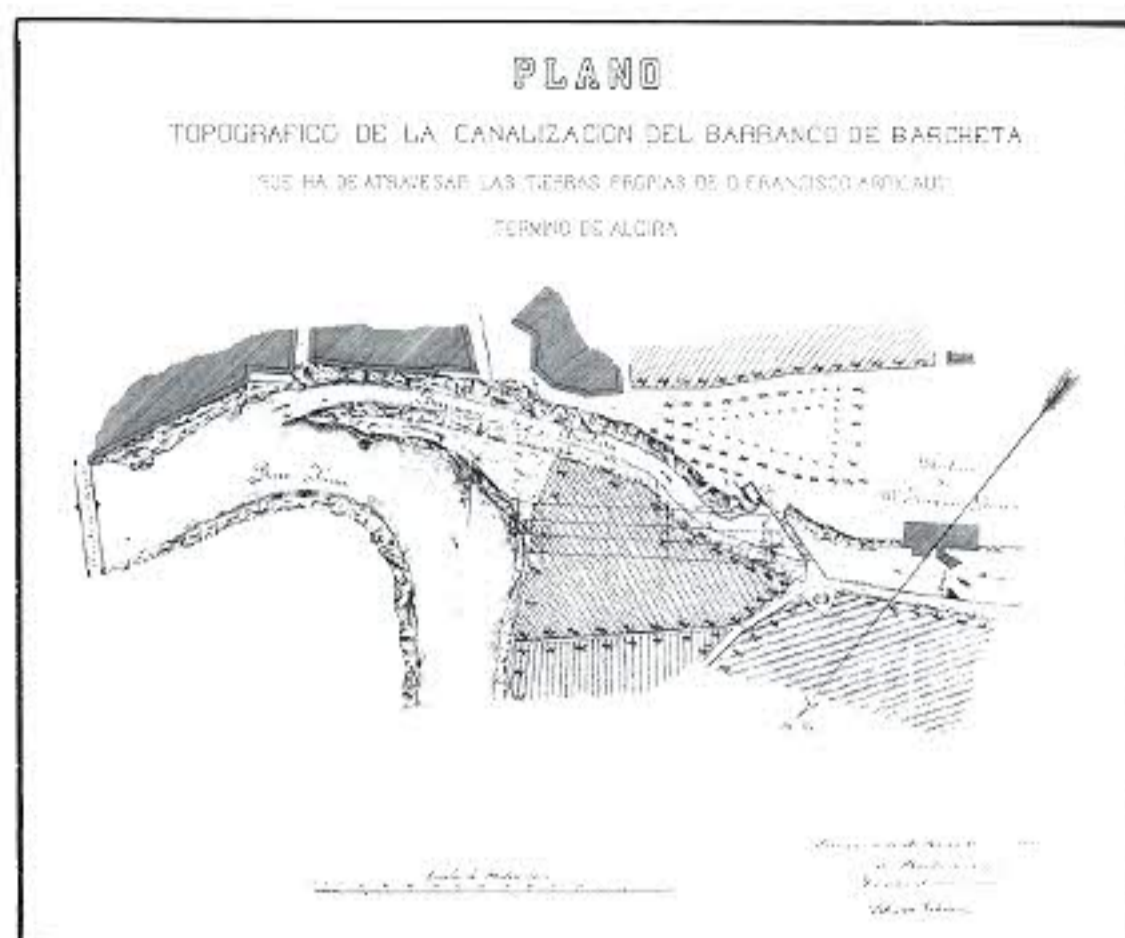
Primera pàgina de la crònica de la visita a Alzira, el 5 de maig de 1814, del rei Ferran VII. Impressa a València per Benito Monfort el mateix any.

Biblioteca auxiliar de l'arxiu. (Adquisició recent).

²⁴A.M.A. Educació.Gestió de l'arxiu. Expediente de designación del auxiliar don José María Parra Ballester para formación de un Índice-catálogo de documentos del archivo municipal. Año 1956.sig. 7.0.0.5.0/1.2

del qual seria el seu “Catálogo del archivo municipal de la ciudad de Alcira”. Segons esmenta el mateix arxiver en l’apartat denominat *Trazos que forman la Historia del Archivo Municipal de la Ciudad de Alcira* del catàlego “Organización, nueva organización, porque la que dejó don Roque Chabás era excelente para un archivo muerto, sin más documentos a ingresar, y por más que dio la pauta para hacerla susceptible de continuidad, ante el desarrollo de las materias que lleva consigo la moderna y movida Administración local, la práctica obligó a abandonarla. Queriendo respetarla en lo posible, y la posibilidad venía reduciéndose dia a dia, la ordenación del Archivo habia quedado en unas normas puramente convencionales y solo para el uso de quien las iba trazando, y para decirlo claro, el orden de los fondos de este Archivo se habia convertido, sin quererlo, en un secreto cuya llave, la del secreto, sólo podía estar en la mente de quien lo regia, y esto para nadie podía tener gracia. Se imponía una nueva organización y puestos a verificarla, ya que de todos modos el archivo habia de ser revuelto para ello, nada mejor que aprovechar la ocasión para aplicar el sistema del dia, el sistema decimal, que si bién como todos los sistemas, sin excepción alguna, ofrece inconvenientes, también, sin duda, supera a todos en ventajas, técnica y prácticamente”²⁵.

Així s’establiren deu seccions:



Plànol de la canalització del barranc de Barxeta entre el pont de l’Alborgi i la seua desembocadura al riu Xúquer. Any 1867. Exemple de defensa d’Alzira contra les inundacions arran de la gran inundació del dia de Sant Carles (4 de novembre de 1864).

Foment, Obres Públiques, 6.0.3.2.A.1.

²⁵ PARRA BALLESTER, José M^o: *Catálogo del Archivo Municipal de la ciudad de Alcira. Primera parte*. Alzira, Ajuntament, 1961. p XXXI-XXXII.

- 0.- Matèria finida.
- 1.- Govern.
- 2.- Hisenda.
- 3.- Abastiment.
- 4.- Sanitat.
- 5.- Seguretat.
- 6.- Foment.
- 7.- Educació.
- 8.- Indeterminats.
- 9.- Hemeroteca.

Mossén Parra, a l'aplicar el sistema decimal a la classificació i ordenació de l'arxiu, sens dubte, perseguia un objectiu: unir en un mateix lloc la signatura topogràfica i intel·lectual de la documentació. Així mateix, el codi de classificació de les diverses sèries documentals serveix com a signatura per a localitzar la documentació en el depòsit documental.

El gener del 1969 l'Ajuntament de la ciutat atenia la sol·licitud feta per Jerónimo Cerdà, aleshores notari-arxiver de l'Arxiu de Protocols del districte d'Alzira, sobre la concessió d'un local municipal per a depositar l'arxiu de protocols que es salvaren de la destrucció del 1936 i, perquè foren custodiats al municipi i evitar l'ingrés del fons documental notarial a l'Arxiu del Regne de València. El volum de l'arxiu notarial estava integrat per més de 300 protocols, amb una antiguitat des del segle XVIII ençà²⁶. El consistori habilità els baixos de les Escoles Pies, a l'actual Casa de la Cultura. Aquesta documentació es veié greument afectada per les inundacions d'octubre de 1982.



N.º 482.035



*de la provincia de fecha doce de las cor-
nentes, por el cual se participa a esta
Municipalidad la Real Orden por la que
S. M. el Rey (q. D. g.) se sirve conceder
el título de Ciudad a esta villa de
Alzira, cuya Real Orden es como sigue:
» S. M. el Rey (q. D. g.) se ha dignado
expedir el Real Decreto siguiente: En
consideración a la importancia que por
el aumento de población y desarrollo de
su industria y comercio ha logrado al
cruzar la villa de Alzira, provincia de
Valencia, sego se concede el título
de Ciudad a que se acuerda. Dado
en San Ildefonso a ocho de Agosto de
mil ochocientos setenta y seis = Ildefonso.
El Ministro de la Gobernación, Francisco
Romero y Robledo
Y enterado el Ayuntamiento de dicha*

Pàgina del Llibre d'Actes Municipals de l'any 1876 on es dona la notícia de la concessió del títol de ciutat pel rei Alfons XII a la fins aleshores vila d'Alzira.
Govern, Llibre dels actes de Sessions, 1.1.3.0/1-92.

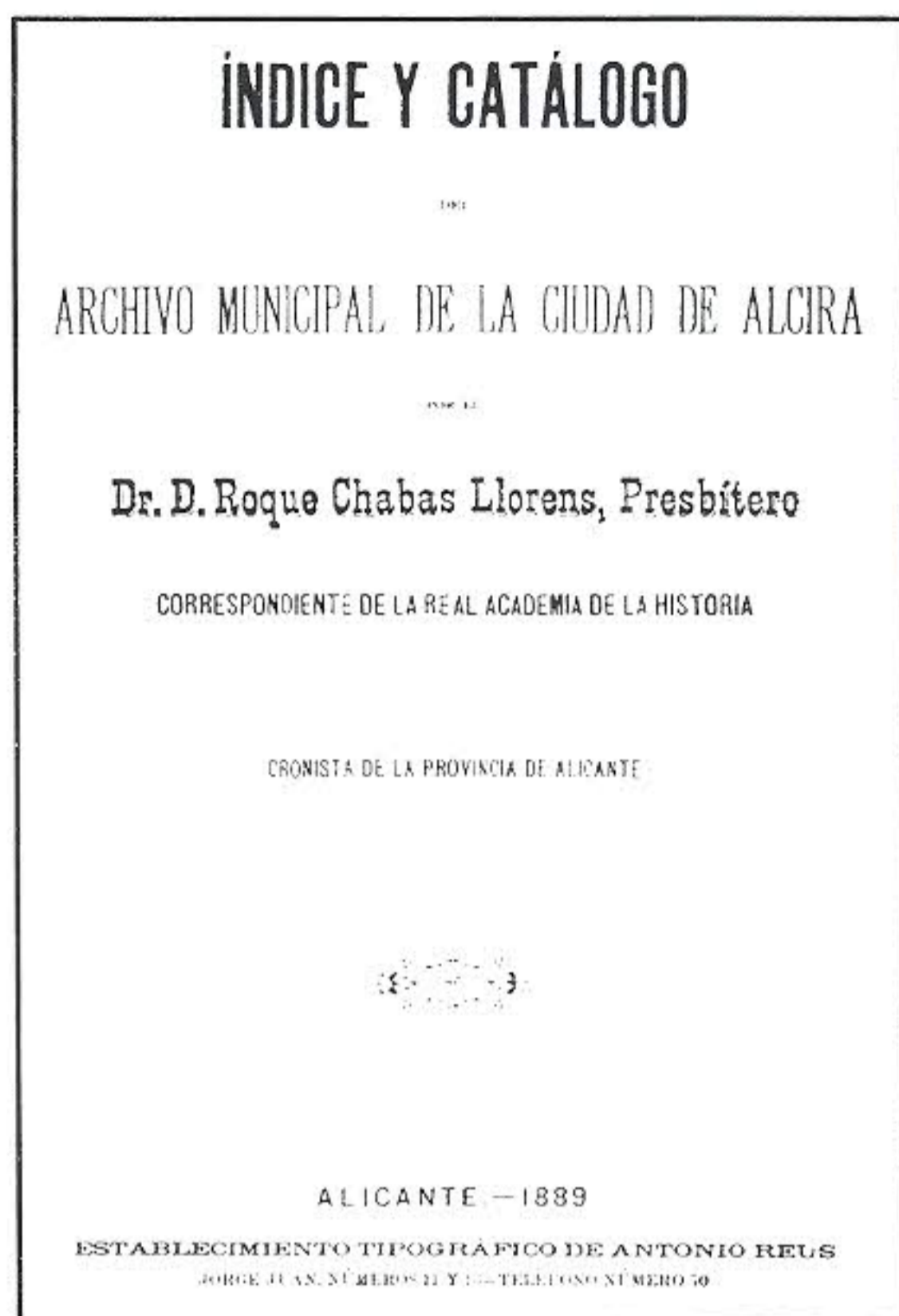
²⁶A.M.A.: Llibre d'Actes de la Comissió Permanent de 12-XII-1967 a 23-I-1969, 11311/1.36, acta del dia 23-I-1969. Vegeu també 7008/1.1.

Vicent Alonso Climent es féu càrrec de l'arxiu municipal el 1979, gràcies a la seua decisiva actuació el 20 d'octubre de 1982 salvà d'una segura destrucció a causa de la inundació d'aquell dia valuosos llibres i documents que aleshores es trobaven als baixos de les dependències municipals ubicats a la casa número 3 del carrer de Sant Roc.

3.- Fons integrants de l'Arxiu Municipal.

La riquesa de qualsevol patrimoni documental, i més a nivell local, és fruit de la rellevància històrica del municipi en el si del qual s'ha generat. El fet que Alzira ha gaudit de ser cap d'un districte més o menys ampli i des d'època islàmica ençà li ha donat una certa preponderància i preeminència sobre la seua comarca, o si es vol, sobre la seua àrea d'influència natural. Això ha fet que la ciutat, Alzira, haja esdevingut seu de diverses institucions, de diferent caire, fonamentalment, però, de tipus governamental i judicial, i que aquestes hagen escollit el cap tradicional d'un territori per ubicar la seu de la institució i que per diferents avatars els arxius d'aquestes institucions han augmentat els fons documentals de l'Arxiu Municipal d'Alzira sense ser estrictament d'àmbit purament local: ens referim als arxius del Corregiment d'Alzira, a la Junta Governativa del Partit -durant la Guerra del Francés-, de la Séquia Reial, i Jutjat d'Instrucció i de Primera Instància.

Si a açò afegim que l'Arxiu Municipal d'Alzira conté documentació d'altres municipis limítrofs que formaven



Portada del "Índice y Catálogo del Archivo Municipal de la ciudad de Alcira" del canonge Roc Chabàs, imprés a Alacant en 1889.

Biblioteca auxiliar de l'arxiu

part del municipi des de la conquesta de la ciutat, el 30 de desembre de 1242, fins a la segona meitat del segle XVI, en què aconseguiren comprar la seua independència i/o segregació, a causa dels problemes econòmics de la hisenda de Felip II (Algemesí, 1574, Carcaixent, 1576, i Guadassuar, 1581) ens adonarem que aquest arxiu traspassa l'àmbit estrictament local o municipal sense arribar, però, a conformarse en comarcal.

Tot açò fa de l'Arxiu Municipal d'Alzira un dels més importants de la Comunitat Valenciana, equiparable amb els de Vila-real, Castelló de la Plana i València

Documentació propiament Municipal.

L'arxiu municipal constitueix el depòsit documental de la memòria de la gestió i administració municipal²⁷. La

²⁷ Creiem necessari fer menció de les tesis de llicenciatura i tesis doctorals que s'han elaborat tenint l'arxiu municipal i els fons propiament municipals com a font primera d'informació. Quant a tesis doctorals: CALATAYUD GINER, Salvador: *Agricultura y capitalismo. El desarrollo agrario valenciano durante la segunda mitad del siglo XIX: la Ribera del Xúquer*. València, 1986, publicada parcialment sota el títol *Capitalismo agrario y propiedad campesina. La Ribera del Xúquer, 1860-1930*, València, Alfons el Magnànim, 1989; CORTÉS ESCRIVÀ, Josepa: *"Liber privilegiorum civitatis et regni Valentie"*. Edició crítica i estudi codicològic. València, 1987; FURIÓ, Antoni: *El camperolat valencià en l'Edat Mitjana: demografia i economia rural en la Ribera (segles XIII-XVI)*, València, 1986, tesi doctoral, inèdita; PERIS ALBENTOSA, Tomàs: *Propiedad y dinámica social en un realengo valenciano (Alzira, 1465-1768)*, València, 1988, publicada sota el títol: *Propiedad y cambio social. Evolución patrimonial, sistema productivo y dinámica social en el realengo valenciano (Alzira, 1465-1768)*, València, Diputació, 1989.

Pel que fa a tesis de llicenciatura: LAIRÓN PLA, Aureliano J.: *El gobierno de la villa de Alzira. Oficios y cargos públicos en los siglos XIV y XV en el marco de las ordenanzas municipales*, València, 1983, publicada sota el títol: *Las ordenanzas municipales de la villa de Alzira en los siglos XIV y XV*, Alzira, Falla Camí Nou, 1986; LÓPEZ ELUM, Pedro: *Contribución al estudio demográfico de la comarca de Alcira en el siglo XV*, València, 1970; PERIS GIMÉNEZ, Imma: *Delincuencia, comportamiento y mentalidad en la jurisdicción de Alzira (1568-1588)*, València, 1986, publicada sota el títol: *La otra historia. Delincuencia, comportamiento y mentalidad en la jurisdicción de Alzira (1568-1588)*, Alzira, Germania, 1996; TORRES FAUS, Francesc: *L'evolució de l'estructura de la propietat i els cultius en Carcaixent. (La formació i desenvolupament d'un nucli taronjaire en la*



L'any 1889 es publicava a Alzira "El Borinot", setmanari bilingüe i satíric. L'exemplar que es reproduïx està imprès sobre tela.

Hemeroteca de l'arxiu.

creació del municipi valencià és fruit de la incorporació del territori del Xarq al-Andalus (denominació àrab amb que eren conegudes les terres valencianes i que significa "l'orient de la Península Ibèrica") al món occidental. Així, el municipi d'Alzira es conformà en la dècada dels anys 40 del segle XIII, una vegada capitulà Al-Yazirat el 30 de desembre de 1242 davant de Jaume I. És interessant destacar que per a l'existència d'un municipi és necessària i indispensable la confluència de tres elements: territori, població i organització.

Així, per a gestionar aquests tres components bàsics es crearen dues institucions: el consell de jurats i prohoms i el justícia.

Respecte al consell, municipal hem d'esmentar que origina una documentació de tipus administratiu (llibres d'actes dels acords de jurats i consells, reglaments i ordenances, bans, cens, ...) i fiscal i comptable, (llibres padrons, claveria, racional) açò és per recaptar tributs i impostos amb els quals sufragar les despeses i càrrecs de la comunitat.

Pel que fa a la figura del "justícia," alt magistrat local que a més de presidir la cort del seu nom presidia el consell, fou creada per Jaume I per a administrar justícia en nom del rei. L'elecció del cap de la magistratura entre l'elit de ciutadans i cavallers locals depenia unes vegades del municipi, altres directament del rei. La seua jurisdicció comprenia causes tant civils com criminals. La jurisdicció sobre la moreria

EDICION
y Administración,
M. Sola Calabuig, 36
SE. PUBL. Y
LOS SORIANO
S. C. T. S.

PATRIA CHICA

SEMANARIO INDEPENDIENTE

Heute de Surtida
El dia 20 d'octubre
NÚM. 15

AÑO I
Aizira 11 de Octubre de 1908
NÚM. 15

R. I. P.

SRA. DOÑA BERNARDA CHORQUES PAU
DE GALLACH

En cumplimiento del primer año de su fallecimiento

Su decesado esposo D. Andrés Noya, hermano y familia, todos, expresan la confianza y alivio de la celestial vida que les queda al momento de su fallecimiento.

R. I. P.

Doña María Rosa Sifre Andrés
DE BONO

En cumplimiento del primer año de su fallecimiento

Su hijo, Sr. Noya, hermano y familia, todos, expresan la confianza y alivio de la celestial vida que les queda al momento de su fallecimiento.

Escuela de Santa Barbara

Sección de las niñas de la escuela de Santa Barbara, en cumplimiento del primer año de su fallecimiento, expresan la confianza y alivio de la celestial vida que les queda al momento de su fallecimiento.

Suplicando o Exigiendo

La escuela de las niñas de la escuela de Santa Barbara, en cumplimiento del primer año de su fallecimiento, expresan la confianza y alivio de la celestial vida que les queda al momento de su fallecimiento.

La Redacción

HABLE ALCIRA

En esta época de gran efervescencia política y social, es necesario que los ciudadanos de Alzira se expresen libremente y se hagan oír.

La Redacción

HABLE ALCIRA

En esta época de gran efervescencia política y social, es necesario que los ciudadanos de Alzira se expresen libremente y se hagan oír.

"Patria Chica", setmanari independent (any 1908), exemples de premsa local en moment de gran efervescència política i social.

Hemeroteca de l'arxiu.

Ribera Alta del Xúquer), València, 1987; ROVIRA GRANERO, Pilar: *Associacionisme i Segona República. Alzira, 1900-1936*, publicada sota el títol: *Mobilització social, canvi polític i revolució. Associacionisme, Segona República i Guerra Civil. Alzira 1900-1939*. Alzira, Germania, 1996.

d'Alzira depenia del batle local, la qual cosa comportaria una sèrie de friccions entre ambdós càrrecs²⁸.

Pràcticament res ha perviscut de l'administració de justícia en època medieval (sols dos documents del segle XV, un d'ells de data desconeguda i l'altre de 1491). La documentació d'època foral moderna arranca de les causes civils del 1504 i finalitza el 1703, i respecte a les criminals comencen el 1537 i finalitzen el 1705. Es interessant esmentar que el justícia d'Alzira actuava en més d'una ocasió com a tribunal d'apel·lació dels justícies de les universitats segregades del seu municipi i terme²⁹.

Malgrat acabar el règim foral valencià al començament del segle XVIII, mossén José María Parra inclogué en aquest fons documental tres processos substanciats per l'alcalde mayor d'Alzira amb una cronologia que va del 1758 al 1761, a més d'unes diligències instruïdes, el 1808, per l'alcalde ordinari de la Vila i Honor de Corbera, un llibre de decrets de 1709 a 1712 del tinent del corregidor i una *Ma de clams de la guarda de l'horta y terme*, de l'any 1707 i la continuació de la dita sèrie en època postforal els quaderns de *Querellas*


El Heraldo de Alcira

SUSCRIPCIÓN MENSUAL Alcira 0'50 ptas. Provincias 1'00 " Extranjero 2'00 "	PAGO ADELANTADO	POR TRIMESTRES Alcira 1'50 ptas. Provincias 3'00 " Extranjero 6'00 "
---	------------------------	--

25 centimos

ALCIRA el Sábado 20 de Agosto de 1927
 SEMANARIO DE UNIÓN CULTURAL, NO POLÍTICO, LITERARIO Y DE INFORMACIONES
 REDACCIÓN Y ADMINISTRACIÓN: Calle de Sanola, 10

Número 26
extraordinario



D. BARTOLOMÉ JUAN PARDO Y SÁNCHEZ
 Alcalde Presidente del Excmo. Ayuntamiento de esta ciudad, promotor de los Juegos Florales y que ha sabido encargar las fiestas por nuevas y brillantes decoraciones que tanto renombre han dado a nuestra querida Alcira.

Portada de "El Heraldo de Alcira", publicació setmanal (any 1927) amb la fotografia en primera pàgina de l'aleshores alcalde de la ciutat, senyor B. Juan Pardo Sánchez. Hemeroteca de l'arxiu.

²⁸ Per a saber més de la institució i de la seua gestió vegeu el llibre d'Immaculada PERIS GIMÉNEZ: *La otra historia. Delincuencia, comportamiento y mentalidad en la jurisdicción de Alzira (1568-1588)*. Alzira, Ajuntament, 1996.

²⁹ "De una sentència donada per lo magnífich justícia de Algemesi en favor de Juan Sabater, en cert pretés nom vers e contra lo dit propossant de la qual sentint-se agreujat li à convengut interposar apel·lació sentint-se agreujat e com de hija dita causa de apel·lació si nadactada (sic) en la cort e tribunal de vostra magnificència com a jutge superior e ordinari en causes d'apel·lació requir per ço dita causa de apel·lació esser-li donada a la cort de vostra magnificència e tribunal de aquell esser-li admesa". Vegeu A.M.A.: *Justicia. Lo Justiciat*. Sig. 0.5.0.0/313. Any 1581.

de los urtos y daños de la Huerta y termino de esta villa, de 1754 a 1762.

La documentació municipal és el vertader reflex de la història de vida institucional de la localitat i així amb el Decret de Nova Planta de 29 de juny de 1707 el municipi valencià començà una nova etapa, ara sense l'autonomia que havia caracteritzat la vida municipal d'època foral. La implantació del sistema d'ajuntament castellà es generalitzà. A través de la Chancilleria una reial ordre de 8 d'octubre de 1709 resolgué establir "*en las ciudades, villas y lugares de ese Reino de Valencia las leyes, estilos, práctica y gobierno político*" dels ajuntaments castellans³⁰.

Arxius Notarials i documentació privada.

La relació tan pròxima i natural entre els notaris i del consell municipal i ajuntament a causa de ser ells els escrivans i secretaris que donaven fe pública de les actes de l'administració municipal ha fet que en nombrosos casos es conservaren juntament amb la documentació exclusivament municipal altra de tipus privat i alhora pròpia de l'exercici de la seua professió de fedataris públics o notaris. A més no mancaran ordres reials, com la que dictaminà Felip V el 1734, en les quals es mana expressament que els escrivans depositen els seus protocols als arxius de cada ajuntament on exercisquen el seu ofici³¹.



Caixa que recull els plànols dels carrers i places que conformaven per l'any 1928 el barri de l'Hospital, aleshores Districte 3. A la portada l'església de l'antic convent dels caputxins.

Estadística, 10.

³⁰ Sobre el canvi institucional vegeu: GARCIA ALMIÑANA, Eugenio: "Las transformaciones de Alzira a partir de los decretos de Nueva Planta (1708-1709)", a *Al-Gezira, 11*, (en premsa).

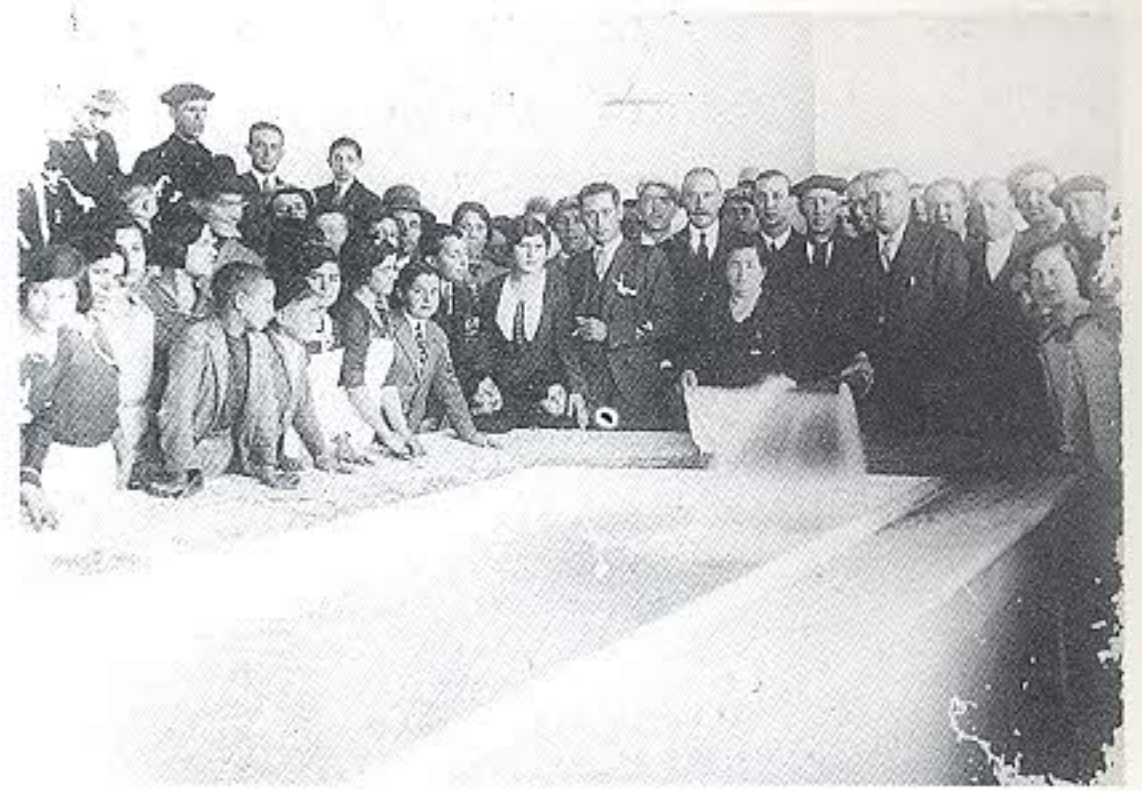
³¹ "... por el intendente corregidor de essa ciudad y reino de [Valencia] se nos presentó los perjuicios que se experimentavan y seguian a

A l'Arxiu Municipal d'Alzira es conserven nombrosos protocols notariais³², així com altra documentació del mateix caire, com ara notals, rebedors, i formularis. Entre els documents dels notaris ací custodiats hem de destacar els de Vicent Juseu (1357), Bernat Llorenç (1369-1413), Bernat Costeia (1385-1408), Joan Arnau (1397-1417), Francesc Todo (1681-97), Isidoro Santa Maria (1704-36), Matias Sala (1731-59), Vicente Julián (1779-80) i Francisco Julián (1785-94), Pasqual de Yangues (1794-1816), Agustín Peris (1849-1857). La darrera incorporació a aquest fons notarial s'ha produït no fa molts anys i es tracta del protocol notarial de Vicente Julián corresponent als anys 1762-63.

Entre la documentació de caràcter privat servada a l'arxiu podem incloure gran nombre de pergamins comuns i menors des del 1321 fins al 1614, els quals a causa del seu suport documental formen part de la sèrie de pergamins.

Corregiment d'Alzira.

La documentació que integrava l'arxiu de la governació borbònica d'Alzira o del Corregiment del partit i/o districte



Fotografia de l'acte d'inauguració del llavador del barri de l'Alquerieta (any 1937). Junt a l'eixida de l'aigua l'alcalde Francisco Oliver González.

Arxiu fotogràfic.

la causa pública de la mala custòdia de los protocolos, a causa de los muchos escrivanos reales que avia y los pocos numerarios y que unos y otros indistintamente recibian todo género de instrumentos y que estos los dejavan a sus herederos, quienes por su poca pericia se enajenavan de dichos protocolos ... por lo qual ... por lo tocante a las demás ciudades, villas y lugares de esse reino queremos y mandamos ... se observe en estas por los alcaldes, justicias, y jueces que exerciessen jurisdicción ordinaria en cada pueblo, no llevandose los protocolos ... sino es al archivo de el ayuntamiento de cada población en donde se exerciessa la referida jurisdicción". A.M.A.: Libro capitular de la villa de Alzira. Años 1734-1736, sig. 11301/7, fol. 52. Citat per PARRA BALLESTER, J.M^a: Op. cit. p.XIX.

³² Aquesta documentació notarial ha servit de base per a l'elaboració de la tesi doctoral de PONS ALÓS, Vicent: *Testamentos valencianos en los siglos XIII-XVI: testamentos, familia y mentalidades en Valencia a finales de la Edad Media*. València, 1987, tesi doctoral, inèdita.

d'Alzira, i la de l'alcalde mayor està entremesclada entre la pròpia generada per la institució municipal.

Arran de la pèrdua de la batalla d'Almansa i amb la implantació al regne de València del nou model d'estat més absolut, centralitzat i jerarquitzat, es creen noves institucions, una d'elles en l'àmbit local és la dels corregiments. Amb el nou estat i la nova dinastia el territori valencià és dividit en 10 corregiments: València, San Felipe (Xàtiva), Peníscola, Xixona, Oriola, Alacant, Alzira, Alcoi, Castelló de la Plana i Morella. Més tard es crearien altres dos corregiments en terres de senyoria: Dénia i Montesa.

El 1708 Felip V, amb la col.laboració del cavaller D'Asfeld féu els primers nomenaments de corregidors als caps de districte de jurisdicció reial, açò és a totes les viles i ciutats adés esmentades excepte Dénia i Montesa. La institució perviuria fins la crisi estatal de començaments del segle XIX.

El corregidor tenia dues funcions primordials: aplicar al territori de la seua jurisdicció les instruccions emanades de la Cort o del *Real Acuerdo* i controlar estrictament els òrgans de govern municipal sotmesos a la seua presidència. Tot i ser una institució castellana de caràcter civil, el càrrec al Regne de València tingué uns trets militars molt marcats, ja que en la majoria dels casos els corregiments foren units, el 1708, als governadors militars en tots els corregiments de jurisdicció reials, entre ells Alzira.

La massiva presència de militars en l'administració territorial valenciana es redueix lleument durant els regnats de

¡Alcireños!

MAÑANA DOMINGO
a las 3'30 de la tarde, hará su

ENTRADA TRIUNFAL

en esta Ciudad, por la calle del Dr. Ferrán,
nuestra querida Madre y excelsa Patrona

La Santísima Virgen de Lluch

Con tal motivo, esta Alcaldía, al objeto de dar el esplendor merecido a tan solemne acto, espera de todos los alcireños y residentes en esta población, contribuirán con su asistencia y fervoroso entusiasmo al mismo, devolviendo el buen nombre y prestigio de nuestra amada Alcira.

El patriotismo, que impone sacrificio en circunstancias excepcionales, obliga siempre al ciudadano a cumplir deberes sociales y religiosos tan necesarios para la honra del pueblo que le vió nacer; y Alcira, como otras muchas Ciudades, necesita de este Jordán regenerador.

Mañana pues, como queda anunciado, tendréis ocasión de dar estas pruebas de amor a nuestra Ciudad natal, esperando engalanéis vuestras fachadas y acudáis a la invitación que se os hace.

Por patriotismo, por amor a la tierra que os vió nacer, por gratitud y en desagravio a la SANTÍSIMA VIRGEN DE LLUCH, así lo espera vuestro Alcalde,

Julio Tena

Alcira a 19 de Octubre de 1937.

LUCH - ALMAYAL 188

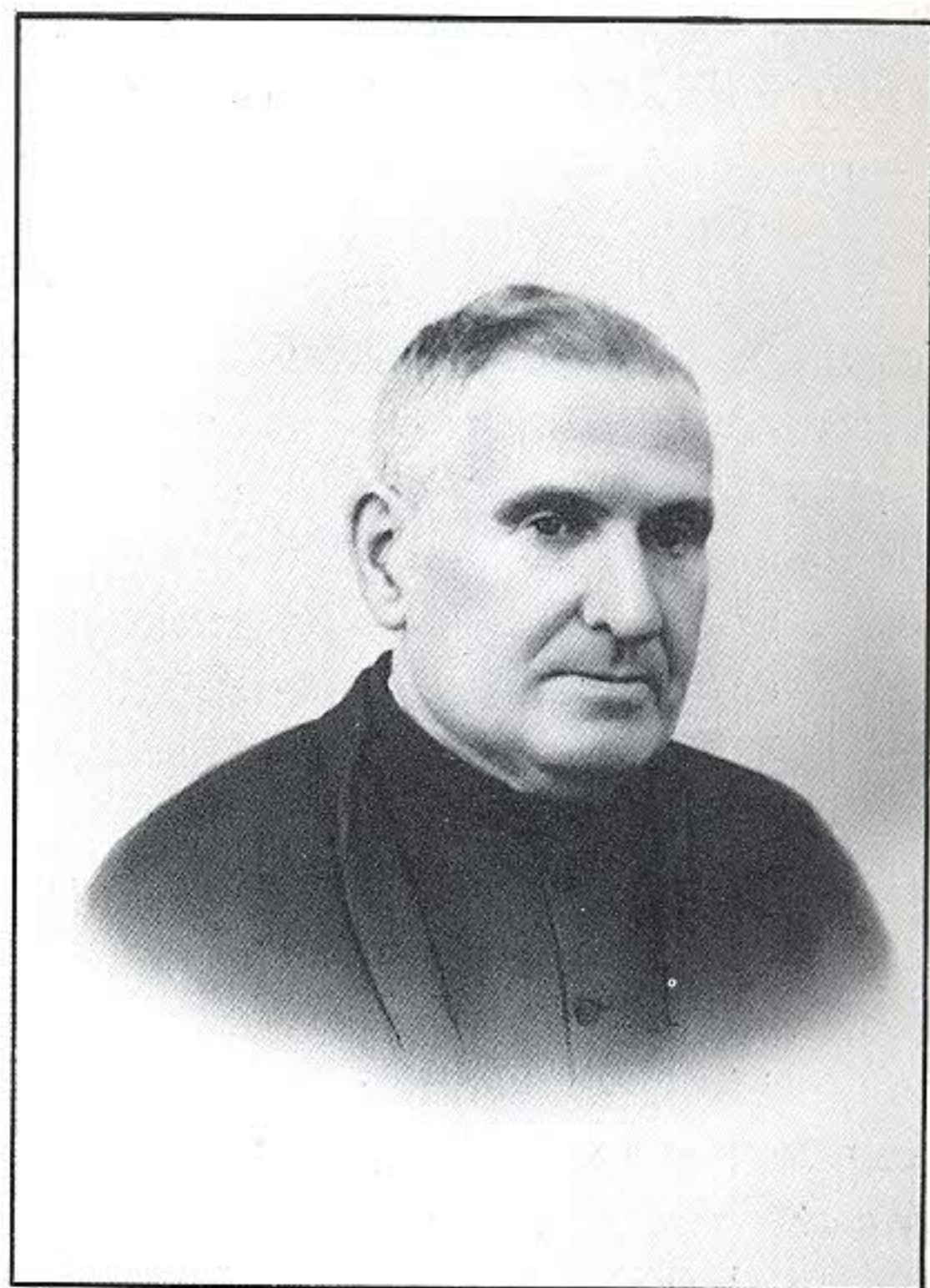
Crida de l'alcalde Julio Tena Just convidant els alzirenys a l'acte de recepció de la nova imatge de la patrona de la ciutat que substituïa la desapareguda en els fets de la Guerra Civil (any 1940).

Cultura i Educació. Festes. 7.5.7.

Ferran VI i Carles III gràcies a l'assentament del nou règim i a la consegüent major normalització política, la qual es traduí amb el pas d'uns corregiments a mans civils: Alcoi, Xixona, Alzira i Castelló. A Alzira, entre 1768 i 1791, estigué al front del corregiment un lletrat.

L'àmbit territorial del corregiment d'Alzira era ampli i s'estenia sobre els següents municipis: Carlet, Silla, Benifaió, Llaurí, Algemesí, Cullera, Alginet, Carcaixent, Vila i Honor de Corbera (integrada per Corbera, Riola, Fortaleny i Polinyà), Macastre, Iàtova, Almussafes, Guadassuar, Sueca, Beniparrell, Picassent, Llombai, Massalavés, Torís, Albalat de la Ribera, Albal, l'Alcúdia, Alberic, Sollana, Alborraig, Benimodo i Antella.

A més a més de les funcions adés esmentades els corregidors presideixen els ajuntaments, tenen facultat de desllindar tèrmens i de visitar, una vegada a l'any, les poblacions del seu districte. Així mateix també s'encarreguen de la vigilància de camins, cultius, regs, muntanyes, cacera i pesca, abastiments, pesos i mesures, mercats. Igualment actuen com un tribunal de justícia. Lligats a la figura dels corregidors estan els alcaldes mayores, els quals figuren com a assessors jurídics dels corregidors militars i dels seus substituïts interins al front de l'administració territorial durant les seues absències. Aquests funcionaris, els Alcaldes Majors, en la seua qualitat de professionals del dret actuaven com a jutges en plets civils i criminals per delegació del corregidor (del seu tribunal només han perviscut tan sols 4 processos amb una cronologia que va des del 1755 al 1808), i en la gestió administrativa i econòmica de



Mossen José M.ª Parra Ballester, sacerdot, arxiver i cronista de la ciutat, autor, entre altres, de "Los Pergaminos de la Cancilleria Real del Archivo Municipal de la ciudad de Alcira" (1967), "Catálogo del archivo municipal de la ciudad de Alcira" (1.ª i 2.ª part) (1961 i 1971) i "Lo Compromis de Casp e la vila de Algezira" (1972).

les capitals de corregiment, especialment en temes d'abastiment i obres públiques.

Batlia d'Alzira.

La Batlia era la institució encarregada de defensar i administrar els béns pertanyents al Reial Patrimoni durant l'època foral. Així, junt a la Batlia General de València, amb un àmbit per a tot el país, existien les batlies locals en cada municipi que formava part del conjunt dels béns de la Monarquia. A més a més de la documentació administrativa el batle també tenia encomanades funcions judicials. A l'Arxiu Municipal d'Alzira es custodien, quasi com a testimoni exigü a causa del seu reduït nombre, tan sols huit processos i una súplica substanciats davant d'aquest tribunal.

El document més antic d'aquesta institució és de finals del segle XV, conegut, però, a través d'una còpia feta al segle següent. En aquest dos moros de la moreria d'Alzira registren una súplica en els "Llibres de la cort de la Batlia de la vila de Algezira ... per haver-ne memòria en lo esdevenidor"³³.

La cronologia de la documentació comença el 1492 i finalitza el 1680. Entre aquests processos n'hi ha un, de 1644, sustanciat per la batlia d'Algemesí i un altre del 1679 jutjat a la batlia de Carcaixent.

Els comptes fets pel batle local de l'administració dels béns reials a Alzira, igual que els de totes les altres localitats de reialenc, eren examinats en un primer moment pel mestre racional; d'Aragó, i després més tard pel de València. Aquesta

³³ A.M.A.: *Justícia. Batlia*, 0.5.0.2/9.



Portada de Moll i Sanz de la publicació "Alzira y sus fiestas" (any 1944).

Cultura i Educació, Festes, 7.5.2.0.

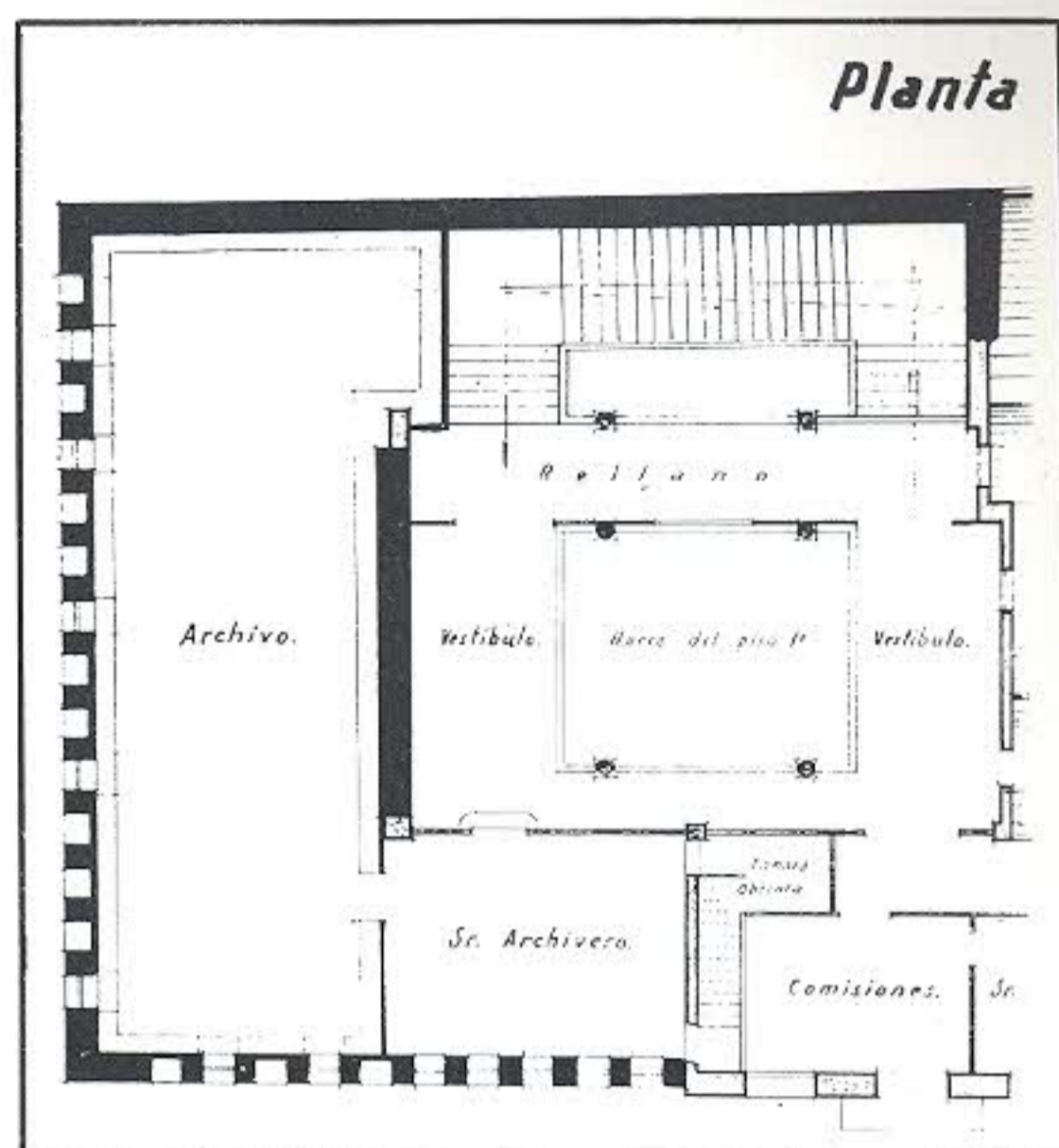
comptabilitat conforma l'Arxiu del Mestre Racional; per tant en aquest podem resseguir el rastre de la documentació generada per la batlia d'Alzira. A l'Arxiu de la Corona d'Aragó es conserven els comptes de l'any 1376-77³⁴, i a l'Arxiu del Regne de València els dels anys posteriors a 1419 (en el cas d'Alzira la documentació compren 192 volums des del 1431 fins al 1702) i fins a l'acabament del sistema foral.

Jutjat de Pau.

La institució dels Jutjats de Pau naix arran del Reial Decret de 22 d'octubre de 1855 i a proposta del Ministeri de Gràcia i Justícia.

L'àmbit d'actuació d'aquest nou tribunal de justícia és purament local, ja que el decret de creació esmenta que n'hi ha d'haver a tots els pobles on hi haja ajuntament. Respecte a les atribucions són les determinades a la *Ley de Enjuiciamiento Civil*. Aquestes, a grans trets, són: jutjar causes de judicis verbals, de successió testamentària, executius, interdictes, de concurs de creditors, així com aquells en què estiguen personats o interessats, menors i incapacitats i la hisenda pública, etc³⁵.

El fet de compartir com a local del tribunal les mateixes dependències municipals ha estat la causa del seu ingrés a l'arxiu municipal.



Projecte de la reforma i ampliació de la Casa Consistorial (any 1948) de l'arquitecte Juan Guardiola. Al plànol poden contemplar-se les instal·lacions de l'arxiu.

Hisenda. Propis. 2.1.0.2.0/A-11.

³⁴ Arxiu de la Corona d'Aragó (A.C.A.): *Mestre Racional*, 1.670. Efectivament, en la dita signatura a més dels comptes de la batlia d'Alzira també es conserven els de Cocentaina (1420), Xàtiva (1381), Morella (1370-74, 1379-81, 1387) i Morvedre (1390). Ontinyent i Biar (1376-81) en la signatura 1.671.

³⁵ MARTÍNEZ ALCUBILLA, Manuel: *Biblioteca de Juzgados de Paz y diccionario manual de legislación y jurisprudencia*. Madrid, 1865, pp. 24-25, i 145.

Jutjat de primera instància.

La constitució política de la monarquia espanyola de 1812, així com un decret de 9 d'octubre del mateix any establiren la creació de jutjats de primera instància. Més tard a l'inici del regnat d'Isabel II una sèrie de reials decrets creen els jutjats de partit, amb els seus reglaments, dependents de les audiències provincials.³⁶ Segons el reglament d'aquests jutjats d'1 de maig de 1844 entre les tasques específiques del secretari figuren les següents:

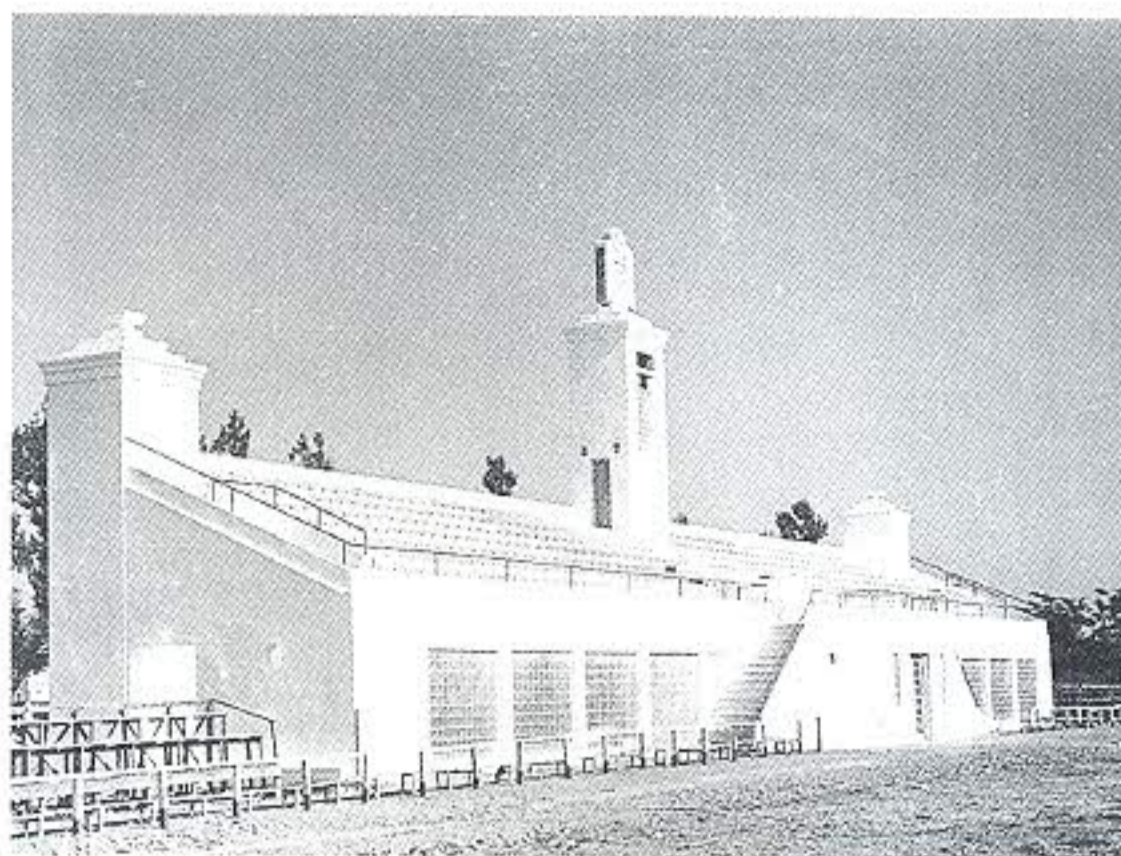
1^o.- Llevar un libro en que se copien los nombramientos y extiendan las posesiones dadas a los jueces promotores, el juramento de estos y de los subalternos.

2^o.- Otro de las órdenes o circulares de la superioridad y de las del Juzgado en orden cronológico y con su índice.

3^o.- Otro de juicios verbales, en el cual se redactaran los de esta clase que autoricen los demás escribanos.

4^o.- Conservar en su oficio enlegajados los testimonios de los pleitos y causas fenecidas que á fin de año le entregarán los escribanos numerarios

5^o.- Formar los estados generales que por semestres se dan a las Audiencias, á cuyo fin le pasarán con anticipación los demás escribanos suyos parciales, visados por el juez, y quedándose copia de los primeros, la unirá á estos, y formará un expediente en que conste la fecha con que el Juzgado los ha remitido”³⁷.



Vista parcial de la grada de l'antic camp d'esports del "Frente de Juventudes" (actual estadi de Venècia). (maig, 1956).

Arxiu fotogràfic.

³⁶ Enciclopedia jurídica española, Barcelona, Francisco Seix, 1910, tom XXI, pp.70-71.

³⁷ Ibidem, p. 73.

D'aquesta institució es custodien a l'arxiu municipal la següent documentació: 8 causes criminals, amb una cronologia que va des del 1864 fins al 1868, i 1.129 testimonis de condemna o sentències des del 1856 fins al 1964. Ignorem la raó per la qual aquesta documentació aliena a la generada pel municipi es troba entre els depòsits arxivístics municipals.

El fet que el fons del Jutjat d'Instrucció i de Primera Instància siga el generat en l'àmbit geogràfic del districte sobre el qual recau la seua jurisdicció fa que entre aquesta documentació trobem causes referides a veïns no sols de la Ribera, açò és d'aquelles persones forasteres a la comarca o districte judicial i hagen comés delictes en algun poble del districte judicial. Així mateix podem veure sentències referents a veïns dels següents pobles de la comarca: Albalat de la Ribera, Alberic, Algemesí, Alginet, Alzira, Antella, Benimodo, Corbera, Carcaixent, Carlet, Cullera, Favara, Fortaleny, Guadassuar, l'Alcúdia, la Pobla Llarga, Llaurí, Massalavés, Polinyà, Riola, Sueca, Sumacàrcer, Sollana. També tenim documentació, ja que pertanyien al districte els pobles de la Valldigna, Barx, Benifairó, Tavernes i Simat.

Pel que fa a poblacions de fora de la comarca: Benigànim, Cofrents, Tous, Lliria, l'Olleria, Borriana, Rafelcofer, Aielo de Malferit, Montaverner, Beniatjar, Miralles, Moncada, Picassent, Dénia, Villanueva, Bolbait, València, Cuevas de Vera, la Pobla del Duc, Castelló de Rugat, Geldo, la Llosa de Ranes, Potries, Énguera, Moixent, Finestrat, Otos, Benimantell, Xàtiva, Catarroja, Font de la Figuera, Novetlè, Montixelvo. I no-valencians: Caravaca,



Acte d'inauguració de la "Colonia Infantil Santa María de Aguas Vivas", presidit per l'esposa de l'aleshores cap de l'Estat, general Franco (18 de juny de 1962).

Arxiu fotogràfic.

Teruel, Murcia, El Ferrol, Sisantes (Conca),
Rugleruega (Terol) i Lorca

Séquia Reial d'Alzira.

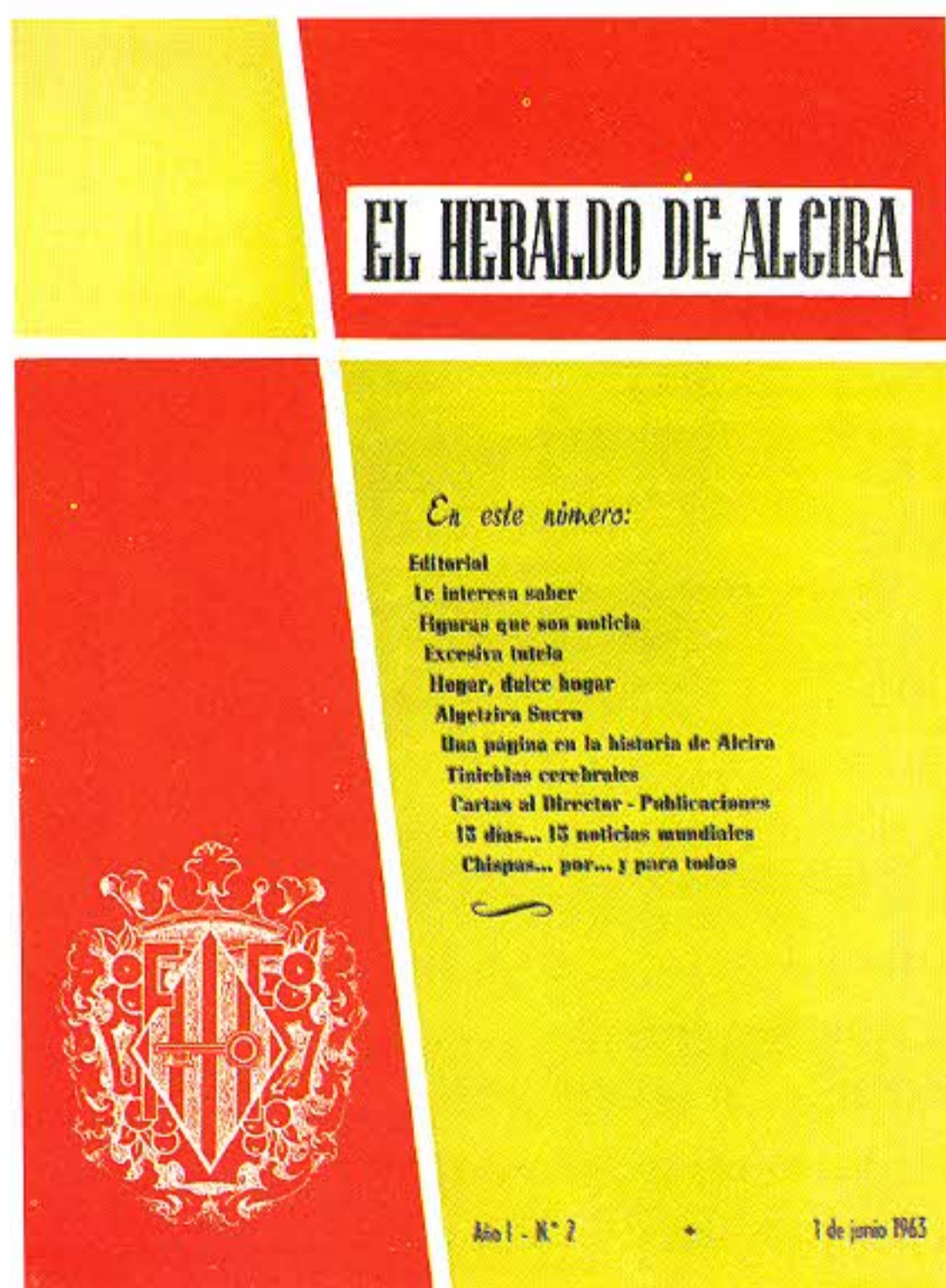
Si bé la Séquia Reial d'Alzira, la qual més tard es denominarà del Xúquer, fou una creació com el seu nom indica de caire reial, molt prompte es produí una gradual cessió del principi d'autoritat sobre la séquia envers el consell municipal d'Alzira, el qual tenia diverses potestats sobre la séquia, entre altres: la judicial, impositiva, i de nomenament de càrrecs.

La nombrosa documentació de la dita institució es troba actualment dividida en dos arxius. Aquesta ha donat diverses investigacions³⁸. Per una banda a la mateixa institució³⁹, i per l'altra a l'Arxiu Municipal d'Alzira. Respecte d'aquest darrer ja al segle XVIII els regidors del consistori consideraven la documentació generada per l'administració del reg del Xúquer independent a la del municipi, tot i ser administrada per aquest i per això es custodiava en un armari propi⁴⁰.

³⁸ Entre les investigacions sobre la Séquia Reial hem d'esmentar: GUAL CAMARENA, Miguel: *Estudio histórico-geográfico sobre la Acequia Real del Júcar*. València, Alfons el Màgnanim, 1979; PELLICER ESTEVE, R.: *Propiedad agraria y estructura local en la Acequia Real del Júcar en la segunda mitad del siglo XIX*, València, Universitat, 1988, Tesi de llicenciatura, inèdita. CALATAYUD GINER, S.: "Transformaciones jurídicas y sociales en la Acequia Real del Júcar durante el s. XIX", a *Estudis d'Història Contemporània del País Valencià*, 5, (1984), pp. 295-321. PERIS ALBENTOSA, Tomàs: *Regadio, producción y poder en la Ribera del Xúquer. (La Acequia Real de Alzira, 1258-1847)*, València, Generalitat, 1992; *La Séquia Reial del Xúquer (1258-1847). Síntesi històrica i aportacions documentals*, Alzira, Germania, 1995. ROMERO, J.- PERIS, T.- PELLICER, R.: "Regadíos y estructuras de poder en el litoral mediterráneo español: la Acequia Real del Xúquer", a *Regadíos y estructuras de poder*, Alacant, Institut Juan Gil-Albert, 1994, pp. 151-192.

³⁹ VEDREÑO ALBA, M^a Carmen: *Catálogo de la Acequia Real del Xúquer*, València, 1992. Conselleria de Cultura. Mecanoscrit inèdit.

⁴⁰ "En este cabildo se dijo por el dicho Sr. Bathasar Bas, que en cumplimiento de lo que se le cometió en el Cabildo del día diez y siete de



"El Heraldo de Alcira", publicació quinzenal de l'any 1963
dirigida per Luís Suñer Picó.
Hemeroteca de l'arxiu.

Una interessant notícia d'un llibre de resolucions capitulars de mitjan segle XVIII ens parla de la creació de l'arxiu de la Séquia Reial: "en este cavildo se dixo por el senyor Joseph Mas, síndico del Común y regantes de la Real Azequia de esta villa, que en el Consejo General que se celebró en el dia veinte y dos del próximo pasado [septiembre de 1748] se acordó, entre otras cosas, el que se haga un archivo en esta villa para la custodia y guarda de los papeles pertenezientes a dicha Real Azequia y respecto de que es preciso el asignarse sitio correspondientes la villa determinó donde se ha de construir. Y en su vista acordaron el que se construya dicho archivo en la Casa Capitular de la villa en el quarto donde antes estaban los papeles de su Juzgado Ordinario en la parte que parezca más conveniente".⁴¹

Junta Governativa del Partit d'Alzira.

Els greus problemes generats amb la crisi estatal de 1808 palesaren la necessitat d'organitzar-se en juntes de defensa per coordinar les accions de lluita i guerra d'alliberament contra el francès. Manuel Ardit apunta que degueren haver Juntes de Govern probablement en les localitats

PLAZA DE TOROS - ALCIRA

Domingo 1 septiembre 1963
A las 6'30 de la tarde



Gran Acontecimiento Taurino

Se lidiarán, banderillarán y serán muertos a estoque

4 HERMOSOS Y ESCOGIDOS NOVILLOS, 4

De la granja ganadera de la DUEÑA INMOBILIARIA MOYA, de La Guardia (Jaén), arde de B. Apolcar Soriano con otros. Matesa negra y manchada, que todos ellos tiene el derecho en esta Plaza.

MONUMENTAL MANO A MANO

entre los matadores, pasados lictales en esta Plaza, en rebato desde por con parte Alzira

España y Venezuela frente a frente

Eusebio de la Cruz De Valencia

Vicente Punzón EL VENEZOLANO

Los novillos serán lidiados por el matador Pepin Morales "El Rubito" de Sevilla.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

PRECIOS: 5ª y 6ª Banderas, 40; Cuarta Banderas, 30; Cuarta Banderas, 25; Matas de la Plaza, 15; 5ª y 6ª Banderas, 30; Cuarta Banderas, 40; 5ª y 6ª Banderas, 25; Matas de la Plaza, 15; 5ª y 6ª Banderas, 30; Cuarta Banderas, 40.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

Los cuartos de la Plaza se abren a las 5 de la tarde.

agosto del año pasado Mil Setecientos veinte y ocho se havia ocupado hasta entonces tres meses que hazen noventa dias en reconocer, arreglar y registrar los papeles y cur'ps de libros y procesos del archivo de esta villa y del qual avia también extrahido y reparado los pertenecientes a la Real Acequia y puesto en su archivo ...". Vide. PARRA, J. M^a: *Op.cit.* p. XVIII.

⁴¹ LAIRÓN PLA, A.J.: "El Archivo Municipal de Alzira en el siglo XVIII", a *Homenaje a Pilar Faus y Amparo Pérez*, València, Conselleria de Cultura, 1995, p. 515.

Cartell anunciador d'una correguda a la plaça de bous d'Alzira (any 1963).

Hemeroteca de l'arxiu.

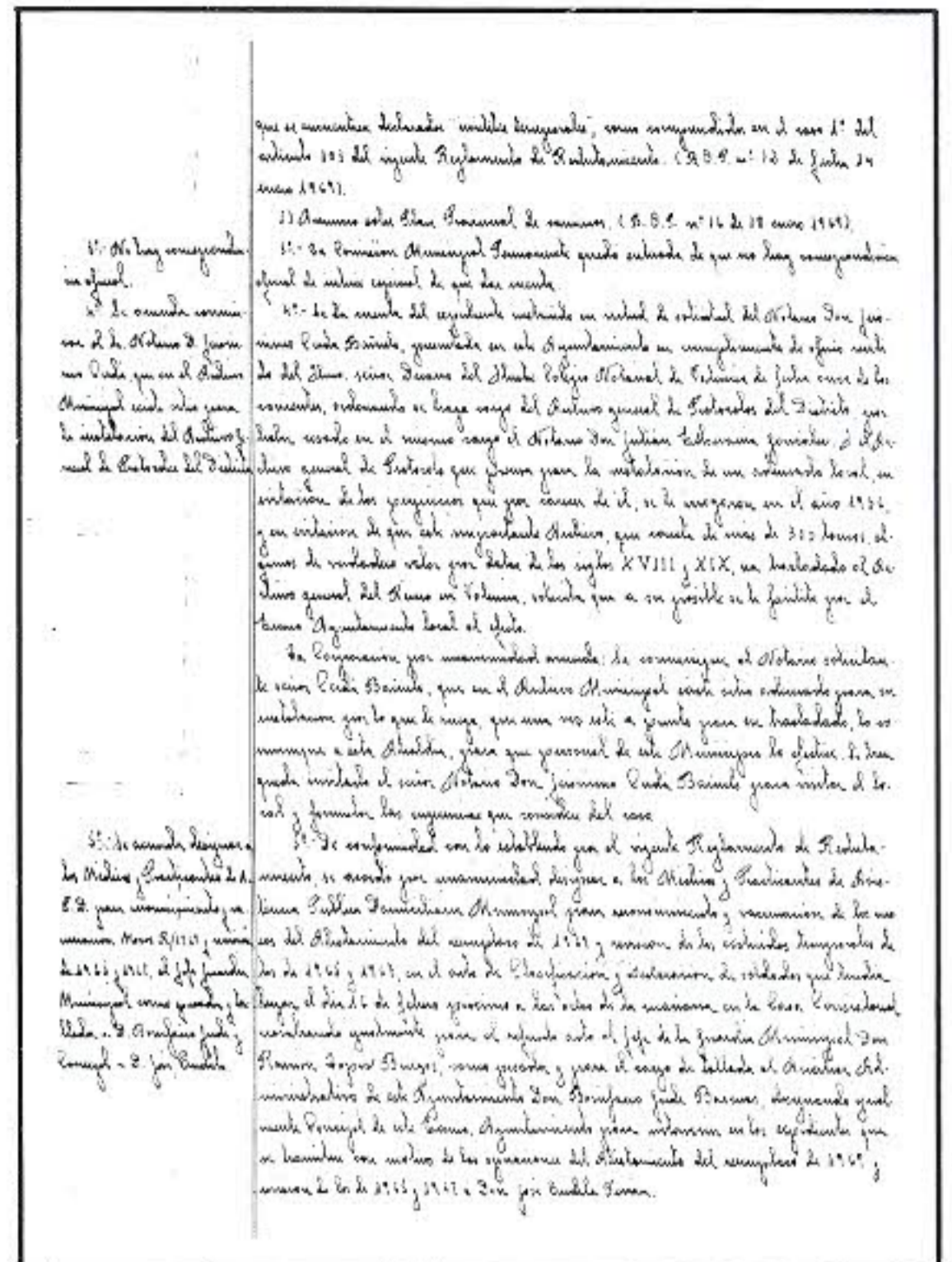
capitals de Governació, les quals han deixat escàs rastre documental⁴².

Aquest fons, integrat per tres lli-galls, recull el testimoni documental de la Junta del Partit d'Alzira. Respecte a la tipologia documental hi ha: ordres i disposicions del Consell de Regència, reials cèdules, actes de sessions de Corts i de la Junta Superior de Govern del Regne de València, votacions i nomenaments de diputats, llibre de resolucions. Entre els documents curiosos figura el pla de fortificació de la Junta Militar de Defensa de Cadis, del 1809.

Mont de Pietat de Llauradors.

La iniciativa de la creació del Mont de Pietat per a llauradors, pròpia dels corrents il·lustrats, en propugnar el "*fomento de la industria y educación popular*", correspongué a l'Ajuntament d'Alzira el 1777⁴³. L'objectiu o finalitats d'aquesta institució eren les de defensar el llaurador front al comerciant i prestamista. Diversos municipis circumdants s'agregaren a les finalitats del Mont de Pietat: Algemesí, Guadassuar, l'Alcúdia, Alberic, Alcosser, Gavarda, el Pujol i Benimuslem.

El mateix fet que l'inspirador de l'entitat creditícia de caràcter benèfic fóra l'Ajuntament explica que la documentació



Acta de l'acord de la Comissió Municipal Permanent de 23 de gener de 1969 pel qual l'arxiu municipal es feu càrrec de documentació notarial.

Govern. 1.1.3.1.1./I-36.

⁴² ARDIT LÚCAS, M.: *Revolución liberal y revuelta campesina. Un ensayo sobre la desintegración del régimen feudal en el País Valenciano (1793-1840)*. Barcelona. Ariel, 1977.

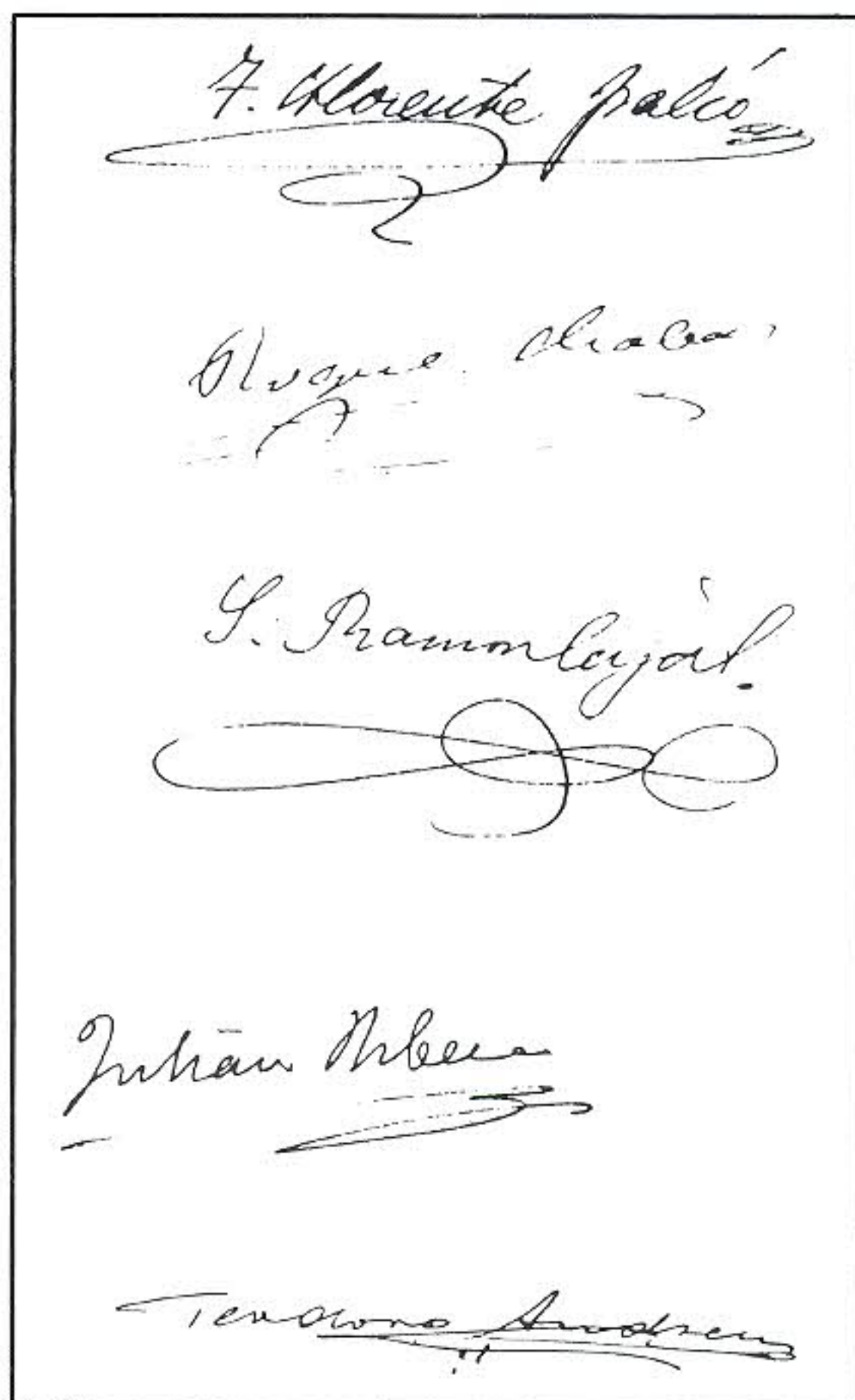
⁴³ Sobre el Mont de Pietat de Llauradors d'Alzira consulteu: MARRODAN GIRONÉS, J. A.: "El Monte-Pío de Labradores de Alzira durante el siglo XVIII" a *Al-Gezira*, 4/5, (1988), pp. 225-249. En l'esmentat article es reproduïx un facsimil de la carta reial de la fundació de la institució datada el 1778.

d'aquesta institució integre el fons de l'Arxiu Municipal. La documentació esmentada conforma un arc cronològic que va des del darrer quart del segle XVIII fins a la meitat del segle XIX.

Hospital.

Una de les actuacions del municipi en època medieval fou la de l'assistència sanitària i benèfica als necessitats i pobres. Per a tal fi s'erigiren hospitals, uns a l'empara de la mateixa església, altres a l'empara del municipi i altres a cura de testamentàries de persones privades. En aquest sentit en el testament de l'ardiaca d'Alzira i senyor de la Pobla Llarga, mossén Pere d'Esplugues, datat el 1337, es deixen una sèrie de diners perquè siguen administrats pels jurats d'Alzira destinats a atendre les necessitats tant de l'hospital com dels pobres vergonyants⁴⁴. El document original més antic que ens parla de l'existència de l'hospital municipal és un pergami de 1355 en el qual s'inventarien els béns d'aquest.

A Alzira, durant la Baixa Edat Mitjana, hi havia altres dos hospitals a més del de Santa Llúcia, aquest darrer de gestió municipal. Aquests hospitals eren el de n'Escuder i el d'en Bossera. Tots dos hospitals de la vila es fusionaren en un de



Signatures de Teodor Llorente Falcó, Roc Chabàs Lloréns, Santiago Ramón i Cajal, Julián Ribera Tarragó i Teodoro Andreu Santamans rubricant escrits que es conserven a la sèrie de Correspondència.

⁴⁴ "Hasta el siglo XIII. Corriendo el XIV no consta que huviese hospital en esta opulenta villa de Alcira hasta que don Pedro de Esplugues, sacrista y pavorde de la Metropolitana de Valencia, canonigo de Lerida, arcediano de Alcira, capellan de Su Santidad, dueño del pueblo de Torrehermosa, castillo de terminos que hizo entre lo de las villas de Xàtiva y Alcira y de la Puebla de Esplugues que hoy se llama Puebla Larga pues este bienhechor en su último testamento (bajo cuya disposición fació) que atorgó en poder de Arnaldo Ferrer, escrivano de Valencia, en XIV de mayo de MCCCXXXVII dispuso y mandó muchas limosnas y mándas pias", Vide. Libro de los papeles y inventariados del Santo Hospital de Alzira, (segle XVIII) sig. 4.1.2.0./1.2

sol, el de Santa Llúcia, després d'haver aconseguit, el març de 1465, l'autorització papal mitjançant una butlla pontifícia⁴⁵.

L'hospital generava una documentació pròpia que es custodiava en la mateixa institució benèfica i conformava exclusivament el seu arxiu. Així el 1758, dos notables locals donen compte a l'Ajuntament *"de haver registrado y buscado en el Archivo del Ospital de esta villa ... y que hasta aora no havian encontrado más papeles concernientes a la visita del Ordinario eclesiástico"*⁴⁶.

El nom oficial de l'esmentada institució beneficosanitària a les darreries del segle XVIII i començaments del XIX serà el de *"Santo Hospital titulado de Santa Lucia y administración de Pobres Vergonzantes"*.

Registre de la Comptadoria d'Hipoteques d'Alzira.

Gràcies a la Reial Pragmàtica sancionada i promulgada pel rei Carles III, a consulta del Supremo Consejo de Castilla, donada el 31 de gener de 1768, s'establia a les localitats caps de jurisdicció un registre d'hipoteques. L'ordre règia perseguia *"dar publicidad a las cargas y gravámenes de los bienes inmuebles ... para evitar pleitos, fraudes ... por encubrir y callar los vendedores los censos, tributos e hipotecas que tenían las casas y heredades que vendian"*. Al mateix temps expresava l'obligatorietat



Segells utilitzats pel "Batallón Reserva de Alcira" (1882), parròquia de Sant Joan Bautista (1886), "Centro Protector de la Mujer" (1884), "Acequia Real del Júcar" (1887), "Institución de las Hermanitas de los ancianos desamparados" (1887) i la "Agencia ejecutiva de Hacienda de la zona de Alcira" (1893) en cartes adreçades a l'Ajuntament.

Correspondència.

⁴⁵ RODRIGUEZ DE ARELLANO CORBÍ, Miguel: *Aportación a la historia del Hospital Municipal de Santa Lucia de Alzira, 1337-1983*, Alzira, 1994, p.20.

⁴⁶ LAIRÓN PLA, A.J.: "El Archivo Municipal de Alzira en el siglo XVIII", a *Homenaje a Pilar Faus y Amparo Pérez*, València, Conselleria de Cultura, 1995, p. 515.

de que "devan enviar los escrivanos de los pueblos del partido a el corregidor de el una matrícula de los instrumentos de que conste su protocolo en cada año para que se guarde en la escrivania de ayuntamiento y por su regente se registre y reconozca si a avido alguna omisión en traer alguno a su manifiesto ..."⁴⁷. La documentació d'aquest fons documental la componen una sèrie de quaderns en què els notaris dels pobles de la jurisdicció d'Alzira inventarien tots aquells actes relatius als canvis de propietat i titularitat (vendes, permutes ...) de béns immobles de caràcter rústic i urbà. Aquesta documentació és el precedent de l'actual Registre de la Propietat.

L'àmbit geogràfic i les dades extremes de la documentació referent a la Comptadoria d'Hipoteques d'Alzira és el següent⁴⁸: Albalat de la Ribera (1769-83), Alberic (1768-92), l'Alcúdia (1769-89), Algemesí (1769-81), Alginet (1769-79), Almussafes (1769-75), Antella (1769-88), Carcaixent (1769-70), Carlet (1769-71), Corbera (1786-87), Cullera (1769-92), Guadassuar (1769-82), Llombai (1769-90), Massalavés (1782-90), Polinyà (1786), Real i Montroi (1779-90), Sollana (1776-88), Sueca (1768-83), Torrent (1769-71), València (1768-69). Curiosament, de la pròpia Alzira no es conserva cap quadern de matrícules llevat d'un extracte d'inscripcions defectuoses efectuat el 16 de desembre de 1863, probablement amb motiu de la creació del Registre de la Propietat.



Segells utilitzats pel "Juzgado Municipal" (1893), l'Administració de loteries n.º 1 (1893), la "Escuela Pública Elemental de niños" (1899), l'Ateneu Mercantil i Industrial (1919) i la Societat Musical "la Suero" (1923) en cartes adreçades a l'Ajuntament.
Correspondència...

⁴⁷ A.M.A.: *Notariot. Matrícula de partit*. 043/1.

⁴⁸ Malgrat el fet de pertanyer al partit judicial i corregiment d'Alzira, gràcies a una ordre reial s'estableix un registre de comptadoria d'hipoteques, amb seu a Bunyol, i per a un districte integrat per Iàtova, Macastre, Alboraiç, Toris, Dos Aigües, Godella, Nest, Setaigües.

Falange.

Si bé la documentació del partit únic, durant el règim anterior, la Falange, és una documentació que no pertoca estar entre els documents municipals i per això mateix en són pocs els municipis amb fons documentals de la Falange, a l'Arxiu Municipal d'Alzira, a la Secció de Diversos es custodien uns pocs documents procedents d'aquest partit, corresponent als anys 1942-1945. La raó de la seua custòdia a l'arxiu de la casa consistorial està, probablement, en el fet de la vinculació de la *Jefatura Local* a l'alcalde de la corporació municipal.

Arxius fotogràfics.

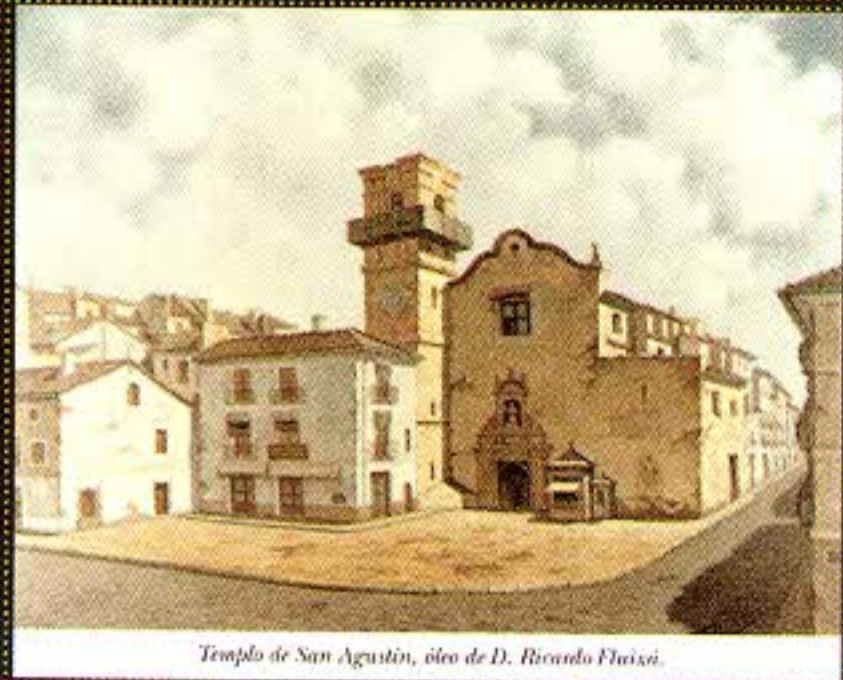
Entre les fotografies de diversos esdeveniments de caire local custodiades a l'arxiu hem d'esmentar: l'àlbum de fotos de la plaça de bous d'Alzira durant la temporada taurina del 1927; l'àlbum de la inauguració de la colònia infantil de Santa Maria d'Aigües Vives, acte presidit per la muller del general Franco, el 18 de juny de 1962; commemoració dels "25 Años de Paz", el 1964; referèndum de 14 de desembre de 1966; la inauguració del grup escolar de la Muntanyeta de Sant Salvador així, com d'Agrios Alcireños en Cooperativa (AGRALCO) el 17 de novembre de 1968; àlbum-memòria de les activitats desenvolupades per la delegació local del Frente de Juventudes durant el curs 1972-73, i fotografies sense data de l'estat de conservació del Pont de Ferro.

AL-GEZIRA

Revista d'Estudis Històrics-Ribera Alta

9

1996



Templo de San Agustín, óleo de D. Ricardo Plaixó.

Publicada per l'Ajuntament d'Alzira

Portada del núm. 9 de la revista d'estudis històrics AL-GEZIRA, publicació que va nàixer a l'arxiu municipal i on es publiquen treballs de caràcter històric d'Alzira i la Ribera del Xúquer.

II.- DADES GENERALS DE L'ARXIU I SERVEIS QUE PRESTA

- **Denominació de l'arxiu:** ARXIU MUNICIPAL D'ALZIRA

- **Entitat de què depén:**
AJUNTAMENT D'ALZIRA

- **Direcció i telèfon:** Sant Roc, 6, 46.600-ALZIRA, Tel: 96 240 04 50 ext: 233 i 96 245 92 62.

- **Horari:** laborals de 8 a 15 h., dimarts a la vesprada de 16 a 18'30 h.

- **Accés:** lliure

- **Serveis:** Consulta de fons documentals i bibliogràfics; assessorament a l'investigador.

Biblioteca auxiliar (en la qual s'integra el Fons Landete-Giner, cedit el 1996), amb més de 3.000 volums, especialitzada en monografies locals de la comarca, revistes d'història i arxivística.

Hemeroteca auxiliar, amb el BOE, DOGV i BOP

Reprografia: fotocopiadora i lector de microfilms. Es fan còpies fotogràfiques per encàrrec.

- **Metres lineals que ocupa la documentació:** 1.200 aproximadament.

- **Personal:** 1 titulat superior (TAE).

- **Projecció social de l'arxiu:**

Publicació de la revista "Al-Gezira".

Difusió (Guia històrica de la ciutat).

Visites comentades per a estudiants d'escoles i instituts, i també per a grups i associacions diverses.

Beca d'Investigació d'Història Local.



Vista parcial del depòsit documental de l'arxiu municipal.

Bibliografia CLIMENT FERRANDO, Vicent: "L'arxiu municipal d'Alzira i el fons Landete-

Giner", a *Levante-EMV* (Edició de la Ribera) 19-agost-1997.

COLOMER MEDÁN, Carmen: "El Archivo Municipal. Impresiones", a *Xúcar*, I, (juliol, 1935).

CHABÁS LLORENS, Roque: "El Archivo Municipal de Alcira", a *El Archivo*, II, (Dénia, 1887-88), Ed. Facsímil, Alacant, 1986, pp. 22, 36-41; VI (1892), pp. 214-219.

CHABÁS LLORENS, Roque: *Índice y catálogo del Archivo municipal de la ciudad de Alcira*, Alacant, Impremta d'Antonio Reus, 1889.

DOMÍNGUEZ BARBERÀ, M.: "Un monumento nacional alcireño", a *Hoja del Lunes de Valencia*, 7 de maig de 1961.

MORAGAS, J.- RODES, F.: *Catàleg dels llibres, pergamins i documents antics de l'Arxiu Municipal de la ciutat d'Alcira*. Alacant, 1889.

LAIRÓN PLA, Aureliano J.: "Alzira vista des de l'Arxiu", a *Butlletí d'Informació Municipal* (Alzira), 13, (setembre-octubre, 1983), p. 17.

LAIRÓN PLA, Aureliano J.: "Don Roque Chabás y Alzira", a *Fiestas Patronales. Nuestra Señora del Lluch. Patrona de Alzira*, setembre 1988, pp. 28-29.

LAIRÓN PLA, Aureliano J.: "El Archivo Municipal de Alzira en el siglo XVIII", a *Homenaje a Pilar Faus y Amparo Pérez*,

creo sea la ciudad de Arse, nombrada por Tolomeo y que corresponde a Híjar.

(Se concluid.)

LOS ARCHIVOS MUNICIPALES Y EL EJEMPLO DE ALCIRA.

Grata impresión nos produjo la visita, que hicimos el domingo 24 de Febrero, a la casa consistorial de Alcira, invitados por el alcalde de aquella ciudad D. Jacinto Goig, y por nuestro querido amigo el docto anticuario D. Roque Chabas, a cuyo cargo ha corrido el arreglo de su Archivo municipal. Ver este Archivo, ya arreglado, era el objeto de la visita, y como hemos tenido que lamentar tantas veces, en nuestras excursiones por las ciudades y villas del antiguo reino de Valencia, el vergonzosísimo abandono en que está lo poco que de los antiguos archivos ha podido escapar a las guerras y a las revoluciones, mirábamos como una excepción, extraordinariamente honrosa, lo que ha hecho la ciudad del Júcar para remediar ese abandono. Plácese entusiastas merece el digno Ayuntamiento de esta culta población, y muy especialmente el ex-concejal D. José Mosecardó, a cuya iniciativa se debe la mejora, y el alcalde Sr. Goig, que ha hecho todo lo posible para realizarla. Verdad es que han encontrado la persona más propia, para esta obra, en el Sr. Chabas, que sin excusar diligencia ni trabajo, economizando gastos, y guiado por su entusiasmo y su patriotismo, la ha llevado a cabo de una manera inmejorable, con

los modestos recursos de que podía disponer aquel Ayuntamiento. Sirva esto de ejemplo a los demás.

Cuando el Sr. Chabas visitó por primera vez el Archivo municipal de Alcira, hace año y medio, era un montón de papeles sin legajar, hacinados en un rincón. Allí se habían depositado cuando se hizo el arreglo último de las oficinas; y si se tenía que buscar algún documento, no había más medio, que ponerse algún alguacil delante de aquel rímero informe, y trasegar los papeles a otro rincón de la sala, hasta dar con lo que se buscaba, si no había servido antes para alimentar la estufa. Había un índice hecho en 1618, pero como estaban deshechos los legajos y desuadernados los libros, no servía para nada. El Sr. Chabas ha empleado setenta días en repasar uno por uno todos los papeles, clasificarlos y reunirlos en 1.133 volúmenes. Se ha construido en una sala de buenas condiciones una estantería, donde se han colocado todos los papeles en legajos homogéneos y en el orden más racional que ha sido posible, numerados y catalogados todos ellos, de modo que ahora es sumamente fácil la busca de cualquier documento. Comprende este arreglo todos los del Archivo de Alcira hasta el año 1868. Falta arreglar los de época posterior, pero esto es sumamente fácil, siguiendo el orden establecido. Necesitase para ello que se construya un nuevo cuerpo de armarios, donde dar cabida a esta parte más reciente del Archivo. De esperar es que el Ayuntamiento, habiendo hecho lo más, hará lo menos, para completar su obra.

Inútil es encarecer la importancia de

Pàgina de la revista "El Archivo" (1888-89) amb l'article de Teodor Llorente on es fa referència a la importància de l'Arxiu Municipal d'Alzira.

València, Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, 1995, pp. 511-516.

LLORENTE OLIVARES, Teodoro: "Los archivos municipales y el ejemplo de Alcira", a *El Archivo*, III, (Dénia, 1888-89), Edició Facsimil, Alacant, 1988. pp. 180-182.

PARRA BALLESTER, José M^a: *Catálogo del Archivo Municipal de la Ciudad de Alcira. Primera parte*. Alzira, Ajuntament, 1961.

PARRA BALLESTER, José M^a: *Catálogo del Archivo Municipal de la ciudad de Alcira. Segunda Parte: Gobierno. Tomo I. Años 1385-1970*. Alzira, Ajuntament, 1971.

PARRA BALLESTER, José M^a: *Los Pergaminos de la Cancilleria Real del Archivo Municipal de la ciudad de Alcira*, Alzira, Ajuntament, 1967.

PARRA BALLESTER, José M^a: *Addenda al Catálogo en su primera parte: Acequia Real del Júcar, Notariado, Justicia*, Alzira, sense data. Manuscrit, inèdit.

PELUFO CORTS, Vicente: "Pergaminos y documentos interesantes que se conservan en nuestro Archivo Municipal", a *Xúcar*, 1-5, (1935-36).

PERIS GIL, Bárbara M.: *Inventari d'algunes sèries de les seccions d'Educació, Estadística, Registre Civil i Diversos*, València, Conselleria de Cultura, 1988. Mecanoscrit inèdit.



Portada del "Catálogo del Archivo Municipal de la ciudad de Alcira (1.ª parte)" de José M.ª Parra Ballester, publicat per l'Ajuntament d'Alzira (any 1961).

PONS ALÓS, Vicent: "Els arxius de la Ribera Alta del Xúquer: alternatives i estat de la qüestió", a *Al-Gezira*, 8, (1994), pp. 9-28.

SANCHEZ REAL, José.- HERNÁNDEZ SANCHIS, Jesús Emilio: "Las filigranas medievales del Archivo municipal de Alzira", a *Al-Gezira*, 6, (1990), pp. 145-202.

TORRES FAUS, Francesc *et alii*: "Introducció a les fonts documentals de la Ribera Alta", a *Economia agrària i història local. I Assemblea d'Història de la Ribera*, València, Alfons el Magnànim, 1981, pp. 185-208.

AL-GEZIRA-8
pàgines 9 a 28

ELS ARXIS DE LA RIBERA ALTA DEL XÚQUER: ALTERNATIVES I ESTAT DE LA QÜESTIÓ

Vicent Pons Alós*

A. J. M.ª Parra i R. Chabàs, arxiviers amb projecció de futur

L'ANY 1987 diversos escrits dels historiadors A. Furió, E. Guinot, A. López i V. S. Olmos, assenyalaven la Història local com un dels motors i al mateix temps producte de les noves corrents historiogràfiques al País Valencià¹. Uns diferents nivells d'investigació universitària, la creació de canals d'estudi i la dinamització de la historiografia local, la major preocupació d'institucions públiques i privades, i sens dubte una major atenció, coneixement i accessibilitat als arxius conduïren la història local, seguint de prop algunes escoles europees, a uns nivells de serietat i rellevància destacables. La comarca de la Ribera ha estat capdavantera en alguns d'aquests projectes, tant pel que fa a la celebració dels primers congressos d'història comarcal des de l'any 1980², com publicacions de revistes

* Universitat de València

¹ Cf. FURIÓ, A., *et alii*, -País Valencià. De la història general a la història local-, *L'Arxius*, 12 (desembre 1987), 177-192.

² Sis congressos celebrats respectivament a Sueca (1980) -Economia agrària i Història

Primera pàgina de l'article de Vicent Pons Alós sobre els arxius de la Ribera Alta del Xúquer publicat a AL-GEZIRA, núm. 8 (1994).



Vista parcial de les instal·lacions de l'arxiu municipal.

III -QUADRE DE CLASSIFICACIÓ DEL FONDS DE L'ARXIU MUNICIPAL D'ALZIRA

SIGNATURA, SECCIONS I SÈRIES.

DATES EXTREMES Unitats

0.- MATÈRIA FINIDA.

<i>0.0.- Còdexs especials.</i>	1137-1735	7
<i>0.1.- Pergamins.</i>		
0.1.0.- De la Cancelleria Reial.	1246-1735	55
0.1.1.- Comuns.	1315-1631	435
0.1.2.- Menors.	1347-1593	85
<i>0.2.- Cartes i cèdules reials.</i>		
0.2.0.- Manuscrites.	1249-1806	174
0.2.1.- Impreses.	1618-1802	195
<i>0.3.- Llibres dels actes dels Jurats i Consell.</i>	1388-1679	151
<i>0.4.- Notariat.</i>		
0.4.0.- Protocols.	1358-1857	77
0.4.1.- Formularis.	s. XVII	2
0.4.2.- Escriitures.		
0.4.2.0.- De censos.	1393-1853	84
0.4.2.1.- De quitaments.	1533-1854	55
0.4.2.2.- Diverses.	1502-1934	151
0.4.3.- Matrícula del partit.	1768-1863	408
<i>0.5.- Justícia.</i>		
0.5.0.- Lo Justiciat.		
0.5.0.0.- En lo Civil.	1491-1808	430
0.5.0.1.- En lo Criminal.	1537-1762	229
0.5.0.2.- Batlia.	1492-1680	9
0.5.1.- Jutjat de 1 ^a Instància.		
0.5.1.0.- Causes criminals.	1864-1868	8
0.5.1.1.- Testimonis de condemna.	1856-1964	1.129
0.5.2.- Jutjat Municipal.		

0.5.2.0.- Judicis Verbals.	1840-1856	24
0.5.2.1.- Judicis de Conciliació.	1840-1856	32
0.5.2.2.- Testimonis de condemna.	1872-1894	31
0.5.2.3.- Jurament dels jutges de pau.	1855-1857	2
0.5.2.4.- Cèdules de citació.	1856	1
0.5.3.- Audiències: Testimonis de condemna.	1894-1898	6
0.5.4.- Penitenciaries: Testimonis de condemna i llicències.	1893-1909	17
0.5.5.- Ordre Públic: Govern Civil de la Província.	1859-1892	12
0.5.6.- Presons.		
0.5.6.0.- Nomenaments de personal.	1892-1908	3
0.5.6.1.- Registres de reus.	1849-1877	2
0.5.7.- Lleva de vagues.		
0.5.7.0.- Ordenances.	1731-1783	6
0.5.7.1.- Oficis i comunicacions.	1775-1791	5
0.5.7.2.- Actes de Lleva.	1746-1790	61
0.5.7.3.- Testimonis de fiança a favor dels reus.	1783	1
0.5.7.4.- Relacions de reus de lleva.	1776-1783	7

0.6.- Séquia Reial d'Alzira.

0.6.0.- Privilegis.	1428-1620	1
0.6.1.- Padró de Regants i Propis.	1572-1922	27
0.6.2.- Actes de la Junta i Provisions	1549-1867	30
0.6.3.- Ordenances i reglaments.	1820-1921	8
0.6.4.- Eleccions de la Junta de Govern.	1772-1920	33
0.6.5.- Jurats de reg.	1877-1902	12
0.6.6.- Expedients.	1592-1897	147
0.6.7.- Plets.	1509-1870	89
0.6.8.- Junta de Defensa de l'antiga comunitat.	1853-1863	10
0.6.9.- Administració.		
0.6.9.0.- Sequiatge.	1614-1910	177
0.6.9.1.- Monda.	1713-1894	65
0.6.9.2.- Constrenyiment per arrendaments.	1833-1838	56
0.6.9.3.- Constrenyiments per sequiatge.	1819-1847	34
0.6.9.4.- Veedoria.	1602-1741	20
0.6.9.5.- Sindicatura.	1839-1845	8
0.6.9.6.- Depositària.	1839-1863	21
0.6.9.7.- Pagadoria	1839-1845	54

0.6.9.8.- Lliuraments.	1841-1850	8
0.6.9.9.- Aprovació de comptes.	1840-1852	7
0.7.- Governamental.		
0.7.0.- Insaculacions.	1446-1706	3
0.7.1.- Junta del regne.		
0.7.1.0.- Consell de Regència.	1809-1811	10
0.7.1.1.- Junta Superior de València.	1810-1811	7
0.7.1.2.- Junta de Partit.	1808-1811	18
0.7.2.- Junta Municipal.		
0.7.2.0.- Expedients de formació.	1870-1924	50
0.7.2.1.- Actes de Sessions.	1913-1924	3
0.8.- Institucional.		
0.8.0.- Mont de pietat de llauradors.		
0.8.0.- Fundació.	1778-1779	2
0.8.1.- Ordenances.	1779	2
0.8.2.- Juntes i deliberacions.	1808-1867	3
0.8.3.- Visites d'inspecció.	1800-1866	7
0.8.4.- Col·lectes.	1808-1864	54
0.8.5.- Constrenyiments.	1810-1883	69
0.8.6.- Documentació diversa.	1777-1866	84
0.9.- Impositiva.		
0.9.0.- Impostos de Consums.		
0.9.0.0.- Expedients Generals.	1867-1893	42
0.9.0.1.- Arrendaments.	1867-1898	21
0.9.0.2.- Padrons i relacions.	1913	7
0.9.0.3.- Reclamacions.	1876-1923	70
0.9.0.4.- Tarifes.	1883-1910	6
0.9.0.5.- Empleats.	1893-1916	10
0.9.0.6.- Defraudacions.	1871-1905	109
0.9.0.7.- Extraradi.		
0.9.0.7.0.- Repartiments	1876-1902	8
0.9.0.7.1.- Expedients.	1876-1902	18
0.9.0.8.- Comptabilitat.	1873-1925	144
0.9.1.- Cèdules personals.	1912-1934	27

1.- GOVERN.

1.0.- Autoritats.

1.0.0.- Corregidors.	1709-1802	15
1.0.1.- Alcalde Major.	1728-1815	9
1.0.2.- Alcalde-President.	1893-1965	13
1.0.3.- Alcalde de Hermandad.	1763-1803	14
1.0.4.- Alcalde de barri.	1914-1970	22

1.1.- Corporació Municipal.

1.1.0.- Constitució.	1885-1970	24
1.1.1.- Regidors i "concejales".	1701-1969	68
1.1.2.- Expedients generals.	1708-1965	56
1.1.3.- Actes de sessions.		
1.1.3.0.- Ajuntament.		
1.1.3.0.0.- Esborranys.	1679-1707	28
1.1.3.0.1.- Llibres d'Actes.	1679-1942	168
1.1.3.0.2.- Extractes.	1934-1938	5
1.1.3.1.- Permanent.		
1.1.3.1.0.- Esborranys.	1942-1970	29
1.1.3.1.1.- Llibres d'Actes.	1924-1970	37
1.1.3.1.2.- Extractes.	1942-1958	9
1.1.3.1.3.- Aprovació d'extractes.	1942-1961	19
1.1.3.2.- Ple.		
1.1.3.2.0.- Esborranys.	1941-1970	30
1.1.3.2.1.- Llibres d'Actes.	1923-1968	22
1.1.3.2.2.- Extractes.	1939-1958	9
1.1.3.2.3.- Aprovació d'extractes.	1941-1958	18

1.2.- Eleccions.

1.2.0.- Censos electorals generals.	1890-1963	31
1.2.1.- Diputats a Corts.	1810-1907	294
1.2.2.- Diputats a Corts i Senadors.	1839-1844	3
1.2.3.- Diputats a Corts i compromissaris per a senadors.	1871-1876	4
1.2.4.- Compromissaris per a senadors.	1877-1930	59
1.2.5.- Diputats a Corts, senadors i diputats provincials.	1836-1841	1
1.2.6.- Diputats provincials.	1843-1907	39
1.2.7.- "Concejales" i consellers del <i>Consejo Local del Movimiento</i> .	1813-1970	81
1.2.8.- Compromissaris per a:		

1.2.8.0.- Procuradors a Corts.	1942-1967	10
1.2.8.1.- Diputats provincials.	1949-1964	4
1.2.8.2.- <i>Consejero Nacional del Movimiento.</i>	1967	1
1.2.9.- Votació Referèndum	1947-1966	2

1.3.- Funcionaris.

1.3.0.- Expedients generals.	1886-1970	221
1.3.1.- Oposicions i concursos.	1924-1970	100
1.3.2.- Llibres propis.	1884-1956	23
1.3.3.- Expedients personals.		
1.3.3.0.- Col·lectius.	1758-1967	172
1.3.3.1.- Individuals.	1768-1970	
1.3.4.- Temporers.		
1.3.4.0.- Expedients generals.	1943-1957	12
1.3.4.1.- Contractes.	1942-1966	44
1.3.5.- Càrrecs especials.	1759-1956	38
1.3.6.- Assegurances Socials.		
1.3.6.0.- Assistència medicofacultativa.	1944-1961	23
1.3.6.1.- Ajuda familiar.	1957-1964	8
1.3.6.2.- Mutualitat Nacional de Previsió.	1960-1968	48
1.3.7.- Indumentària.	1941-1969	70
1.3.8.- Pensionistes.	1938-1963	38

1.4.- Ordinacions i reglaments.

1.4.0.- Ordenances municipals de bon govern.	1410-1964	117
1.4.1.- Reglaments.	1763-1967	29

1.5.- Secretaria.

1.5.0.- Llibres registres.		
1.5.0.0.- Entrada de documents.	1849-1970	69
1.5.0.1.- Eixida de documents .	1849-1970	105
1.5.1.- Correspondència.	1425-1970	7
1.5.2.- Llibre registre de disposicions oficials.	1941-1954	7
1.5.3.- Llibre registre de disposicions d'alcaldia.	1954-1969	7
1.5.4.- Circulars cursades per l'alcaldia.	1968-1970	3
1.5.5.- Registre d'entrega de documents a diferents negociats.	1943-1967	16

1.6.- Veu Pública.

1.6.0.- Expedients.	1949-1954	3
1.6.1.- Llibre registre de bans.	1942-1947	3
1.6.2.- Bans i edictes.	1939-1968	23
1.7.- Plets.	1385-1970	220
1.8.- Memòries anuals de gestió administrativa.	1939-1962	14
2.- HISENDA.		
2.0.- Terme Municipal.	1343-1968	37
2.1.- Propis.		
2.1.0.- Actiu.		
2.1.0.0.- Expedients generals.	1926-1947	5
2.1.0.1.- Inventaris i escriptures de propis.		
2.1.0.1.0.- Inventaris.	1881-1962	17
2.1.0.1.1.- Escripures.	1881-1968	23
2.1.0.2.- Burocràtics.		
2.1.0.1.2.0.- Casa Consistorials.	1930-1956	11
2.1.0.1.2.1.- Casa jutjats.	1877-1951	18
2.1.0.1.2.2.- Depòsit magatzem Plaça de la Morera.	1931-1948	2
2.1.0.1.2.3.- Depòsit magatzem C/ General Goded.	1956	1
2.1.0.3.- Defensius.		
2.1.0.3.0.- Caserna.	1915-1977	26
2.1.0.3.1.- Presons.	1853-1942	9
2.1.0.4.- Culturals.		
2.1.0.4.0.- Escoles Pies.	1783-1950	32
2.1.0.4.1.- Escolars.		
2.1.0.4.1.0.- Expedients Comuns.	1865-1961	8
2.1.0.4.1.1.- Grup.		
2.1.0.4.1.1.0.- Francisco Franco.	1944-1947	8
2.1.0.4.1.1.1.- Ramón Laporta.	1944-1954	6
2.1.0.4.1.1.2.- Julio Tena.	1927-1952	10
2.1.0.4.1.1.3.- L'Alquerieta.	1961	1
2.1.0.4.1.2.- Unitàries.		
2.1.0.4.1.2.0.- La Garrofera.	1944-1946	4
2.1.0.4.1.2.1.- Aigües Vives.	1944-1946	4

2.1.0.4.1.2.2.- Santa Maria del Bon Aire.	1952-1989	8
2.1.0.4.1.2.3.- C/ José Antonio.	1936	1
2.1.0.4.1.2.4.- Les Barraques.	1950-1959	2
2.1.0.4.1.2.5.- Partida de Vallvert.	1955	1
2.1.0.4.1.2.6.- Muntanyeta de Sant Salvador.	1959-1964	5
2.1.0.4.1.3.- Vivendes per a Mestres.		
2.1.0.4.1.3.0.- La Garrofera.	1944-1950	6
2.1.0.4.1.3.1.- Aigües Vives.	1944-1963	9
2.1.0.4.1.3.2.- Diverses.	1955-1962	3
2.1.0.4.2.- Ensenyament superior.		
2.1.0.4.2.0.- Institut Laboral.	1949-1971	45
2.1.0.4.2.1.- Institut Nacional d'Ensenyament Mitjà.	1967	1
2.1.0.4.3.- Recreatius.		
2.1.0.4.3.0.- Gran Teatre.	1920-1968	39
2.1.0.4.3.1.- Camp d'Esports.	1868-1970	33
2.1.0.5.- Sanitaris.		
2.1.0.5.0.- Mercat.	1859-1955	20
2.1.0.5.1.- Escorxador.	1863-1961	20
2.1.0.5.2.- Llavadors.		
2.1.5.2.0.- Núm. 1. (Hospital).	1932-1949	4
2.1.5.2.1.- Núm. 2. (C/ del Cid)	1932-1949	5
2.1.5.2.2.- Núm. 3. (L'Alquerieta)	1936-1960	7
2.1.5.2.3.- Núm. 4. (Les Barraques)	1937-1972	3
2.1.0.5.3.- Depòsit d'aigua a l'Alquerieta.	1933	1
2.1.0.5.4.- Consultori antiveneri.	1929-1931	2
2.1.0.5.5.- Cementeri.	1847-1966	87
2.1.0.6.- Benèficosocials.		
2.1.0.6.0.- Sant Hospital.	1855-1960	9
2.1.0.6.1.- Vivendes de Santa Maria del Bon Aire.		
2.1.0.6.1.0.- Construcció i constitució.	1952-1960	2
2.1.0.6.1.1.- Expedients generals.	1953-1970	7
2.1.0.6.1.2.- Adjudicacions.	1957	48
2.1.0.7.- Urbans.		
2.1.0.7.0.- Propietats diverses.	1746-1957	22

2.1.0.7.1.- Adquisicions.	1852-1975	66
2.1.0.7.2.- Alienacions.	1851-1970	103
2.1.0.7.3.- Permutes.	1955-1972	10
2.1.0.8.- Rústics.		
2.1.0.8.0.- Agraris.	1912-1956	6
2.1.0.8.1.- Forestals.		
2.1.0.8.1.0.- Drets i expedients.	1857-1967	13
2.1.0.8.1.1.- Particions.	1869-1973	34
2.1.0.8.1.2.- Treballs i millores.	1936-1971	49
2.1.0.8.1.3.- Aprofitaments.	1933-1969	22
2.1.0.8.3.0.- Disposicions oficials.	1933-1969	22
2.1.0.8.3.1.- Plans forestals.	1934-1971	42
2.1.0.8.3.2.- Subhastes.	1846-1972	417
2.1.0.8.3.3.- Altres aprofitaments.	1931-1970	48
2.1.0.8.3.4.- Justificants de comptes.	1958-1966	7
2.1.0.8.1.4.- Alienacions.	1929-1966	28
2.1.0.8.1.5.- Legitimacions.	1924-1969	148
2.1.0.8.1.6.- Sanejaments.	1907-1971	17
2.1.0.8.1.7.- Incendis.	1878-1970	37
2.1.0.8.1.8.- Denúncies.	1869-1970	65
2.1.0.9.- Mobiliaris.	1867-1889	2
2.1.1.- Passius.		
2.1.1.0.- Censos.	1416-1672	4
2.1.1.1.- Prèstec Escoles Pies.	1875-1950	58
2.1.1.2.- Prèstecs (Vegeu Administració Municipal. Intervenció).		
2.2.- Padrons de riquesa.		
2.2.0.- Rústica, urbana i ramadera.	1450-1894	88
2.2.1.- Rústica.		
2.2.1.0.- Amillament.	1847-1880	10
2.2.1.1.- Baixes en l'amillament.	1919-1934	42
2.2.1.2.- Apèndix a l'amillament.	1895-1968	36
2.2.1.3.- Cadastre.	1923	36
2.2.2.- Urbana.		
2.2.2.0.- Registre fiscal.	s.XIX-1926	21
2.2.2.1.- Declaracions jurades.	1941-1965	29
2.2.2.2.- Apèndix a l'amillament.	1895-1968	47
2.2.3.- Junta Pericial.	1845-1968	47

2.3.- Contribucions.

2.3.0.- Peites.	1396-1729	10
2.3.1.- Equivalent.		
2.3.1.0.- Repartiment.	1737-1840	159
2.3.1.1.- Comptes del col.lector.	1740-1838	39
2.3.1.2.- Deutes, endarreriments i niquiles.	1740-1837	32
2.3.1.3.- Expedients.	1817-1820	36
2.3.1.4.- Reclamacions.	1743-1818	42
2.3.2.- Extraordinària de guerra.	1811-1841	13
2.3.3.- Consum (Nacional).	1839-1855	10
2.3.4.- Contribucions.		
2.3.4.0.- Contribucions diverses.	1628-1850	30
2.3.4.1.- Rendes estancades.		
2.3.4.1.0.- Nomenaments.	1874-1930	12
2.3.4.1.1.- Visites d'inspecció.	1874-1944	19
2.3.4.1.2.- Administració de loteries.	1839-1966	70
2.3.4.1.3.- Explosius.	1932-1933	2
2.3.5.- Territorial.		
2.3.5.0.- Immobles, conreu i ramaderia.	1845-1893	70
2.3.5.1.- Rústica i pecuària.	1894-1973	101
2.3.5.2.- Urbana.		
2.3.5.2.0.- Padrons.	1893-1972	87
2.3.5.2.1.- Altes i baixes.	1947-1964	38
2.3.6.-Industrial.	1836-1972	574
2.3.7.- Patent Nacional de Circulació d'Automòbils.	1925-1959	265
2.3.8.- Personal.		
2.3.8.0.- Prestació personal.	1864-1939	12
2.3.8.1.- Plat únic.	1940-1942	1
2.3.9.- Expedients generals.	1934-1968	39

2.4.- Administració Municipal.

2.4.0.- Pressupost.		
2.4.0.0.- Pressupost.	1841-1966	183
2.4.0.1.- Copiadors de Pressupostos.	1946-1963	5
2.4.0.2.- Llibre de distribució de fons.	1900-1949	51
2.4.0.3.- Balanços.	1886-1964	60
2.4.0.4.- Compte General.	1861-1963	86
2.4.1.- Intervenció.		

2.4.1.0.- Llibre Racional.	1434-1753	18
2.4.1.1.- Llibre d'Administració general.	1641-1651	9
2.4.1.2.- Comptes de Fàbrica: parròquies de Santa Maria i Santa Caterina.	1610-1857	38
2.4.1.3.- Llibres d'intervenció.	1850-1972	629
2.4.1.4.- Comptes diversos.	1332-1978	803
2.4.1.5.- Documentació diversa.	1753-1969	500
2.4.1.6.- Pressupost i administració carcerària.	1840-1939	12
2.4.2.- Dipositaria.		
2.4.2.0.- Claveria.		
2.4.2.0.0.- Nominacions.	1679-1705	1
2.4.2.0.1.- Diffinicions.	1679-1705	1
2.4.2.0.2.- Comptes.	1425-1712	93
2.4.2.0.3.- Llibre de menut.	1683-1751	4
2.4.2.1.- Majordomia.	1711-1754	43
2.4.2.2.- Comptes de cabals (propis i arbitres).	1755-1971	449
2.4.2.3.- Caixa.		
2.4.2.3.0.- Llibre de Caixa.	1859-1972	95
2.4.2.3.1.- Llibre auxiliar de Comptes Corrents.	1925-1959	55
2.4.2.3.2.- Compte de Valors Independents Auxiliars del Pressupost	1946-1970	17
2.4.2.3.3.- Carpeta del compte de cabals.	1967-1970	4
2.4.2.3.4.- Llibre d'actes dels arquejos mensuals.	1849-1971	75
2.4.3.- Recaptació.		
2.4.3.0.- Resolucions de la Junta Municipal de Propis i Arbitres.	1754-1807	13
2.4.3.1.- Ordenació d'arbitres.	1779-1964	69
2.4.3.2.- Arrendaments: subhastes i licitacions.	1679-1966	877
2.4.3.3.- Defraudacions.	1892-1962	331
2.4.3.4.- Concerts.	1911-1973	206
2.4.3.5.- Padrons per a l'exacció d'arbitris.	1777-1972	746

2.4.3.6.- Plusvàlua sobre el valor d'increment dels terrenys.	1948-1970	52
2.4.3.7.- Reclamacions i baixes.	1901-1973	50
2.4.3.8.- Constrenyiments.	1846-1962	89
2.4.3.9.- Fallits.	1872-1965	31
2.4.4.- Pòsit.		
2.4.4.0.- Comptes.	1723-1885	6
2.4.4.1.- Obligacions.	1757-1835	10
2.4.4.2.- Expedients de no moviments de fons.	1871-1882	1
2.4.4.3.- Expedients de moviments de fons.	1884-1907	1
2.4.4.4.- Repartiment de forment.	1757-1819	1
2.4.4.5.- Constrenyiments.	1806-1864	1
2.4.4.6.- Col·lectes.	1807-1850	1
2.4.4.7.- Peticions de grans.	1810-1811	1
2.4.4.8.- Expedients diversos.	1753-1865	1

3.- ABASTIMENTS.

<i>3.0.- Generalitats.</i>	1919-1950	30
<i>3.1.- Comptabilitat</i>	1937-1948	18
<i>3.2.- Articles intervenguts</i>		
3.2.0.- Registre de conreadors.	1941-1943	30
3.2.1.- Preus.	1925-1942	11
<i>3.3.- Expedients Generals.</i>	1899-1967	51
<i>3.4.- Circulars de diverses delegacions.</i>	1937-1942	1
<i>3.5.- Subministraments.</i>		
3.5.0.- Blat.		
3.5.0.0.- Recursos.	1900-1962	110
3.5.0.0.1.- Farina.	1924-1947	13
3.5.0.0.2.- Pa		
3.5.0.0.2.0.- Forns i expenedories.	1921-1972	117
3.5.0.0.2.1.- Racionament.	1940-1948	6
3.5.0.0.2.2.- Preus.	1901-1959	6
3.5.0.0.2.3.- Altes i baixes en		

racionament.	1942-1952	5
3.5.0.2.4.- Expedients.	1917-1964	8
3.5.0.1.- Dacsa panificable.	1939-1948	35
3.5.0.2.- Oli.		
3.5.0.2.0.- Recursos.	1927-1965	134
3.5.0.2.1.- Expenedories.	1937-1970	13
3.5.03.- Arròs.	1834-1946	16
3.5.0.4.- Creïlles i moniatos.	1941-1949	66
3.5.0.5.- Fruites i hortalisses.		
3.5.0.5.1.- Expenedories en el mercat diari.	1932-1971	91
3.5.0.5.2.- Fruites i hortalisses a domicili.	1934-1972	90
3.5.0.5.3.- Fruites i hortalisses en venda ambulat.	1943-1969	8
3.5.0.5.4.- Expedients d'adjudicació de llocs al nou mercat d'Abastiments.	1955-1974	11
3.5.0.6.- Llegums secs.	1939-1972	27
3.5.0.7.- Fruits secs.	1946-1971	16
3.5.0.8.- Vins i begudes.		
3.5.0.8.0.- Expedients.	1945-1961	20
3.5.0.8.1.- Expenedories.	1895-1973	145
3.5.1.- Carns.		
3.5.1.0.0.- Expedients.	1942-1965	23
3.5.1.0.1.- Reglaments i Ordenances.	s. XV-1945	11
3.5.1.0.2.- Escorxador.		
3.5.1.0.2.0.- Expedients.	1910-1970	14
3.5.1.0.2.1.- Llibres.	1909-1935	12
3.5.1.0.3.- Expenedories.		
3.5.1.0.3.0.- Mercat diari.	1878-1972	67
3.5.1.0.3.1.- A domicili.	1926-1972	103
3.5.1.0.4.- Preus.	1923-1970	26
3.5.1.0.5.- Temps de venda.	1933-1965	18
3.5.1.0.6.- Matances privades domiciliades.	1940-1945	5
3.5.1.0.7.- Estadística.		
3.5.1.0.7.0.- Resums mensuals.	1926-1934	8
3.5.1.0.7.1.- Existències.	1940-1941	1
3.5.1.0.8.- Canon provincial de carns, cuirs i derivats.	1948-1965	31
3.5.1.0.9.- Ramat de vida.	1941-1943	19
3.5.1.10.- Peix.		

3.5.1.10.- Expedients.	1929-1964	10
3.5.1.10.1.- Expenedories.	1943-1972	8
3.5.2.- Ultramarins.	1933-1973	23
3.5.3.- Altres comestibles.		
3.5.3.0.- Expedients.	1793-1966	7
3.5.3.1.- Expenedories.	1932-1972	49
3.6.- Guies de Circulació.	1941-1956	4
3.7.- Decomís.	1941-1955	17
3.8.- Mapes d'abastiments.	1944-1960	7
4.- SANITAT.		
4.0.- Sanitat Directa		
4.0.0.- Juntes Locals de Sanitat.	1908-1937	6
4.0.1.- Actes de la Junta de la Comissió.	1849-1970	16
4.0.2.- Reglaments i Ordenances.	1886-1898	3
4.0.3.- Facultatius.		
4.0.3.0.- Medicina.	1880-1965	29
4.0.3.1.- Odontologia.	1958-1959	3
4.0.3.2.- Veterinària.	1891-1956	4
4.0.3.3.- Farmàcia.		
4.0.3.3.0.- Farmaceutics.	1877-1973	34
4.0.3.3.1.- Memòries Inspecció de Farmàcies.	1941-1952	18
4.0.3.4.- Practicants.	1949-1955	3
4.0.3.5.- Comares.	1888-1952	3
4.0.3.6.- Facultatius en general.	1866-1969	31
4.0.3.7.- Presentacions.	1945	1
4.0.3.8.- Absències.	1945	1
4.0.4.- Expedients generals.	1875-1973	109
4.0.5.- Contra malalties.		
4.0.5.0.- Humanes.		
4.0.5.0.0.- Còlera.	1884-1885	7
4.0.5.0.1.- Verola.	1882-1961	23
4.0.5.0.2.- Poliomeilitis.	1959-1966	5
4.0.5.0.3.- Tifus.	1942-1960	3
4.0.5.0.4.- Diftèria.	1951-1958	2

4.0.5.0.5 - Lepra.	1910-1964	9
4.0.5.0.6.- Tuberculosi.	1932-1939	3
4.0.5.0.7.- Grip.	1951	1
4.0.5.0.8.- Latirisme i Liptosperosis.	1942-1957	3
4.0.5.0.9.- Venerees.	1928-1932	2
4.0.5.1.- Pecuàries.		
4.0.5.1.0.- Ràbia.		
4.0.5.1.0.0.- Matricula de gosos.	1951-1959	7
4.0.5.1.0.1.- Expedients Verola, Tuberculosi, Aftosa.	1942-1968	30
4.0.5.1.1.- Expedients diversos.	1876-1969	17
4.0.6.- Neteja pública i domiciliària.	1934-1968	19
4.0.7.- Denúncies.	1887-1969	85
4.0.8.- Llibres.	1885-1963	18
4.0.9.- Oficis i Comunicacions.	1941-1967	23

4.1.- Sanitat Institucional.

4.1.0.- Fiscalia de la vivenda.		
4.1.0.0.- Cèdules d'habitabilitat.		
4.1.0.0.0.- Expedients de cèdules d'habitabilitat.	1943-1966	32
4.1.0.0.1.- Aprovacions d'habitabilitat.	1942-1966	12
4.1.0.0.2.- Registres-Índexs de Cèdules.	1942-1960	4
4.1.0.0.3.- Cèdules de tràmit.	1954-1966	1
4.1.0.1.- Vivendes defectuoses.	1948	1
4.1.0.2.- Vivendes deshabitades.	1948	1
4.1.0.3.- Documentació diversa.	1951-1961	1
4.1.0.4.- Oficis i comunicacions.	1942-1959	2
4.1.1.- Assistència pública domiciliària		
4.1.1.0.- Juntes i comissions	1898-1967	9
4.1.1.1.- Actes de les sessions	1895-1963	7
4.1.1.2.- Padró de Pobres	1890-1973	120
4.1.1.3.- Expedients	1931-1970	48
4.1.2.- Hospital Municipal.		
4.1.2.0.- Fundació i propis	1355-1949	25
4.1.2.1.- Expedients	1782-1970	27
4.1.2.2.- Actes de sessions de la Junta Administrativa	1806-1946	3
4.1.2.3.- Subministres de pa i carn	1886-1913	43
4.1.2.4.- Comptes	1869-1972	108

4.1.2.5.- Reglaments	1929-1960	2
4.1.3.- Casa Socorro	1904-1972	3
4.1.4.- Pobres vergonyants	1676-1679	3
4.1.5.- Menjador de pobres	1932-1935	37
4.1.6.- Casa-Beneficència dels Sants Patrons	1904-1971	13
4.1.7.- En Cooperació		
4.1.7.0.- Auxilis de vellesa	1962-1972	6
4.1.7.1.- Sordomuts	1942-1968	13
4.1.7.2.- Dements	1912-1963	8
4.1.7.3.- Altres establiments	1931-1971	3
4.1.8.- Assistències diverses	1898-1965	19
4.1.9.- Cementeri.		
4.1.9.0.- Reglaments, dictàmens de la comissió i tarifes.	1887-1948	7
4.1.9.1.- Administració, construcció, i altres construccions generals.	1853-1968	115
4.1.9.2.- Diari d'entrada de cadàvers.	1885-1957	28
4.1.9.3.- Inhumacions en el fossar.	1878-1961	17
4.1.9.3.0.0.- Inhumacions en nínxols.	1842-1961	15
4.1.9.3.0.1.- Inhumacions en panteons.	1876-1962	75
4.1.9.4.- Renovacions-exhumacions en fases.	1927-1956	37
4.1.9.5.- Ex-inhumacions.	1898-1971	21
4.1.9.6.- Índexs d'inhumacions.	1923-1945	8
4.1.9.7.- Oficis i comunicacions	1935-1958	1
4.1.9.8.- Justificants d'extincions sobre nínxols i sepultures.	1935-1958	7
4.1.9.9.- Nínxols.		
4.1.9.9.0.- Transferències de possessions de nínxols.	1880-1958	95
4.1.9.9.1.- Diversos. Exclusions d'inhumacions nínxols.	1951-1957	8
4.1.9.9.2.- Diversos. Cessió de nínxols a l'Ajuntament.	1894-1956	13
4.1.9.9.3.- Diversos. Làpides.	1945-1955	3
4.1.9.9.4.- Sol.licituds de nínxols.	1952-1955	1

5.- DEFENSA.

5.0.0.- Voluntària.

5.0.0.0.- Cos de Milícies Provincials	1705-1793	7
---------------------------------------	-----------	---

5.0.0.1.- Quarter de Cavalleria	1772-1791	3
5.0.0.2.- Reemplaçament de 40.000 hòmens	1794-1795	5
5.0.0.3.- Regiments provincials	1798-1801	24
5.0.0.4.- Cos de veïns honrats	1808-1868	27
5.0.1.- Forçada.		
5.0.1.0.- Allistaments.	1873-1874	5
5.0.1.1.- Transports militars.	1890-1952	6
5.0.1.2.- Passaports i llistes d'embarcament.	1848-1959	7
5.0.1.3.- Subministraments abasts i utensilis.	1840-1931	1
5.0.1.4.- Justificants de revista.	1873-1954	21
5.0.1.5.- Passes i llicències.	1887-1925	1
5.0.1.6.- Escola preliminar.	1929	9
5.0.1.7.- Requisa militar.	1938-1966	80
5.0.1.7.0.- Expedients		
5.0.1.7.1.- Censos de bestiar.	1938-1965	74
5.0.2.- Quintes.		
5.0.2.0.- Reemplaçaments.	1734-1968	153
5.0.2.1.- Filiacions.	1933-1955	3
5.0.2.2.- Filiacions bàsiques.	1970-1974	5
5.0.2.3.- Talles.	1941-1968	21
5.0.2.4.- Expedicions.	1918-1964	28
5.0.2.5.- Pròfugs.	1872-1965	7
5.0.2.6.- Pròrroques.	1948-1970	27
5.0.2.7.- Revisions.	1936-1963	13
5.0.2.8.- Actes.	1960-1962	3
5.0.2.9.- Documentació diversa.	1873-1971	81
5.0.3.- Oficis i comunicacions.	1899-1900	4
5.0.4.- Obres publicades que afecten a l'exèrcit.		
5.0.5.- Policia.		
5.0.5.0.- Policia Urbana.		
5.0.5.0.0.- Llambordes i clavegueram.	1865-1930	4
5.0.5.0.1.- Obres.	1923-1932	11
5.0.5.0.2.- Expedients diversos.	1846-1870	1
5.0.5.1.- Policia Rural.		
5.0.5.1.0.- Reglament i diversos expedients.	1861-1878	7

5.0.5.1.1.- Expedients sobre camins.	1869-1874	15
5.0.5.1.2.- Instàncies de carreteres.	1890-1899	113
5.0.5.1.3.- Expedients i instàncies.	1879-1889	30
5.0.5.1.4.- Amollonaments i particions.	1851-1869	4
5.0.5.1.5.- Determinació de l'acotament arrosser.	1860	1
5.0.5.1.6.- Instàncies diverses.	1890-1928	1

6.- FOMENT.

6.0.- Obres Públiques.

6.0.0.- Obres generals.		
6.0.0.0.- Diversos.		
6.0.0.1.- Manteniment i adequació.	1664-1977	8
6.0.0.2.- Construccions i enderrocaments.	s.XVII-1969	6
6.0.1.- Planejament i Urbanisme.	1850-1974	13
6.0.2.- Voreres, andanes i vies públiques.		
6.0.2.0.- Diversos.		
6.0.2.1.- Voreres i andanes.	1882-1974	4
6.0.2.2.- Vies públiques i transports.	1779-1976	5
6.0.3.- Aigües i clavegueram.		
6.0.3.0.- Diversos.		
6.0.3.1.- Millores i aigües potables.	1852-1973	6
6.0.3.2.- Inundacions i aigües fluvials.	1755-1973	5
6.0.4.- Enllumenament.	1840-1973	3

6.1.- Obres Privades.

6.1.0.- Obres Generals o Privades.	1850-1973	187
6.1.1.- Denúncies i inspeccions.	1876-1976	5

6.2.- Obres Industrials i Comercials.

6.2.0.- Indústria i Comerç.	1874-1973	29
6.2.1.- Utilització particular de propietats o via pública.	1855-1965	1
6.2.2.- Quioscs.	1886-1973	3

6.3.- Diversos.

7.- CULTURA I EDUCACIÓ.

7.0.- Arxiu, Biblioteca i Museu.

7.0.0.- Arxiu Municipal.		
7.0.0.0.- Llibres registre d'entrada de documents.	1940-1960	6
7.0.0.1.- Instruments de treball.		
7.0.0.1.0.- Índex.	1888-1939	6
7.0.0.1.1.- Inventaris	1767	1
7.0.0.1.2.- Catàlegs.	1971	1
7.0.0.2.- Estadístiques.		
7.0.0.3.- Certificacions.		
7.0.0.4.- Memòries anuals.		
7.0.0.5.- Gestió de l'arxiu.		
7.0.0.5.0.- Dotacions i ajudes (material, personal)	1779-1956	2
7.0.0.5.1.- Instal·lacions de l'arxiu		
7.0.0.5.2.- Reproducció de documents (fotocòpies i microfilms)		
7.0.0.5.3.- Expurgació.	1950	1
7.0.0.6.- Biblioteca de l'arxiu.	1972	1
7.0.0.7.- Correspondència.	1767-1971	7
7.0.0.8.- Diversos.	1969	1
7.0.1.- Biblioteca Municipal.		
7.0.1.0.- Registre d'entrada de llibres.	s. XX	3
7.0.1.1.- Instruments de treball.		
7.0.1.1.0.- Inventaris.	1945-1948	2
7.0.1.1.1.- Registre de préstecs.	1974	1
7.0.1.2.- Registre de socis.	1983	4
7.0.1.3.- Informes i estadístiques.	1952-1974	7
7.0.1.4.- Memòries anuals.	1983	1
7.0.1.5.- Gestió de la biblioteca.	1950-1951	1
7.0.1.5.0.- Llibres: trameses, adquisicions i subscripcions.	1946-1974	51
7.0.1.5.1.- Instal·lacions	1945-1971	5
7.0.1.5.2.- Dotacions, ajudes (material, personal)	1945-1970	5
7.0.1.6.- Programes i activitats.	1932-1950	5
7.0.1.7.- Correspondència.	1949-1963	4
7.0.2.- Museu Municipal.	1968	1
7.0.3.- Diversos sobre patrimoni cultural.	1945-1974	9

<i>7.1.-Escola Municipal de Dibuix.</i>	1880-1968	14
<i>7.2.-Escola d'Arts i Oficis.</i>	1902	5
<i>7.3.-Ensenyament.</i>		
7.3.0.- Ensenyament Elemental.		
7.3.0.0.- Memòries.	1924-1928	3
7.3.0.1.- Actes escolars.		
7.3.0.2.- Comptes.	1872-1900	23
7.3.0.3.- Inventaris i material.	1882-1971	25
7.3.0.4.- Actes d'inspecció.	1899-1903	3
7.3.0.5.- Alumnes.		
7.3.0.5.0.- Llistes d'alumnes: d'escolarització i diversos.	1898-1974	2
7.3.0.5.1.- Faltes d'alumnes i estadístiques d'assistència.	1901-1943	3
7.3.0.5.2.- Analfabetisme.	1956-1959	2
7.3.0.6.- Expedients d'escolarització.		
7.3.0.7.- Programes.		
7.3.0.8.- Activitats escolars.	1940-1968	8
7.3.0.9.- Correspondència.	1909-1963	2
7.3.1.- Junta/Consell Local d'Ensenyament.		
7.3.1.0.- Actes.	1853-1962	18
7.3.1.1.- Correspondència.	1863-1972	27
7.3.1.2.- Memòries, informes, estadística i llistats.	1898-1973	30
7.3.1.3.- Certificacions.	1883-1887	1
7.3.1.4.- Expedients de constitució	1901-1968	15
7.3.1.5.- Personal.		
7.3.1.5.0.- Concursos de mestres.	1964-1973	8
7.3.1.5.1.- Parts d'assistència de mestres, trasllats, etc.	1899	1
7.3.1.5.2.- Presa de possessió de mestres.	1898-1972	42
7.3.1.5.3.- Diversos.	1780-1974	56
7.3.1.6.- Locals escolars i habitatges dels mestres.	1779-1973	189
7.3.1.7.- Creació i organització d'escoles públiques.	1933-1971	32
7.3.1.8.- Ensenyament d'adults.	1901-1973	17

7.3.1.9.- Menjadors d'escolars.	1963-1969	4
7.3.1.10.- Gabinet psicològic.		
7.3.1.11.- Bressoles.	1969-1973	2
7.3.1.12.- Ensenyament privat.	1886-1962	5
7.3.1.13.- Diversos.	1960-1970	3
7.3.2.- Ajudes Municipals.		
7.3.2.0.- Ajudes a alumnes, institucions ...	1906-1974	49
7.3.2.1.- Beques municipals.	1942-1957	57
7.3.2.2.- Borses d'estudi i de viatge.	1951-1974	7
7.3.3.- Ensenyament Mitjà.		
7.3.3.0.- Centres públics.	1928-1967	14
7.3.3.1.- Centres no públics.	1942-1970	12
7.3.4.- Col·lònies Escolars.	1928-1969	9
 7.4.-Música.		
7.4.0.- Capella Municipal de Música.	1781-1788	2
7.4.1.- Escola Municipal de Música.	1934	1
7.4.2.- Banda de Música.	1879-1972	40
 7.5.- Festes i celebracions.		
7.5.0.- Falles de Sant Josep.		
7.5.0.0.- Expedients generals i documentació diversa.	1944-1982	13
7.5.0.1.- Comptes.	1945-1981	6
7.5.1.- Setmana Santa.	1945-1981	6
7.5.2.- Sant Bernat.		
7.5.2.0.- Expedients generals i documentació diversa.	1942-1979	31
7.5.2.1.- Comptes	1967-1974	9
7.5.3.- Mare de Déu del Lluch.	1952	1
7.5.4.- De barri i d'altres	1944-1977	7
7.5.6.- Actes culturals.	1920-1972	26
7.5.7.- Altres	1756-1979	86
 7.6.-Esports.	1934-1974	43
 7.7.- Activitats Protocolàries.		
7.7.0.- Retolacions de carrers.	1923-1979	55
7.7.1.- Felicitacions, condols i recolzaments.	1946-1968	20
7.7.2.- Homenatges i concessions honorífiques.	1944-1974	50

7.8.- Espectacles.		
7.8.0.- Teatre.	1887-1971	26
7.8.1.- Cinema.	1914-1965	19
7.8.2.- Bous.	1753-1953	11
7.8.3.- Diversos.	1940-1972	68

7.9.- Campanyes Benèfiques.	1944-1974	11
------------------------------------	-----------	----

7.10.- Publicacions.	1952-1974	22
-----------------------------	-----------	----

8.- INDETERMINATS.

8.0.- Falange.	1942-1945	2
-----------------------	-----------	---

9.- HEMEROTECA.

Diaris oficials i revistes de gestió administrativa i de dret.

Gaceta de Madrid./Boletín Oficial del Estado (a partir de 1939)	1867 i 1909-1997
Boletín Oficial de la Provincia de Valencia.	1834-1997
Diari Oficial de la Generalitat Valenciana.	1980-1997
Boletín Oficial de las Cortes Generales-Senado.	1984
Estudios de la Vida Local=Revista de Estudios de la Administración Local y Autonómica.	1942-1987
La Administración Práctica.	1904-1989
Boletín Oficial del Ministerio de Economía y Hacienda.	1984
Municipalía.	1984-1988
Boletín de la Administración Local, Pósitos y Juzgados Municipales.	1872-1881
El Consultor	1925-1990
Actualidad Administrativa.	1988
Cunal. Boletín del Colegio Nacional de Secretarios, Interventores y Depositarios de la Administración Local.	1945-1988
Revista de Sanidad e Higiene Pública.	1978-1978
El Alcalde.	1988-1991
Repertorio de la Vida Local de España.	1953-1971

El funcionario municipal.	1960-1989
Jurisdicción contencioso administrativa	1981-1984
Certamen. Publicación Periódica al servicio de la Administración.	1952-1990
Revista de Derecho Urbanístico.	1967-1979
Boletín Informativo de la Camara Oficial de la Propiedad Urbana de Valencia.	1966-1988
Boletín del Registro Mercantil.	1990-1991
Tapia. Publicación para el mundo del derecho.	1989

De temàtica local.

Amunt.	1966-1970
Boletín de Fiestas Centenarias.	1935
Boletín Informativo del Movimiento.	1969-1971
Butlletí d'Informació Municipal d'Alzira.	1979-1985
Cartelera Alcira.	1961-1964
En Libertad. Boletín informativo [UCD]	1980
El Borinot. Semanari bilingüe satíric.	1889
El Alfil.	1989-1994
El Defensor del Obrero. Periodico de los trabajadores y para los trabajadores.	1920-1921
El Mensajero de Nuestra Señora del Lluch.	
Organo oficial de la Junta de Obras.	1927
El Monitor. Anunciador Comercial de Alcira.	1927
Fraternidad. Semanario republicano de Alcira y su distrito.	1919-1930
Guión. Organo informativo de Fuerza Nueva.	1979
Heraldo de Alcira. Semanario de unión cultural, no político y literário.	1928
Heraldo de Alcira.	1963-1964
Igualdad. Semanario republicano de Alcira.	1920-1922
La Acción. Semanario republicano autonomista.	1908
La Libertad. Semanario republicano, artístico y literário de Alcira.	1900
La Unión Republicana. Semanario político.	1894
La Verdad. Semanario monárquico.	1904
Murta. Ventanal de la cultura ribereña.	1953-1957
Notícies d'Alzira. Publicació d'informació municipal.	1994-1995
Oyeme ... Órgano de acción religiosa y social	

de la parroquia de San Juan Bautista.	1920
Patria Chica. Semanario independiente.	1908-1910
Poble Valencià. Publicació del Col·lectiu d'Alzira de la UPV	Sense data
Reina, Madre y Patrona. Asociación de Nuestra Señora del Lluch de Alcira.	1956-1958
Revista juvenil Alcireña.	1976
Sant Bernat. Revista trimestral de información y cultura.	1974-1976
Unidad. Portavoz político sindical de la Casa del Pueblo de Alcira.	1937-1938
Voz agraria. Órgano de la Derecha Regional Agraria del distrito.	1932
Xúcar. Revista gráfica.	1935-1936
Xúquer. Butlletí d'informació municipal d'Alzira.	1986

De temàtica comarcal.

Ecos de la Ribera. Setmanari informatiu de la comarca.	1983-1984
Heraldo de la Ribera.	1928
L'Expressió. Periòdic de la Ribera.	1992
La Ribera 15 dias. Resumen informativo quincenal.	1997
La Voz del Júcar.	1971-1972
Mini-Diario. La Ribera.	1995-1996
Ribera Alta. Periòdic comarcal d'informació municipal.	1985
Ribera Alta. Guia setmanari, comercial i d'entreteniment.	1990-1994
Levante - E.M.V. i Las Provincias (edicions comarcals)	1988 i 1991...

10.- ESTADÍSTICA.

10.0.- Padrons, Censos Estadístiques.

10.0.0.- Altes.	1906-1970	39
10.0.1.- Baixes.	1934-1969	16
10.0.2.- Butlletins demogràfics.		
10.0.3.- Llistes de carrers.	1922-1970	9
10.0.4.- Canvis de domicili.	1943-1960	7
10.0.5.- Censos de veïns.	1771-1965	145

10.0.5.1.- Censos de vehicles militars.	1941-1945	22
10.0.6.-Certificacions.	1936-1976	29
10.0.6.1.- Informes, certificacions, etc. d'ordre públic.	1935-1977	120
10.0.7.- Estadístiques, memòries i informes.	1929-1987	43
10.0.8.- Padró d'habitants.	1889-1970	55
10.0.9.- Rectificacions del Padró.	1936-1971	43
10.0.10.- Esborranys del Padró.	1931-1960	13
10.0.11.- Apèndix.	1934	1
10.0.12.- Quadern auxiliar.	1935-1969	29
10.0.13.- Comunicacions del jutjat.	1937-1944	9
10.0.14.- Resum del padró.	1939-1951	8
10.0.15.- Correspondència.	1940-1985	49
10.0.16.- Fulls del padró.	1944-1981	225
10.0.17.- Diversos.	1940-1973	6
 <i>10.1.- Registre Civil.</i>		
10.1.0.- Registre de Naixements.	1841-1870	15
10.1.1.- Registre de Matrimonis.	1841-1870	5
10.1.2.- Registre de Defuncions.	1841-1868	11
 <i>10.2.- Junta Municipal del Cens de Població.</i>		
	1897-1967	24

ESTA SEGONA EDICIÓ
S'ACABÀ D'IMPRIMIR
EL 30 DE DESEMBRE, DE 1998
VESPRA DE SANT SILVESTRE,
ANIVERSARI DE LA PRESA
D'ALZIRA PEL REI JAUME I.

